

Muusikaleht

Detsember
1995
Nr. 12
Hind 4.95

RAADIOMUUSIKA TURU- MAJANDUSE TINGIMUSTES

Kolmapäeval, 15. novembril pärast Eesti Raadio muusikapeatoimetuse traditsioonilist lühinõupidamist õnnestus meil selle töötõttavate töötajate hulgast meelitada vestlusringi mõned, kes leidsid aega raadiomuusika päevaprobleemide üle mõtteid vahetada: peatoimetaja TIINA TEDER ning toimetajad AVO HIRVESOO, KERSTI INNO, TIINA KUNINGAS, AGE RAA ja KERSTI SUTT.

(Järg 2. lk-l)

Vasakult K.Sutt, A. Hirvesoo, K. Inno, H. Vainu, T. Teder. Pildilt puuduvad T. Kuningas ja A. Raa.
Heidi Maasikmetsa foto

NII ON SEE KOGU MAAILMAS

XVII, XVIII ja XIX sajandi kontserdi- ja kammermuusikal, mis moodustab põhiosa "muuseumimuusikast", nagu mõned inimesed muusikatootsetuses tavatsevad öelda, pole olnud massilist auditooriumi isegi neil aegadel ning kogu sümfoonilise ja kammermuusika repertuaar moodustab praegu vähem kui 8 protsenti ülemaailmsel muusikaturul ja alla 5 protsenti Ameerika Ühendriikides. Kuid elus Pavarotti, Horowitz hauast ja käputäis teisi on saanud ülemaailmseteks staarideks. Pavarotti poolt esitatud Puccini aaria on Inglismaal tõusnud populaarsustabeli tippu ning seda on kasutatud televisioonis ja raadios maailma jalgpallikarika matšide populariseerimiseks. Vähemalt ühes teismeliste mõeldud ajakirjas on klassikalise muusika veerg.

Teosest "Richard Barnet, John Cavanagh. Global Dreams". New York etc., 1994, p. 113.

**Kohanemisvõimelised
muusikakoolid**
HEINO KALJUSTET
mälestati mitmel viisil
NYYD ja klassika
Eesti tippkoorid
välismaal
PAUL HINDEMITH 100
Muusikakeskkooli IX
lend

Veel numbris

**EMLS saamas oma
maja**
Å. Korneliusseni teine
kodumaa on Eesti
A. TEPPO töö jätkaja
on solvunud
Soome tänapäevane
rahvamuusika

**Noored heliloojad
ülimalt loiud?**
Tosin küsimust
"Muusikalehe"
lugejaile
Puhkpilliorkester
rinnahoidjaid
reklaamima
Kaotati ja leiti
miljonikroonine viiul

Raadiomuusika turumajanduse tingimustes

(Algusl. lk.-l)

Mida rahvas saab kuulata?

Kuidas te hindate praegu süva-
muusika, k. a. taidlusuusika ja rahva-
muusika osakaalu Eesti raadio-
jaamades. Ma ei pea silmas ainult teie
maja. Kuulete te ju nagunii ka "Kuku"
ja teisi saatjaid.

TT: On üldtuntud ja -teatud, et
kommertsraadiojaamades pakutakse üsna
ühesugust popmuusikat. Need on üsna
ühesuguse muusikaga jaamad. Eesti
Raadios on aga 4 erinevat programmi ning
nende muusikaline palett on erinev. Me
püüame selle poole, et meie
programmides oleks rahva vajadustele
vastav muusika.

**Teil käivad ka sotsioloogilised
uurimused. Kuidas rahvas seda vastu
võtab? On ta rahul?**

TT: Sotsioloogilised uurimused on
ainult selle kohta, kas rahvas kuulab või
ei. "Vikerraadio" kuulatavus on päris
kõrge, "Klassikaraadio" oma
madalavõitu. See ei sõltu ainult sellest,
mida pakutakse, vaid ka sellest, millisest
aparaadist ulatub meie programm kellegi
kõrva. Eesti Raadio programmid erinevad
oma levi poolest väga oluliselt.
"Vikerraadio" programmi dulbeeritakse
praegu keskline ja nn. Ida ultralühilaine
saatjate peal, Raadio-2 Ida ja nn. Lääne
ultralühilaine peal, venekeelne programm
on Ida ja kohati Lääne ultralühilainel
vastuvõetav, klassikaraadio on seni ainult
Ida ultralühilainel. Milline on kuulajal
raadiovastuvõtja, millised on ta
võimalused? - see on praegu Eesti Raadio
suurim probleem.

**Klassikaraadio"on seega praegu kõige
raskemas olukorras?**

TT: 1. jaanuarist 1996 lähevad Tallinnas
ja Põhja-Eestis käiku võimsad FM saatjad
kõigi Eesti Raadio programmidega.

Mis tähendab FM?

TT: Lääne ultralühilaine 90-110-
meetrilisel laineala. Vähehaaval minnakse
nn. Ida ultralühilainelt kõikjal üle nn.
Lääne ultralühilainele. Ida ultralühilaine
olemasolu tuleneb meie poliitilisest
ajaloost. Nõukogude Liidu ja teiste
sotsmaade juhid tahtsid, et nende inimesed
oleksid muust maailmast isoleeritud ja
võtsid kasutusele sellise ultralühilaineala,
mida ei kasutatud mujal.

Kas rahvale pakkuda otse- või lindistatud saateid?

AH: Küsimuse suhtes "Mida rahvas
vajab ja kas ta on rahul sellega, mida talle
pakutakse?" esitaksin vastuküsimuse:
"Kas rahvas teab, mida ta tahab?" Rahvas
on teatud määral nagu väike laps, ta saab
teada ja soovib seda, mida ta on juba teada
saanud. Sellepärast ongi eriala inimesed
raadios tööl, et nad on rohkem haritud,
rohkem teada saanud ja oskavad rohkem
välja pakkuda, kui rahvas ise soovib.

Selles on minu arvates peamine vahe
kommertsraadiote ja Eesti Raadio
ideaalkuju vahel. Ühel juhul pakutakse

rahvale lihtsalt seda, mida ta on saanud
teada ja tarbib mitmesugustel
seltskondlikel üritustel. Teine asi on see,
mis oleks hingehariduse, eetilise tasakaalu
ja ühiskondliku väekausi kordaseadmise
 jaoks vajalik.

Viimasel ajal on palju mindud
otsesaadetele. See on aga ikka vähem
ettevalmistatud materjal ja juhuslik
sõnaseadmine võib jätta saavutamata selle
eesmärgi, mis on olnud autoril.

KS: See oleneb muidugi palju tegijast,
tema saate ettevalmistamise potentsiaalid.
Ka teemast.

AH: Seda muidugi, aga praegu on otse-
eeter kujunenud moenähtuseks. Seal on
palju tühje sõnu, kogelemist, hüplemist.
Eeter on kallis asi, seda ei tohi
kuritarvitada.

KI: See oleneb rohkem inimesest,
kuidas ta on saate ette valmistanud kui
sellest, kas ta loeb selle enne linti või
mikrofoni ees otse eetrisse.

AH: Mula võib ka kohvikus ette
valmistada ja ikka minna mulaga eetrisse.

TT: Ma rõhutaksin ühte tähtsat
momenti. Eelmisel nädalal oli meil
võimalus kuulata "Radio Suomi" ja
"Radio-Mafia" juhte, kes käisid meile
jutustamas raadio arengust Soomes ja
üldse Põhjamaades. Nemat rääkisid ka
samast küsimusest. Vanasti, kui polnud
konkurentsi, kui riiklikud, avalik-
õiguslikud raadiojaamad olid ainsad,
dikteeris raadio seda, mida inimesed
kuulasid. Nüüd aga ei saa Soome raadio
ega ka Roots raadio inimestele dikteerida,
mida nad peavad kuulama, isegi
klassikalise muusika osas. Neil tuleb
hakata arvestama turu reegleid. Otsesaated
jne. on kõik selle protsessi tulemus.

TK: Miks peaks see riigiraadiot
puudutama?

KI: Rahvas otsustab, kas ta kuulab või
ei. Maksimaksja ei taha, et tema raha
kulutatakse selle peale, millest tema ei
hooli.

TT: Kui erastruktuur täidab rahva
vajadused paremini kui riiklik struktuur,
siis viimast lihtsalt ei peeta ülal. See on
loodusseadus.

TK: Raha määrab kõik?

KI: Ei, kvaliteet.

TT: Me oleme praegu niisuguses
arengustaadiumis. Me ei saa selle vastu
midagi teha.

AH: Selge. Ideaalset riigikorda ei ole
inimkond veel suutnud välja mõelda.
Demokraatia ja turumajandus on väga
head, aga eks nad löö mingid asjad ka
tagasi. See puudutab ka moraali
valdkonda.

Mida tahab maksumaksja?

See probleem on väga tõsine. Aga kui
tõstatada maksumaksjate ees küsimus:
"Me tahame ja suudame teist eespool
olla ja teid edasi viia. Kas te olete nõus
selle eest maksma?" Mis te arvate,
kuidas nad reageeriksid?

AH: Ühiskond on niisama kirju
maksumaksjate ja kuulajate osas kui

mujalgi ja praegu on väga hea peegelpilt
Eesti ühiskonnast meie Riigikogu, mis
arutlustes läheb mõnikord kõige
lihtsamates küsimustes lapsikusteni. Me
ei saa nähtavasti teha mingit rahvaküsitlust
nagu Vanas Kreekas või Roomas. Aga
tänapäeval on olemas sotsioloogia. Teatud
paneeluuringused käivad perioodiliselt ja
midagi jõuab rahva arvamusest
tagasisidena ka meieni. 100-protsendiliselt
neid muidugi arvestada ei saa. Ma kordan:
rahvas soovib seda, mida ta on teada
saanud. Professionaal peab aga alati
rahvale rohkem välja pakkuma, kui
rahvas, vaesekene, oskab tahta.

KS: See on kvaliteedi küsimus. On
näiteks palju ja erinevat noorte muusikat.
Noortel on võimalik valida. Mõni
kommertskanal on end juba kihva
keeranud: ta ei ole osanud anda noorte
 jaoks huvitavat muusikat. Sama küsimus:
miks "Kuku" raadiot kuulab inimesi
rohkem, kui seal räägib Harri Tiido? Tegija
haritus otsustab, kui huvitavat ja uudset
materjali oskab ta pakkuda.

**Otsesaadetele on muidugi oma võlu -
vahetus, aga nad ei ole vist kunagi nii
hästi läbi komponeeritud ja sisutihedad.
Kes mäletab Pandi aegu? Ta luges ju
maha, aga kuidas rahvas kuulas! Kui
teha lintiloetud saade huvitav, kas ta siis
ei trumpa üle ka head otsesaadet?
Pealegi võib otsesaates mõne tähtsagi
asja unustada.**

AR: Pandi ajal pidi kõik olema Glavlitist
läbi käinud. Kui tehti kontserdisaalist
mingist valitsuse kontserdist ülekanne,
pidi see olema mitmekordselt kinnitatud.

KS: Palju oleneb teemast. Saade võidab
siis, kui antakse tausta, kui seal on mitu
esinejat, kui tuuakse sisse vaidluse
moment. Seda ei saa otsesaates teha.

KI: Saab ka. Aga see nõuab väga
tugevat saatejuhti ja ideaalset tehnikat.

AR: Peavad olema ka väga
professionaalsed insenerid, kes on
kongeniaalsel lainel saatejuhiga ja kes on
selle kõik enne paberi peal läbi mänginud.

TT: Teate, mis on otsesaate mõte? See
tuleb odavam. Mis maksab tehnika
väljakutse, mis maksab foonika, mis
maksavad ümberlülitused? Selliseid
sõnalis-muusikalisi kompositsioone teeb
Eestis ainult meie raadio. Meie kohustus
on neid teha. Ja pidevalt.

KS: Kui lugeda Lääne materjale, siis
selgub, et ka seal tehakse neid pidevalt.
Ja kuna tehnilised võimalused on
paremad, siis ka põnevamalt kui meil.

**Kas Lääne inimesed pöörduvad juba
tagasi sellele, mida meil kaua aega
tehti?**

KS: Aga meid sunnib praegune
rahapuudus minema rohkem
otsesaadetele.

AH: Selleks, et teha head
läbikomponeeritud saadet, on vaja juurde
mitmeid isiksusi. Aga meie ei saa neile
maksta väärilist tasu. Mõni tuleb
missioonitundest hea meelega raadiosse
esinema, annab oma värsked ja

värskendava mõtte kuulajatele. Teine, kuuldes, et ta saab selle eest mingi leivapätsi raha, lihtsalt ei tule. Või vähemalt ei tule hea meelega.

Kompositsioonid on tavaliselt meie toimetuse, meie inimeste omalooming. Ja nad ei saa ka selle eest mitte alati väärilist tasu, vaid teevad seda missioonitundest ja eetilise kutsumusest vahel ka midagi olulist rahvale anda.

Traditsioon ja novaatorlus

Kokkuvõttes - nii traditsioonid kui novaatorlus on mõlemad olulised, aga otsima peab arukalt ja traditsioone säilitama samuti arukalt. Kui miski on oma aja ära elanud, tuleb sellest loobuda, aga see peab olema väga põhjendatud. Odav pole alati kõige otstarbekam. Minu arvates eesti kuulaja siiski armastab traditsioone.

Kui ma olen kuulaja rollis, siis häirib mind see, et hommikupoolikul kella 11-st kella 2-ni päeval pole tal üldse mingit valikuvõimalust. Kõigist jaamadest, ka meie omadest, tuleb ühesugust lõtva, lõtvunud muusikat.

KS: Jõudsin samale arvamusele, kui möödunud nädalal olin tõvevoodis ja kruttisin raadiot.

Veel üks küsimus traditsioonidest. Kuulajad kurdavad, et saadete traditsioonilised ajad nihkuvad Eesti Raadios viimasel ajal paigast. See pidi olema seotud ka "Vikerraadio" päevatoimetajate omavolitamisega.

TT: "Vikerraadio" kava on stabiliseerunud. Kanali ilme üldrahaliku programmi suunas täiustub ka edaspidi. Süvenemist nõudvat muusikat pakub esijoones "Klassikaraadio".

Kuidas edasi?

Käivad jutud, et tuleval aastal väheneb teil toimetuse koosseis, aga mitte töö. Kui need on põhjendatud, siis kuidas edasi?

TT: Eesti Raadio juhtkond pole veel uut struktuuri lõpuni arutanud ega kinnitanud. Sellest on vara rääkida. Mina kui poolenisti vastutav isik arvan, et meil jätkub kasvuruumi.

Kas Teie võite seda teesi avada?

TT: Kui inimesed saavad suuremat tasu kui praegu, peaksid nad tegema ka paremat tööd. See on väga lihtne. Eesti Raadio koosseis on praegu tõesti kaunistatud suur. Selle eest on konkurendid meid ka veriselt kritiseerinud: teil on palju inimesi ja suured majad.

On ka teada, miks see on nii. See on sellest ajast, kui kõike jätkus laialt, keegi jagas kuskilt kaugelt. See ei muutunud iseenesest, seda peab korrigeerima. Kõik, mis oli varem, võis olla ilus ja kaunis, aga inimene ei saa jääda seisma, ta lihtsalt peab minema edasi.

Kas te tunnete, et teil jääb tööajast kõvasti üle? Või on küsimus organiseerimises?

TT: Te nägite praegu ise, et väga raske on inimesi kokku saada. Tööajast ei jää üle mitte üks minut.

TK: Me oleme kõige laisemad, kes lasksid end selleks jutuajamiseks kinni püüda.

KS: Peaasi on säilitada kvaliteet. See on

nii kõikide kunstiliikide puhul. Siis inimesed tulevad ja kuulavad.

Agas vanasõna: "Kaua tehtud, kaunikene"?

KI: Üks inimene teeb hea asja valmis tunniga, teisel kulub mitu päeva. Kõik oleneb inimese võimetest. Agas tulemus peab olema hea.

Fondivõtted

Nüüd lähemsime teise küsimuse juurde: fondivõtted.

TT: Fondivõtted Eesti Raadios jätkuvad. Karta on, et mitte endises mahus, pidurdab rahapõud. Eile kuulsin ma usaldusväärsest allikast, et dirigent, kes juhatab kontserte "Eesti Kontserdi" liinis, saab ühe komakoha võrra rohkem honorari, kui meie maksame talle 20-minutilise teose lintisalvestamise eest. Mis me siin räägime! Me ei saa seada muusikuid naeruväärsesse olukorda, et nad teevad fondivõtteid paljast missioonitundest.

KI: Teevad küll. Tihti peale on nad ise huvitatud sellest, et nad saaksid lindist teha mingisuguse helikandja. Niisuguste vastastikuselt kasulike kokkulepetega võime me jätkata fondisalvestusi küllaltki suure mahus.

Raadiokoor kaob ju ära. Kes hakkab teile põhiliselt tegema fondivõtteid vokaalmuusika osas?

TT: Koorimuusika osas on meil väga peenelt välja töötatud esialgne plaan. Ma olen seda ette kandnud ka Ringhäälingu Nõukogule. Raadiokoori rolli ei saa küll päriselt asendada, ka mitte kontsertide andjana. Agas meile on lindistanud nii RAM kui Tallinna Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor ning Filharmoonia Kammerkoor. Ka viimane on koostöö jätkamisest igati huvitatud, eriti plaanib ta lindistada Kreegi teoseid.

ARSIS?

TT: ARSISega pole me fondivõtteid teinud; küll oleme lindistanud tema kontserte.

Agas instrumentaalmuusika osas? Mullu aprillis avaldasime me ühe siin majas toimunud ümarlauavestluse Teie stuudiote muredest. Näiteks oli korrast ära klaver. Kas on midagi vahepeal läinud paremaks?

AH: Asi läheb aina hullemaks. Ühteainsat klaverit saame kvaliteetseteks fondivõteteks kasutada terve Tallinna linna ja vist kogu Eestimaa peal: Mustpeade Maja Valge saali klaverit.

Tänu headele isiklikele kontaktidele. Ja sedagi mõõdukalt mitmel põhjusel. Kasvõi sellepärast, et seda klaverit tuleb hoida. Kui see ka rivist välja langeb, kuhu siis minna? Helsingisse või veel kaugemale?

Niisiis ei saa te raadiomajas klaverilindistusi teha?

TT: Saame, kui klaver on saatja rollis. Me ei saa ka klaverit osta, ükskõik kes selle kinni maksaks. Selle maja halva küttesüsteemi tõttu lähaks klaver peagi jälle rikki.

Mullusel ümarlual arvasid helitehnikud, et kui insenerid oma pead aurama paneksid, võiksid nad leida mingi mitte väga kalli lahenduse. Kas nihet pole?

AH: Ideekavandid on olemas. Kõik on jälle raha taga kinni. Küttesüsteemist veel tähtsam on niiskus, mis omakorda sõltub muidugi küttesüsteemist. Niiskus hävitab klaveri kõlalaua nii, et see lõpuks ei pea enam häälestust. Vaevalt, et lähema 4-5 aasta jooksul miski paraneb.

Paranenud on küll viimasel ajal raadios tehnika välisabi ja igasugusel muul teel. See on ka mõistetav, see on primaarne: raadio peab eetris olema, mida tehniliselt kvaliteetsemalt, seda parem.

Suvel käisid Aivar Mäe ja Peeter Vähi Saksamaal, leppisid seal kokku uute "Steinwayde" ostuks, ka Estonia kontserdisaali jaoks. Peeter Vähi rääkis sellest ka meie lehele antud intervjuus. Kas teie tähelepanekutel on asi nihkunud?

AH: Eesti Kontserdi asjadest pole ma informeeritud ning ei pea korrektseks ka väga palju oma nina sinna toppida.

Agas nende kontserte te propageerite?

AH: Üsna maksimaalsel määral. Eriti neid, mida me ka ise heaks peame. Ja lindistame meie heliarhiivi. Arvame, et meie heliarhiiv pole ainult helisalvestuste kogum, vaid ka Eesti muusika elav ajalugu. See on üks väärtuslikemaid arhiive Eesti kultuuriloos üldse.

Soovid lugejale-kuulajale

Ma näen, et nüüd läheb ka "laiskadel inimestel" kiireks. Mida te ise sooviksite veel meie lehe kaudu oma kuulajale edasi anda?

TT: Arvame, et meie enda ja teie lehe lugejate maitse on lähedased, seepärast soovitaksin: kuulake "Klassikaraadiot". Nii palju kui teie pill seda võtab ja loodetavasti hakkab ta üha paremini võtma. Ajalehes "Televisioon", mis on ka üks kaunis žurnaal ja käib paljudes Eesti kodudes, avaldatakse põhjalikult meie kava. Vaadake, mis seal on!

Kui te millegipärast oma raadio meie lainelt ära pöörate või vastupidi, huviga kuulama jääte, siis kirjutage meile, milles asi. Kirjutamine on küll kallim, aga helistamine vist veel kallim. Me oleme igasuguse reageeringu, tagasiside peale väga rõõmsad.

Intelligentsed inimesed on tavaliselt delikaatsed, ei taha välja öelda, kui neile miski ei meeldi. Ärge olge selles mõttes väga intelligentsed!

KS: Arutasime noortega, et meil on tekkinud inimesi, eriti noorte hulgas, kes oskavad võõrkeeli, käivad palju välismaal ja kellel jätkub raha ka kontsertide jaoks. Võtku nad meiega ühendust, meie võime soovitada neile, mille peale välismaal muusika alal oma raha ja aega raisata, millele mitte. Ja pärast jutustate te raadio kaudu oma muljetest. See on kasulik ja hariv kõigile.

Aitäh "laiskadele inimestele", kes aitasid meie jutuajamise muuta sisukaks. Loodame, et see jutt on huvitav ka nendele "laiskadele inimestele", kellel on aega ja tahtmist seda lugeda.

Raadiomuusikutega vestles
HERBERT VAINU

Heino Kaljuste mälestuseks

Heino Kaljuste 70. sünniaastapäeva tähistamine, tema suure osa äramärkimine Eesti muusikaelus oli tähtsal kohal mitmel novembrikuu üritusel. Kuu keskel Pärnus toimunud *III muusikaõpetajate päevadel* rääkis temast **Aksel Pajupuu**. Laulis kohalik lastekoor "Ave", toimusid näidistunnid.

30. novembril oli EMA-s Heino Kaljuste pühendatud teaduskonverents. Tema elutöö mitmetest tahkudest rääkisid dotsendid **Ene Kangron** ja **Ene Üleoja**, üliõpilased **Lilja Blumfeld**, **Kadri Tali**, **Jane Tiik** ja **Mikk Üleoja**, tema laule laulis EMA koorimuusika osakonna kammerkoor. **Ilme Indas** andis Westholmi gümnaasiumi lastega näidistunni. Konverentsi lõpetades avaldas prorektor **Andres Pung** arvamust, et selliseid huvitavaid, sisutihedaid ja emotsionaalseid üritusi tuleks korraldada tihedamini.

Kuna Tallinna olid seks puhuks kokku tulnud muusikaõpetajad üle Eesti, peeti ühtlasi ära *Eesti Muusikaõpetajate Liidu* volikogu aastakoosolek. Heino Kaljuste otsivat vaimu oli tunda sealgi. Muusikaõpetajate sektsiooni töös tehti ettekanideid nendest maakondadest, kus teatakse olevat kõige rohkem loovat otsinguvaimu - Harjust, Pärnust ja Viljandist. Arutati sõitu ennast rikastama nendesse Lõuna-Euroopa riikidesse, kus teabe kohaselt on muusika õpetamine kõrgel tasemel - Itaaliasse, Šveitsi ja Hispaaniasse, samuti Lõuna-Saksamaale.

Heino Kaljuste mälestuseks andis kontserdi "*Ellerhein*" (vt. lähemalt lk. 20). Sellega pole see asi aga veel lõppenud. Tuleva aasta mais toimuv *üle-eestilisel lastekooride konkurss-festivalil* on Heino Kaljuste laulud kohustusliku repertuaari hulgas.

Pärnakad tallinlastega võrdsed ja tartlastest ees

Muusika keskpäeasutuste vaheline traditsiooniline pianistide võistlus toimus tänavu 11.-12. XI esmakordselt Pärnus, sealse humanitaargümnaasiumi ruumes. Pärnakad on ka ise uustulnukad, osalesid alles kolmandat korda. Kui noorematel kursustel (I-III, vastavalt IX-XI klass) võidutsesid Tallinna Muusikakeskkooli õpilased **Ann Reimann**, **Age Juurikas** (õp. T. Nahkur), **Mari-Liis Sild**, **Hanna Heinmaa** (õp. M. Pakri) ja **Ulla Villenthal** (õp. M. Jürisson), siis vanimas vanuseklassis päris esikoha pärnaka M. Partsi õpilane **Eve-Riina Rannik**. Väikseimas koosseisus (ainult 5 osalejat) esinenud pärnakaile tuli lisaks veel üks diplom. Elleri- ja Otsa-kool said vaid III kohti ja diplomeid.

Puhkpillimuusikal on arenguruumi

Novembri algul olid Tallinnas koos puhkpilliorkestrite dirigendid. Tehti kokkuvõtte üsna tegusalt lõppevast muusika-aastast ja vahetati mõtteid edasistest tegevussuundadest. Eriilise tähelepanu all olid puhkpillimuusikute järelkasv ja noorteorkestritega seonduvad kitsaskohad. Ei peetud normaalseks seda,

et küllaltki keerulistes tingimustes töötavaid orkestrijuhte-pillimängijaid ei taheta töö tasustamisel võrdsustada teiste kooliõpetajatega. Kokkutulnutel oli võimalus kuulata aasta tagasi loodud Eesti Noorte Puhkpilliorkestri kontserti.

Tambergi edu seotud horoskoobiga?

19. novembri "Postimehes" püstitab sellise hüpoteesi Arnold Ebrok, kommenteerides eesti vanema põlvkonna ühe tunnustatuima helilooja Eino Tambergi edu New Yorgis toimunud kontsertidel. Helilooja horoskoobist selgub, et talle on määratud "kosmosest kingitud raugeamatu energia, loovus, edukus..."

Professionaalne süvamuusika Ida-Virumaal

Intervjuus ajalehele "Põhjarannik" ütleb juba ligi 10 aastat "Eesti Kontserdi" Kirde-Eesti administraatorina töötanud **Kaja Põldroos**, et süvamuusika kontsertide vastu on hakanud taas huvi tõusma (langus on praegu Narva linnas). Täissaalide kõrval on tuntud muusikud esinenud ka 10 inimesele. Parimaks kontserdipaigaks Ida-Virumaal peab ta Purtselinnust nii akustika kui sealse atmosfääri poolest. Linnavalitsustest on süvamuusikasse soosivaim Jõhvi, mis võistleb juba Eesti parimaga - Pärnu linnavalitsusega. Kohtla-Järvel võiks süvamuusika hästi kõlada raekojas või Põlevkivimuseumis Valges Saalis, kuid linnavalitsus suhtub küsimusse jahedalt. Kontsertide külastatavus võiks tõusta, kui neil käiks ka prominentne. See oleks neile endilegi kasulik, arvab Kaja Põldroos.

Dirigendipaberid Sibeliuse Akadeemiast

4. novembril esines diplomitõöks olnud kontserdiga Pärnu Vanalinna põhikoolis kohaliku linnaorkestri ees **Andrus Kallastu**. Kohal olid ka Sibeliuse Akadeemia dirigeerimisosakonna õppejõud eesotsas Jorma Panulaga. Kontserdil kõlasid Magnus Lindbergi, Ferenc Liszti ja Ludwig van Beethoveni teosed. Sibeliuse Akadeemiat lõpetav **Andrus Kallastu** on meil tuntud kui üks Pärnu muusikaelu aktiivseid organisatoreid.

Pille Lillele ennustatakse suurt karjääri

Andes "Õhtulehele" intervjuu ennustas Estonia Teatris "Madam Butterfly" lavastanud itaallane Manlio Benzi selles ooperis peaosa etendavale Pille Lillele ilusat karjääri. Põhjenduseks ütles ta, et Pille Lill tunneb muusikat väga sügavalt, tal on isiklikku sarmi ja ta on kahel viimasel aastal end välismaal täiendades palju õppinud.

Mis saab Tallinna Muusikakoolist?

"Õhtulehe" teatel 27. XI on Narva mnt. 28 asuva Tallinna Muusikakooli saatus ikka veel lahtine. Õigusjärgne omanik tahab maja eest hüvitust turuhinnas ning ainult rahas, pakkudes vastasel juhul turuhinnast lähtuvat rendilepingut. Linnavalikogu kultuurikomisjon tegi ettepaneku linnavalitsusele osta maja ära sobiva rahasumma eest. Jaanuaris arutavad asja linnavarade ja kultuuri eest

vastutavad ametnikud eesotsas abilinnapeadega.

Rakvere laulev näitleja

Rakvere mail on saamas üha populaarsemaks mullu sealsesse teatrisse tööle tulnud ja kaalukates etendustes kaasalööv näitleja **Heilo Aadla** oma laulu- ja jutuõhtutega "Renate" kunstisalongis. Ta laulab kitarril saatel põhiliselt nukravõitu *folk-blues* lugusid, millest umbes sajas on sõnad ja viis ta enda tehtud. Väga meeldib tal esineda lastele. Ajalehele "Virumaa Teataja" antud intervjuus ütleb H. Aadla: "Tunnen veidi puudust sellest, et ma pole muusikat õppinud, kuid teisalt julgen nüüd teha midagi sellist, mida muidu poleks võibolla julgenud." H. Aadlale meeldivad hitid, kuid mitte tümpsuhitid, vaid vanad, klassikalised.

Võru Muusikakool on aktiivne

Võru Muusikakooli õpilastele korraldatakse tihti erialaseid konkursse. Erialasid on mitmeid ja nii tuleb iga kuu konkursse rohkesti. Võetakse vastu ka külalisi. Nii näiteks esitasid Tartu Elleri-kooli pianistid novembri algul seal E. Tubina ja A. Pärdi loomingut.

Vana traditsiooni taastamiseks on vaja riiklikku otsust

Võrus arutati, kuidas tähistada tuleval aastal 100 aasta möödumist sealmail esimese pasunakoori loomisest. Võrumaal tegutseb praegu 6 puhkpilliorkestrit, kuid nende tegevuse kooskõlastamisega on raskusi. Peeti vajalikuks, et linnaorkestris saaksid esineda ka sõjaväeorkestri üleajateenijad, nii nagu see oli sõja eel kuulsa E. Tamme orkestri ajal. Peeti vajalikuks luua professionaalne linnaorkester, kuid nenditi, et selleks ei jätku praegu raha.

Narva leht retsenseeris "Eesti Kontserdi" kontserti

Retsensioonid maakonnalehtedes, välja arvatud mõnikord "Pärnu Postimees", kohapeal korraldatud "Eesti Kontserdi" kontsertide kohta on võrdlemisi haruldased. Ühe erandina arvestas 2. novembril "Narvskaja Gasetat" Z. Baimurdajeva Narvas toimunud **Arvo Leiburi**, **Ivari Ilja** ja **Tallinna Keelpillikvarteti** esinemist. Retsensioon on põhitoonilt positiivne. Eriti tõstetakse esile Ivari Ilja mängu, kes oli emotsionaalselt vaba, mistõttu "iga muusikaline fraas omandas ebatavalise efekti". Kiidetakse ka Arvo Leiburit, tuues ära tema foto. Kuid retsendendi arvates oli ta küll tehniliselt täiuslik, kuid pisut segas "teatav emalolek" Ernest Chaussoni muusika emotsionaalsest olemusest.

Aus leidja andis miljonikroonise viiuli tagasi

31-aastaselt EMA meesmuusikul on XVII saj. alguses Veneetsia koolkonna meistri, arvatavasti Stradivariuse õpilase tehtud viul. Ta peab selle hinnaks umbes miljon krooni, paigutas viiuli aga 21. novembril auto katusele, kust see kukkus alla. Muusik teatas sellest kohe politseisse. Mõne päeva pärast oli tal viul jälle käes. Selle oli leidnud rauakauplust remontiv Põltsamaa mees **Raido Tõnson**. Muusiku sõnul on leitud pill täiesti korras ja hääles.

VÄLISMAALT

Leedu riiklik autasu Mstislav Rostropoviitšile

24. novembril kirjutas Leedu president Algirdas Brazauskas alla dokumendile Mstislav Rostropoviitši autasustamisest Leedu suurväersti Gediminaise teise järgu ordeniga maailmas Leedu muusikalise kultuuri propageerimise ja isiklike teenete eest Leedu taasiseseisvumise rahvusvahelisel tunnustamisel.

Autasu anti kätte 27. novembril, kui M. Rostropoviitš solesis Vilniuses A. Dvoraki Kontserdi tšellole ja orkestrite ettekandmisel. Leedu Rahvuslikku Sümfooniaorkestrit juhatas Jozas Domarkas.

ELTA-ETA

"Don Carlos" Eri Klasi juhtimisel tuli lavale ka Soome Rahvusoperis

Ka Soome Rahvusoperis toodi lavale Verdi "Don Carlos". Dirigeeris Eri Klas. Ralf Långbacka on ooperi lavastanud viievaatuseliseks ühe vaheajaga. Kestab see kolm tundi ja 50 minutit. Långbacka tahtis lisada veel 20 minutit muusikat. Sellega siiski ei soostunud, kuigi lavastaja ütles, et nüüd ei oma enam tähtsust see põhjus, miks Verdi pidi omal ajal ooperit lühendama esietenduseks Pariisis: publik poleks muidu jõudnud enam rongi peale.

Koor on suurendatud 102 lauljani. Ka orkester on tavalisest suurem ning osa orkestrante mängib laval.

Kaasa teevad mitmed välismaised lauljad: rootslased Katarina Dolayman ja Bengt Lundgren, endine Moskva Suure Teatri tenor, praegu Šveitsis Luzerni teatris laulev Mihhail Davõdov. Rodrigot laulab ka Tobiase "Joonases" kaasa teinud Raimo Laukka.

Matti Salminen esmakordselt Filipina 1969

Keskkes kuningas Filipi osas esineb Soome bassitähth Matti Salminen. Esmakordselt kehastas ta seda rolli 24-aastasena 26 aastat tagasi. Vahepeal on ta "Don Carloses" esinenud umbes 200 korda, põhiliselt Filipina, aga ka Suurinkvisiitorina. Pressikonverentsil ütles Salminen, et ooper on tema karjääri algusest palju muutunud: enam ei laulda käed sirgelt kõrval ja jalad harkis ega püüta olla teistmoodi, kui tegelased esinevad tavalises elus.

Sellele lavastusele ennustatakse kauaaegset püsivust Soome Rahvusoperi repertuaaris.

STT/ETA

Meenutati aegu, kui Jessenin pani rahva kuulama Chopini

Sergei Jessenini 100. sünniaastapäeva tähistamise sarjas kanti Moskva Suures teatris ette omaaegse kuulsa tantsija, praeguse repetiitori Boris Akimovi kompositsioon "Ma mäletan, kallim, mäletan". Nii märgiti ühtlasi ära Akimovi 30-aastast töötamist selles teatris.

Pealkirja "Ma mäletan, kallim, mäletan" kannab üks romanss Jessenini laulude tsüklist, mis on pühendatud ta kallimale, kuulsale Prantsuse baleriinile Isadora Duncanile, kes tuli 1921. a. Moskvasse esinema.

Meenutati ühtlasi, mis nende kahe suure kunstiinimesega juhtus samas Suures Teatris 1922. aasta kevadel. Duncani esinemisele oli saal tulnud puupüsti täis ja sumises. Ei vaikinud ka siis, kui orkester hakkas mängima õrna muusikat. Etteasteks valmistuv Duncan tuli lavale, ütles publikule prantsuse keeles: "Palun teid, ärge segage vähemalt orkestrit! See on ju Chopin!"

Ei mingit mõju, saal sumises edasi.

Looži esireas istuv Jessenin vihastas, tagus rusikatega vastu barjääri, kummardus siis üle barjääri ja karjus kogu oma kopsude jõuga: "Vaikige ometi, hullumeelsed!"

See mõjus. Saalis istujad pöörasid näoga looži poole, tervitasid, keegi hüüdis: "Braavo, Jessenin!" Paari minuti pärast oli seal hiirvaikne. Orkester hakkas taas mängima Chopini ja imepärane Duncan tantsima.

ITAR-TASS/ETA

Täiendatud Schubert

Saksa muusikapedagoog, helilooja ja dirigent Hans Zender kirjutas Fr. Schuberti kuulsat "Talvise reisi" tsükli uue versiooni. Laulu osa on jäänud peaaegu muutmata, klaveripartiid on peenendunud mõnevõrra laiendatud ja tänapäevastatud. Sellest variantidist on juba ilmunud ka CD ("Ensemble Modern", laulab Hans Peter Blockwitz, firma BMG-Amola).

Hans Zender on varemgi tegelnud klassikute töötlemisega: "Dialog Haydniga" keelpillikvartett "Hölderlini lugedes" jne.

Fono Forum, 1995, sept.

P. Tšaikovski venna libreto järgi

Dante "Jumalikust komöödiast" võetud Francesca da Rimini loo alusel on kirjutatud palju muusikat, seehulgas paarkümmend ooperit. Põhjendamatult on aga jäänud vähetuntuks Sergei Rahmaninovi samanimeline ooper, kirjutatud aastail 1904-05 Pjotr Tšaikovski venna Modesti libretole. Nüüd kanti see ette Pariisi raadios, mängis Prantsuse Rahvusorkester Jerzy Semkowi juhtimisel, peaosades laulsid solistid Rahmaninovi sünnimaalt Galina Lebedeva ja Aleksandr Baskin.

Opera International, 1995

Lõõtsa-Vössotskile tasutakse mängu eest apelsinidega

Tänavuse Ülevenemaalise lõõtsipilli (garmoška)mängijate konkursi võitis Tambovi puusepp Aleksandr Manjakin. Teda kutsutakse ka lõõtsa-Vössotskiks, kuna ta oma mängu saadab kahiseval häälle lauldes. Lugusid on tal lugematult hulk, ainuüksi tšastuškasiid viis tuhat, osalt rahvasuust kogutud, osalt omaloodud. Manjakin on esinenud sajast pulmas, mängib ainult püsti seisest, kasvõi 10 tundi järjest, mängu loeb tööks ja sel ajal alkoholi ei pruugi.

A. Manjakin on muusikute dünastiast. Ka

ta isa ja vanaisa mängisid lõõtsa, isa värske laureadi sõnul koguni temast paremini. Vanavanaisa eelistas aga mandoliini.

Oma elu huvitavaimaks juhtumiks peab Aleksandr Manjakin seda, kui ta kord pulmast tules pidi kaua bussi ootama. Lõõtsamehel hakkas igav, ta pani oma sumka maha ja hakkas mängima. Ümber kogunes suur hulk rahvast. Sõitjate palvel jätkus kontsert ka bussis. Kui Aleksandr bussist väljus, leidis ta, et keegi oli ta sumka täitnud apelsinidega. Ja veel - pärast üht esinemist raadios sai ta kirja ühelt vanameemelt, kes teatas, et see lõõtsipillikontsert on pikendanud tema elu.

ITAR-TASS/ETA

"Beatles'id" tegutsevad jälle

Pärast 25-aastast vaheaega lindistasid "Beatles'ite" trupi liikmed Paul McCartney, George Harrison ja Ringo Stern jällegi albumi, mille presentatsioon toimub veel sel aastal. Eriti oodatakse John Lennoni lõpetamata laulu "Vaba kui lind" ("Free as a Bird"), mille nad said John Lennoni leselt Yoko Onolt. Kuni representatsioonini on lindistus relvastatud valve all.

Umbes 10 aastat tagasi ostis Michael Jackson 50 miljoni dollari eest õiguse esitada "Beatles'ite" repertuaari. Nüüd süüdistavd selle taas koostööd alustanud trupi liikmed Jacksonit, et ta on teinud need laulud liiga odavaiks.

Reuter-DPA/ETA

Hea viiuli valmistamiseks pole vaja olla Stradivarius

Ajakiri "Rondo" avaldas oma augustinumbris jutuaajamise Soome viiulimeistrite Helsingi lähedal elavate Eero Haahti ja Pekka Vainioaga pealkirja all "Müstika või käsitöö". Viiulimeistrid on arvamusel, et müstikat pole selles töös mingisugust ja vanadele meistritele, sh. Stradivariusele on asjata mingeid imevõimeid juurde luuletatud. Nende arvates põhineb vanade viiulite hea kõla sellel, et aastasadade jooksul kasutamine on avanud nende hääle. Ka ei leia nad, et saladus peitub lakis. Lakk osteti tollal apteegist, iga apteeker tegi oma õlipõhjalise segu, igamees isesuguse ning laki koosseis ei olenenud üldse viiulimeistrist. Kui XVIII sajandi lõpul nõudmine viiulite järele kasvas, ei olnud enam aega oodata õililaki kuivamist, siirduti alkoholile ja lakireseptid hävisid. Praegu keedavad E. Haahti ja P. Vainio lakiks vaiku ja lisavad linaseemneõli, igal mehel muidugi oma variatsioonid.

Soome viiulimeistrid teevad pille Alpi kuuskedest ja Põhja-Balkani vahtratest. Soome kuusk kõlbab ka, aga peaks olema vähemalt 150 aastat vana ja kümme aastat kuivanud. Soomes aga langetatakse kuused varem.

"Viiuli tegemine on orgaaniline protsess, milles kõik mõjutab kõike. Ühtki saladust ei tule esile tõsta, kuid igal tööprotsessi etapil võib pilli kihva keerata," võtavad E. Haahti ja P. Vainio oma töö iseloomu kokku.

Nende arvates on võimatu saavutada üheaegselt viiuliheli täiuslikku kirkust ja soojust. Ühel alal ülima saavutamine tuleb teise arvelt.

Soome viiulimeistrite arvates on põhiline erinevus korralike vanade ja uute viiulite vahel vaid nende hinnas: vanad maksavad 150-600 tuhat Soome marka, Haahti viiul vaid 60 tuhat Soome marka. Vainio oma on veelgi odavam.

Ajakirja andmeil on Soomes veel üks tõeline viiulimeister - Tampere's elav Karin Grobell, seega naisterahvas. Ülejäänud on kãpardid või alles õpivad ametit.

(Jãrg 19. lk.-l)

Muusikakoolid kohanevad uutele tingimustele

Mullu detsembris avaldas "Muusikaleht" ümarlauavestlus, milles osalesid muusikakoolide direktorid ja nende kamandaja Kooliametist Ene Raid. Mis on aasta jooksul muutunud? Selle kohta palusime seletust jällegi Ene Raidilt, aga samuti Muusikakoolide Liidu esimehelt Urvi Haasmalt.

Rahast

Elatakse endiselt kitsalt, rahamured on tõsised, finantseerimisallikaks vaid kohalikud omavalitsused pluss õppemaks. Riigikogule saadetud Muusikakoolide Liidu kirjale ettepanekuga maksta ka muusikakoolide õpetajatele 40-60% ulatuses palka riigieelarvest nagu üldkoolide õpetajatele, tuli vastus, et see on vastuolus Eesti Vabariigi eelarveseadusega. Hoopis vastupidi, kavatsetakse ka üldhariduskoolide õpetajatele hakata palka maksma vaid omavalitsuste rahadega, suurendades vastavalt maksudest omavalitsuste laekuvat protsenti.

Kuid omavalitsused on suhtunud muusikakoolidesse mõistvalt - ühtki kooli pole kinni pandud. Mõistvust on tulnud juurdegi. Nende koolide olukord, mis mullu olid tõsisest raskustes, on paranenud. Suurelt osalt ka tänu sellele, et koolid on kontsertide andmise ja muudes vormides ennast rahvale ja ka võimukandjale rohkem teadvustanud. Näiteks toodi Põltsamaa muusikakool, kus on läbi viidud ka üle-eestilisi ettevõtmisi ja plaan on valmis ka 1996. aasta peale. Põltsamaa uus linnapea ja volikogu on väga altid muusikaalasele kasvatamisele.

Kuigi muusikakoolides on palk väike, on mingi garanteeritud töötasu siiski olemas. Ene Raidil tuli aga hiljuti viibida ühel puhkpillimängijate kokkutulekul, kus kaevati, et klubitööd on rahapuudusel praegu teha hoopis võimatu. See jättis masendava mulje, ka meekoste tahtetuse osas olla leidlik, mis muusikakoolide asju ajades on samuti olnud hädavajalik.

Olukord on läinud lahedamaks instrumentide hankimisel. Raskelt aga juurdub veel välismaal laialt levinud komme: andekate ja ühtlasi jõukamate laste vanemad muretsevad kasvõi osaliselt oma raha eest lastele pille. Meie lapsevanemad kulutavad tihtipeale raha ära mujale.

Finantsolukorra kergendamist lähematel aastatel ei oodata, ka juhtumil, kui omavalitsused peaksid muutuma jõukamateks, kuna midagi lahendamist ootavaid probleeme, kasvõi teede remont, on neil kuhjaga.

Õppekirjanduse - õpikute ja nootide - osas on vast sel aastal olnud kõige suurem edasimine. Koostöös Kooliametiga on neid põhiliselt kirjastuse "Muusika" eestvedamisel trükitud mitmeid. Kirjastuse töö on muutunud paremaks, tänu kultuurifondidel laekuvale abile õpikute hinnad aga odavamaks. Siiski püütakse mõnel pool raha kokku hoida õpikute paljundusaparatuuridel paljundamise abil, näiteks ostab kool ühe klarnetõpiku, seda pilli õpib aga 20 last. See seab aga kirjastuse

raskesse finantsolukorda ja tekivad probleemid autorikaitse valdkonnas. Pealegi läheb värviliste õpikute võlu nii lastel kaduma. Selles osas on vaja selgitustööd tegevada.

Väljaantavad õpikud on põhiliselt pilliõpikud ja ka üldhariduslikes koolides kasutatavad vaid juhtumil, kui seal on olemas muusikaklassid, välja arvatud 1996. a. ilmuv Anu Kõlari koostatud muusikaloo õpik, kus on juttu muusika žanritest, vormidest jne. Muusikakoolides on see mõeldud kahele esimesele klassile.

Muusikakooliõpetajate tööstiili kohta

avaldasid direktorid mullu kriitikat, leidsid, et on palju šablooni, vanast kinnihoidmist, tuupurlust jne. Seekord polnud Ene Raid ja eriti Urve Haasma sellega nõus. "Inimesi on muidugi mitmesuguseid, ent kui keegi ikka töötab muusikakoolis, siis peab ta seda oma kutsumuseks ja püüab anda parima," arvab ta. Ka madala palga tõttu ei töötata hooletult. Küll aga võib pealiskaudsus tuleneda sellest, et inimene võtab enda ja oma pere ülalpidamiseks endale liiga palju tööd ega ole füüsiliselt suuteline kõigega toime tulema, seejuures veel ka uut juurde õppima.

Pedagoogilise praagi üheks põhjuseks peetakse varasemat õppetöö korraldust konservatooriumis, kus pedagoogilistele ainetele pöörati vähe tähelepanu, valmistati ette põhiliselt interpreete. Kui selline inimene sattus pedagoogilisele tööle, oli ta selleks ettevalmistamata, tihtipeale solvunudki.

Leiti, et tardunud, ebanovaatorlikku suhtumist õppetöösse oli koolis endise režiimi ajal rohkem kui praegu. Nüüd peab igaüks enda eest võitlema ja elu praagib ise seismajääjad välja. Seda soodustab ka vajadus anda rohkem õpilaskontserte, et rahvale ja võimudele oma tööd näidata, oma olemasolu vajadust tõeada.

Selle küsimusega seondub ka muusikakoolide õpetajate täienduskoolitus. Mullu kõlama jäänud seisukoht, et täiendõpetus peab tingimata olema tsentraalselt süstemaatiliselt organiseeritud, ei leidnud heakskiitu. On tekkinud palju erialaseid liite, näiteks Keelpillimängijate Liit, Trompetiliit jne. Nad viivad ise seminare läbi ja oma eriala inimesed teavad paremini, mida õpetajad vajavad. Initsiatiivi näidatakse üles ka kohtadel - hiljuti korraldas seminari Valga muusikakool. Kas seda kõike on vaja reglementeerida?

Eelmine valitsus plaanis õpetajate täienduskoolitust organiseerida maakondade kaupa, selleks isegi finantse eraldades. Ka see ei sobi muusikakoolidele, kuna mõnel erialal on maakonnas ainult 3-5 õpetajat.

Samal ajal on selge, et ministriumil ja Muusikakoolide Liidul on kuidagi vaja mujalt lähtuvaid üritusi koordineerida ja midagi ka omalt poolt teha. Siin on veel palju vajakajäämisi ja mitte ainult ministriumil süü tõttu. Valdadel ja ka koolidel on tuleva aasta eelarve juba paika pandud, aga ülal on suur segadus. Vahetus minister ja tuleva aasta eelarve on

Riigikogus vastu võtmata. Ei saa ju planeerida, kui on ebaselge, kui palju saab ministeerium üldse täienduskoolituseks raha. "Aga meid ei hirmuta ka kitsas tee. Kui on vaja linnade ja valdadega raha osas kokku leppida, siis katsume sellegagi hakkama saada," lõpetas Ene Raid selle teema arutelul.

Kuid jutt jätkus **ministri vahetumise** teemal. Varem olid muusikakoolid Kultuuriministeeriumi alluvuses, siis ühendati kultuuri- ja haridusministeerium ja see tööloik läks üle hariduse poolele, kooliametile. Siis otsustati ministeeriumid uuesti lahku lüüa ja nüüd tuli otsa veel haridusministri vahetus ning seejuures lahkus demonstratiivselt endise ministri juhtiv lähikond. Kultuuriminister jäi aga paigale. Kuidas mõjutab see muusikakooli?

Ene Raid ütles, et otsus jääda Haridusministeeriumi ametkonda võeti juba varem vastu põhjendusega, et kuigi ollakse kultuuriga tihedalt seotud, tuntakse end esijoones pedagoogidena. Ministrivahetus seda otsust ei kõigutanud, segadust tõi aga kaasa küll... Uue juhtkonna moodustamine saab vast alles uueks aastaks valmis ja igapäevatöö on sellega häiritud.

See ei puuduta aga ainult ministeeriumi. H. Haasma lisas, et minister Kreitzberg kirjutas alla käskkirjale, kus oli paika pandud õpetajate palgaskaala. Seda pole aga alla saadetud, töötatakse nähtavasti mingi uus variant välja. Õpetajate palgad pidid tõusma 1. oktoobrist tagasiulatvalt, paberit pole aga veel siiani. "Käib võimuvõitlus, iga uus mees püüab esijoones näidata, et tal on uus joon, kas just parem, pole tähtis."

Agasellele vaatamata, mida kavatsetakse **tulevikus** uut ette võtta?

Suvel vastuvõetud huvialakoolide seaduses on muusika- ja kunstide koolid eraldi välja toodud. Neile on esitatud rangemad nõudmised: tuleb töötada ühiste õppekavade ja programmide järgi. **Programmide väljatöötamine** ongi ministeeriumi ja Muusikakoolide Liidu jaoks suur ja töömahukas ettevõtmine, kuhu on kaasa tõmmatud palju spetsialiste.

Ene Raid märgib, et uue tööjaotuse järgi tuleb tal hakata tegelema ka **üldhariduslike koolide muusikaklassidest andekamate õpilaste suunamisega muusikakoolidesse**. See on tähtis töö, mis tuleb muidugi esijoones kohtadel läbi viia meie muusikalise järelkasvu loomiseks. Mingil määral võib see leevendada kahju, mis tekib seoses sellega, et mitmed muusikakoolid on rahapuudusel sunnitud vähendama õpilaste kontingenti. Kuid seda kahju ta siiski täielikult ei korva. Sest mida laiem on põhi, seda suuremad võimalused on tippude esilekerkimiseks. Rääkimata juba sellest esteetilisest ja eetilistest laengust, mida saab laps süvenenult muusikat õppides.

HERBERT VAINU

P.S. Urvi Haasma jutustuse Muusikakoolide Liidu tegevusest avaldame "Muusikalehe" järgmises numbris.

Üheskoos mõtte- laiskuse vastu

17., 18. ja 19. novembril k. a. toimusid Tallinnas Nõmme Muusikakooli saalis ja klassides **Eesti muusikakoolide klaveriõpetajate täiendusõppused** - korraldajateks Eesti Klaveriõpetajate Ühing koos Haridustöötajate Koolituskeskusega. Loenguid meetoodilistest teemadest oli kaks: "Improviseerimise õpetamisest lastele" (kuulajatele pakkusid suurt huvi fantaasiatvirgutavad improviseerimisharjutused, mille baasil lapsed üsna julgelt klaveri taga tegutsesid) EMA õppejõud ANTO PETTILT ja "J. Haydni klaverimuusika ettekandmise probleemidest" Tallinna G. Otsa nim. Muusikakooli klaveriosakonna juhatajalt LEMBIT ORGSElt. Lahtisteks tundideks registreerunud õpilasi - arvult 40 - juhendasid viies klassis üheaegselt kogunud õpetajad MAIGI PAKRI, ÜLLE SISA, LEELO KÖLAR, RENATE GOZNAJA ja LEMBIT ORGSE.

Ilmnes, et ürituse vastu oli huvi erilisel suur, mis väljendus osavõtjate arvukuses. Eriti palju oli nii õpetajaid kui ka õpilasi saanud Narvast. Pole ka sellises ulatuses üritust klaveriõpetajatele pikka aega korraldatud.

Nõupidamistel avaldatigi arvamust, et täiendusõppused peaks kujunema regulaarseks ja tehti uusi ettepanekuid tulevikus soovitud teemade suhtes. Vajatakse rohkem kooskäimisi, omavahelist suhtlemist, mõttevahetusi, kuna klaveriõpetaja igapäevane töö nelja seina vahel väikelinnas või asulas kipub kujunema rutiks ja maad võtab mõttelaiskus.

Õppepäevade jooksul oli ka kaks toredat kontserti: üks Muusikakeskkooli õpetaja MAIGI PAKRI õpilastelt, teine tundiend osavõtnud õpilastelt.

Edaspidi osutub arvatavasti otstarbekaks korraldada piirkonniti suvekursusi, nagu seda seni on tehtud Anu Antzoni eestvedamisel Lõuna-Eestis ja Rutt Patuse korraldamisel Rakvere baasil Virumaal, üleriiklikke täienduskursusi aga Tallinnas. Kuna uude EKÜ juhatusse on nüüd valitud ka Pärnu õpetaja Anne Rajaste, jääb loota, et seni passiivsemad Lääne-Eesti ja saared hakkavad oma klaveriõpetajate täiendamise ja mõttevirgutamisega tulevikus rohkem tegelema.

Kokkuteleku raamides toimus ka **EESTI KLAVERIÕPETAJATE ÜHINGU (EKÜ)** uue juhatuse valimine. See kujunes järgmiseks:

esimees: PEEP LASSMANN, aseesimehed: LEELO KÖLAR, LAURIVÄINMAA, sekretär: LILIAN SEMPER, teised juhatuse liikmed: TOIVO NAHKUR, LEMBIT ORGSE, RUTT PATUSE, MARTTI RAIDE, ANNE RAJASTE, VALDUR ROOTS, TIJU USK.

LEELO KÖLAR

TALLINNA KONTSERDIELU - NOVEMBER

Kuu algus kandis **hingedepäeva** pitsert: pealinna kirikutes mängiti vanamuusikat - gregooriuse koraale, varast polüfooniat (Linnamuusikud Taivo Niitvõe juhatusel ja Miikaeli poistekoor) ning kanti ette J. Gilles' "Reekviem" ("Hortus Musicus", koor, solistid). J. Gilles (1668-1705) alustas muusikuteed Prantsusmaa kirikute poistekoorides ja oli hiljem kantoris. Tema arvuka kammermuusika hulgas peetakse seda põhiolemuselt helget teost kõige tähtsamaks.

Olavi saalis laulis Pille Lill XX saj. prantsuse ja itaalia vokaalmuusikat, teda toetas klaveril Andres Paas, kaasa tegi flötist Signe Kull. Muuhulgas tuli esiettekandele praegu meie teatris tegutseva itaalia dirigendi M. Benzi "Pajude allee" flöödile ja naishäälele.

Esimene sümfooniakontsert kuulus tsüklistse "J. Brahmsi sümfooniad". Teise, D-duurse kõrval tuli esitusele veel J. Sibeliuse Sümfoonia poeem "Tapiola" ja rootsi päritolu soome helilooja P. H. Nordgreni "Phantasme". Teos on pühendatud üleilmselt tuntud altsaksofonistile John Edward Kellyle, kes kandis selle efektselt ja oskuslikult ette, toetatuna Arvo Volmeri hoolikast saatet.

Teine sümfooniakontsert algas uudisteosega - Tõnu Kõrvits tõi vaagimiseks oma äsjavalminud helitöö suurele sümfooniaorkestrile. Millegipärast inglise keelde pandud pealkirja "The Blue Gate" taga näeb autor igatsust, otsimist ja leidmist. "Miks just sinine värv?" Põhjenduseks toob ta mere ja taevaalaotuse värvi ning ootuse ja rahu sümboli.

Teose muusika voolab ühtlase, tiheda ja ilusa helikangana, alles veidi enne lõplikku selgendumist taanduvad kõik pillid flöödi ja viiuli kahekõne ees.

R. Straussi sümfoonia poeem "Surm ja selgumine" peab näitama, "kuidas lahkub elust inimene, kunstnik, kes kogu elu on püüdnud kõrgemate ideaalide poole". Vello Pähna käsituses jäid teose aeglased lõigud kuidagi deklaratiiivseks ja hõredaiks, seevastu poemi aktiivsema pooluse suutis ta panna kõlama ja liikuma.

Õhtu trumbiks sai muidugi L. Bernsteini intrigeeriv Sümfoonia nr. 2 klaverile ja orkestrile. Tervelt kolme kavalehekülge täitev kirjutis selgitas kuulajale teose saamisloa ja programmi, mis põhineb inglise luuletaja W. H. Audeni lummaval poemil "Hirmusajand" (1946). Kuigi L. Bernstein ise avastas helitööd lõpetanult, et ta vastu oma esialgselt kavatsust on järginud poemi detailselt, polnud seda esmakuulamisel eriti kerge tajuda. Lühikesele klarnetite improviseerimisele koosnevale "Proloogile" järgnevad omapärased variatsioonid, täitmaks esimese poole osi "Seitse iga" ja "Seitse peatuspaika". Sümfoonia teise poole kolmest osast on värvikaim kahtlemata "Mask", milles "Kodune õhtusöök Rosetta pool" on edastatud eht-ameerikalike tantsurütmidega, klaverile saatjaks vaid löökpillid. Äärmiselt kummaline oli orkestriklaveri sekkumine asjasse täpselt sama muusikalise materjaliga.

Selle ebasümfoonialiku ja ebakontsertliku helitöö üsnagi keeruka soolopartii esitas saksa pianist Volker Banfield (kes õpetust saanud ka Ameerika ülikoolides) täpselt, ent kuivavõitu, mõistuslikus laadis, mis jättis varju komplitseeritud süžee emotsionaalse pooluse.

"Baltic Trio" - see on flötist Algirdas Vizgirda Leedust, tšellist Teet Järvi Eestist ja klavessinist Aina Kalnciema Lätist - tuli kokku kolme vabariigi vabadusvõitluse ja vaimse taassünni ajajärgul 1988. a. ja jäigi kokku. Nüüd pole "Baltic Trio" kuuluis mitte ainult meie kandis, õige pea on tal au esineda taas Prantsusmaal, seekord UNESCO pidustuste raames, pealegi spetsiaalselt selleks ürituseks loodud helinditega.

T. Järvi ei vaja tutvustamist, küll aga teised: A. Vizgirda on Leedu ja Moskva kooliga, millele lisandunud Pariisi lihv. Palju kontsertreerinud flötist on ühtlasi kammeransambli "Musica Humana" kunstiline juht ja osaline puhkpillikvintetis. A. Kalnciema õppis Leningradi ja Moskva konservatooriumis ja täiendas end tervelt nelja riigi spetsialistide juhendamisel. Praegu Läti MA-s õpetava klavessinisti on kontsertreisid viinud nii Euroopa kui Ameerika publiku ette.

Triot kuulatas ilmselt, et selle liikmeil on hea üksteisemõistmine nii muusikalises kui stilistilises mõttes ning eriti kõrge nüüdisaegse heliloomingu tunnetuse aste. Kui esimese kavapooli J. Haydni ja J.-Ph. Rameau oopuste aegu tüütas paratamatu flöödi ja tšello akustiline prevaleerimine vaikselt sädistava klavessiini üle, siis teises pooles - ehkki näiteks P. Vähil (võib-olla ka mõnel teisel) on algpartituuris mängimas klaver - ei olnud täheldada enam mingit tasakaalustamatust.

Vaieldamatult tõusis liidriks P. Vähi "Pastoral of Computerized World" (maakeeli "Komputeriseeritud maailma pastoraal"), mis kirjutatud arvuti abil, kuid ei ilmutanud lihtkuulajale küll mingit "masinikkust". Huvitav oli jälgida sinnani kaunis reserveeritud, peamiselt muukeelse publiku tormilist reaktsiooni Pastoraalile! Vaevalt sünnitasid selle vaid efektsed "koputamised" "Alla marcis", teoses oli mingit maagiliselt mõjuvat täiuslikkust, mis lummas esimesest heligrupist viimase noodini.

Teisiti mõjus samuti väga hästi kirjutatud E. Straume "Pro memoria for "Estonia" - aastate pärast nauditav kui nukker muusikapala, kuid rebib praegu hingehaavu lahti liialt valusalt.

Esitusele tulid veel J. Karlsoni "Overture a la Fete" ja E.-S. Tüüri "Arhitektoonika VII".

Paul Hindemithi 100. juubelit tähistati Valges saalis kontserdiga, millele tegi sissejuhatuse muusikateadlane Tiia Järg.

P. Hindemith oli XX saj. esimese poole heliloojate seas üks universaalsemaid isiksusi, kes arvuka ja kõige mitmekesisema loometöö kõrval suutis toimida interpreedina orkestrites ja ansambrites, dirigeerida, õpetada, kirjutada arvustusi, teha teaduslikku tööd ja organiseerida muusikafestivale. Pole žanrit, mida Hindemith jätnuks viljelemata; äärmuste - pikantsed olustikutantsud ja sügava filosoofilise kontsentratsiooniga sümfooniad - vahele mahub tohtu loometöö, mis aina üllatab kas ratsionaalse matemaatilise, *spielmanliku* muretuse, tugeva intellektuaalse temperamendi, naiivsuse, ekspressiivsuse või veel millegi muuga.

Ei oska öelda, mille alusel tehti valik juubelikontserdiks, kuid ilmselt viis selle tasakaalust veidi välja koorimuusika rohkus (kammerkoor "Arsis" Aivar Mäe juhatusel). Omaette võetuna on "Missa" ja "6 laulu M. Rilke tekstidele" muidugi huvitavad tööd, kus

Hindemith rikastas tol ajal rünnatud toonaalset temas endas peituvate võimalustega.

Kontserdi tipu tõusis Sonaat nr. 3 Marko Martini hiilgavas esituses. Väimustas mitte ainult teose tehniliste ülesannete ja polüfoonia ülitäpne valdamine, vaid ka intiiimne sarmikus ja seasmisele kontsentreeritusele toetuv raudne tervikutaju.

"Kammermuusik nr. 5" on suurt virutoossust nõudev aldikontsert, milles sooleima oli palutud Jouko Masnerus Soome. Kontsert on üleni täis vääramatut liikumisenergiat, mida vaid hetkeks peatab I osa harras solistimonoloog ja sellele vastandatud raskemeelne saatepartii.

Interpreedi jõukatsumise printsiip tuleb siin tugevalt esile - mahedakõlaline alt on pandud võistlema puhkpilliorkestri, tšellode ja kontrabassidega. Andres Mustoneni piitsutav dirigeerimislaad ajas kuumaks nii tempod kui dünaamika, ajuti polnud ägedalt töötavat solisti üldse kuulda. Kui talle aga lubati suuremat sõnaõigust, ilmnes, et J. Masnerusel on väga sisukas toonikäsitus ja tähelepanuväärne tehnika.

Kontserti alustas Sonaat altsaksofonile Virgo Veldi ja Ralf Taali korrektses esituses.

Abonemendi **"Maailma muusikalised pealinnad - Pariis"** 16. novembri kontsert pakkus traditsioonilise prantsuse muusika kõrval ka W.A. Mozarti Sümfoonia D-duur "Paris", mis, mõelduna esitamiseks kuulsatel "Concerts spirituels'idel", arvestas oma dekoratiivsuse ja rokokoolikkusega sealse publiku maitset.

Selle kõrval mõjus M. Raveli kontsert vasakule käele eriti tõsiselt. Ralf Taal käsitles komplitseeritud partiid sundimatu vabadusega ja lahkas sinna kätkeatud probleemid maksimaalse veenvusega.

Kava teises pooles esitati C. Debussy "Fauni pärastlõuna" ja M. Raveli "Valss". Kel oli veel kõrvus Århusi orkestri ja E. Klasi "Valss", see ERSO-t ja Daniel Schweizerit (Šveits) eriti kõrgelt ei hinnanud, aga üldiselt võis nende rohkem just puhkpille rakendatavate teoste esitusega rahule jääda.

NYJD '95 toimus 23.-27. novembrini

NYJD '93 on veel üsna hästi meeles, seepärast tahaks neid üksteisega võrrelda. Statistiliselt oli NYJD '95 eelkäijast kahe päeva võrra lühem ja viie (kordusi arvestamata) programmi võrra "vaesem", aga väliskülalisi tuli mõlemale üheksa. Aktivasse tuleks kanda "püsimist" Estonia kontserdisaalis - NYJD '93 jooksutas mäletatavasti publikut kolmnurgas "Estonia" - Reakoda - Rahvusraamatukogu. Muidugi tuli ooperietendustele ja "Roosale" kõndida pisut kaugemale. Ühes ületab seekordne festival eelmise aga tunduvalt: sponsoreid vajati juba üheksa võrra rohkem!

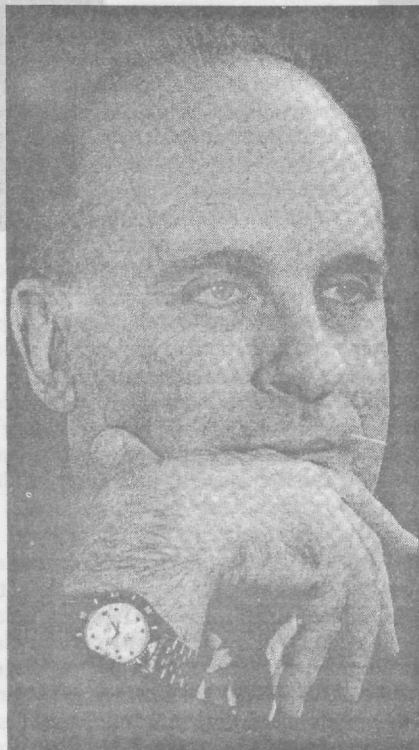
Tuumakamaks tegi NYJD '95 kaks sümfooniakontserti ja uudisooperit, muus osas jäi nüüdne festival vist suhteliselt üheplaaniisemaks ja publikuvaesemaks.

Kummatigi oli tavapärase muusikaelu akadeemilisust lõhkuv ja teravaid elamusi pakkuv festival väärt korraldamispingutusi - olgu tänatud M. Kolk, E.-S. Tüür, H. Volmer, A. Mäe ja paljud teised vaevanäinud!

Läbivaks ideeks näis olevat muusikaline teatraalsus, mis ühendas endasse heli, liikumise, sümbolika, akustilis-visuaalse multimeedia, live-elektroonika ja mida iganes veel. Kui silmitseda festivali programmi, siis tundub, et teatraalsusest täiesti vabad olid vaid sümfooniakontserdid.

NYJD '95 algas **A. Pärdi II sümfooniaga** (1966). Kummaline, et uue muusika pidupäevadele sobis Pärdi 30 aasta tagune helikeel hulga paremini kui praegune, mis on kas liiga "vanamoodne" või ultrauus. Algus oli seega ängistav-kummastav ning - kui Tšaikovski-tsitaaat välja arvata - ei jõudnud ilmselt pärale kas tõlgitsusliku "kõrvalekalde" või lihtsalt raskestimõistetavuse tõttu.

Kreeka avangardistliku muusika tippesindaja **I. Xenakise "Keqrops"** tõi saali elevust ja sära. Kuna Xenakis oli festivali kavades figureerinud autoreist üks koloriitsemad, siis temast pisut pikemalt. Nüüd 73-aastane Xenakis oli Prantsusmaal elav kreeklane, kes, saanuna insenerihariduse, koolitas end heliloojaks D. Milhaud', O. Messiaeni, A. Honeggeri jt. juhendamisel. 12 aastat tegi Xenakis koostööd kuulsat arhitekti Le Corbusier'ga, heliloojana töötas aga välja mitmeid moodsaid komponeerimistehnikaid, kus kasutatakse arvuteid, füüsikamudeleid, kvaasimatemaatilisi meetodeid, sealhulgas ka tõenäosusteooriat. Eks seetõttu jõuavadki kuulajani ühtaegu konstruktivselt selged vormiehitused ja tohutu atraktiivsus, ent ka võimas emotsionaalne laeng ja mingi ebamaine kõlaväli, mis rööbib ettekujutusega kosmilisest muusikast.

Roger Woodward

Klaverikontsert "Keqrops" (1986) oli mõeldud just maailmakuulsale pianistile **Roger Woodwardile** ja New Yorgi Filharmoonikutele. Seega saime poole teose parimast esitusest kätte. R. Woodwardi ekstaatiline ja sisendusjõuline mäng avas Mückeune kuninga Keqrops I poolnimese-pooldraakoni olemuse selles tehnoloogiliselt "kangakudumist" meenutavas teoses ideaalsel kujul. Ohohh-hüüatuse kõrval jäi kripeldama kahjutunne, et - ilmselt autori soovil - oli klaveripartiid kohati nii vähe kuulda.

W. Lutoslavski III sümfoonia tundus õige "omasena", sest ainulaadse loomingu sünhhologia alusel ja suure tehnilise meisterlikkusega kirjutatud sümfoonia on nüüdisaegsuse näitajatele vaatamata ilus ja kergestimõistetav. Selles on palju aleatoorilisi vabadusi puhkpillidele, kelle "antud piires" tegutsemisse dirigent ei sekkunud, pani vaid paika mõned olulised aktsendid.

Gregory Rose sinmail tutvustamist ei vaja, tema dirigenditöö on kahtlemata tasemel, Xenakise ja Lutoslavskiga tehtu veenis meid selles ilmselgelt ja ERSO sai neis kõigega toredasti hakkama.

Amy Knoles ja Robert Black - alias **Basso Bongo** (USA) - võitsid meie südame eelmise NYJD-i aegu. Nad on fantastilised: üks löökpillidel - naturaalsete kõrval ka arvutitega ühendatud MIDI-elektroonilistel, teine kontrabassil ja basskitarril. Õigusega peetakse neid nüüdismuusika maailmas parimateks ja uuendusmeelseimateks. **E.-S. Tüür** võis Basso Bongole usaldada oma "Mängu võlu" kindla usuga selle tiptasemel edastamise. Mis ja kuidas oli väga põnev, võimendatud elektronmängud kaasa arvatud, aga et hetketi võlu hajus, polnud muidugi esinejate süü. Lugude, olgu nende vaimukusaste kui kõrge tahes, kestvus oli probleemiks mõnel muulgi juhul. Nüüdisaegne inimene on reeglina kärsitu, ta tahab iga uut informatsiooni saada kätte tihedalt ja piiratud aja vältel - eks ka muusikas.

Festivali esimene päev jooksis otsapidi teise, muide, sama juhtus ka järgmisega!

Erootiline rituaal helis ja tantsus **"Roosa"** on õhtut täitev *performance* - teos, mis sündinud koreograafi Muna Tsengi ja helilooja Tan Duni koostöös. Esietendus toimus vaid aasta tagasi Hongkongis, etendatud on seda aga mitmeid kordi suure menuga, ka New Yorgi Püha Markuse kirikus!

Hiina muistsest seksuaalkunstist inspireeritud meditatiivne lavalugu äratas palju sensuaalseid tundeid, assotsiatsioone, uitmõtteid ja väimustust, mida on raske lühidalt lahti rääkida. Pirdugem siin vaid mõne üksiku tähelepanekuga. Kuigi vaadata oli palju, köitis helipool - papporudest instrumendid, inimhääli ja paber - sageli kõrvad-silmad hoopis enda külge. T. Dun arvab, et "paber võib teha ähvardavaid, erootilisi, õrnu helisid, isegi sosinat". Muide - von Krahli teatris olid müügil kassetid "Roosa" muusikaga! Ja mida saab paberiga veel teha? Veeretada kogu lava täis paberlinu, puhuda selle kanga kumerusi edasi-tagasi, kortsutada, silitada, rebida, varjata sellega inimkeha

täielikku alastust ja armuakte. Kui delikaatselt võib kujutada eroofilist pinget, vägivalda, kõikvõimalikke meeleolusid! Ja lõpuks - suurimat hämmeldust tekitas fakt, et pea pooled osalejaist olid meie tantsijad, nende sulandumine sellesse Oriendi ja Lääne kultuure ühendavasse kompositsiooni oli laitmatu!

□□□

Teine päev algas "**Mauricio Kageli portreega**". Buenos Aireses 1931. a. sündinud pianist, dirigent ja helilooja asus 50-ndate lõpus elama Kölni ja pühendus elektronmuusikale. Nüüd on ta spetsialist moodsa muusikateatri alal ja tema teost "Sur scene" peetakse instrumentaalteatri ehk muusikalise absurditeatri alguseks. M. Kagel püüdis n.-ö. vabastada heli, rakendamaks seda uutmoodi, teistes tehnikates, stiilides ja vormides, ka muusikaväliste vahenditega. Ajapikku on Kagel siiski pöördunud tagasi absoluutse muusika juurde.

Kõigepealt sammusid hanareas lavale kolm ansambli "L'Art pour L'Art" liiget, võtsid istet ja vaikisid senikaua, kui süvenemisvõimetum osa publikust hakkas plaksutama - sellele reageeris flööt rahustava "helisüstiga". Kavaleht teavitas, et "Con Voce kolmele vaikivale mängijale" (1972) meenutab NSVL-i vägede sissetungi Prahasse, kui tšehhi rahvalt, nii ka kolmelt mängijalt, oli võetud õigus eneseväljenduseks.

"Retsitatiivaaria" esitas nukulikult liikudes ja kisendades sisenenud laulja, kes koraalitekstidel "musitseerides" end ise tšembalol saatis - muide Chopini Nokturni saateliini ja Bachi koraali bassidega! See tsükklisse "Programm". "Vestlused kammermuusikaga" kuuluv pala on näide Kageli "akustilisest teoloogiast", kus muusika ja teksti seosed on paigast nihutatud. Kuus kummalist, aga meelde jäänud minutit!

"Acustica 1" polnud küll mingit kokkupuutepunkti tavamuusikaga. "Instrumentaariumis" kasutati hulka esemeid, nendega ettevõetavast kõige kergemini kirjeldatavad olid vast rauatükkide kukkumine supipotti, puupulkade ühest käest teise pildumine, õhupalli täispuhumine... Neile ja paljudele muudele häälele lisandus helilindilt kostev WDR-i stuudio kõigi aparaatide lülitusvõimaluste kataloog! Võib arvata, et "Acustica" iga esitus erineb mingitpidi eelmisest.

Kaht viimast numbrit - "Fantaasiapala" ja "Serenaad" - võis võtta siiski harjumuspärastena - flöödi ja klaveri duett esimeses ja kogu ansambli kõlapilt teises pakkus "normaalset" muusikaalamust. Külalised suutsid aga lõpuks veel üllatada, loopides loo käigus lilli endi keskele ja visates neid aplausi ajal publikule. Mõnigi käis poole ööni ringi uhkete kunstililedega, sest tund peale Kageli algas

"IMPROVISATSIOONIDE ÖÖ"

"Ekstemporistid" on A. Petti unikaalse improviseerimisõpetuse metoodika najal välja kujunenud viimase 3-4 aasta jooksul. Sinna kuuluvad praegu Signe ja Priit Lehto (hää), Janika Lentsius (flööt), Tarmo

Pajusaar (klarnet), Tanel Joamets ja Anto Pett (klaver).

Kavaleht võis lugeda väga pikka ja keerulist seletust "Jõu ühendamise" kohta, mida püüan lühidalt refereerida.

Kammerkoosseisus improviseerimisel tekib ühine mõttejõu vool. Jõuallikas ja peamine võti improviseerimisel on tähelepanu keskendamine edukaks teostamiseks vajalikule informatsioonile, teadlik kontroll tegevuse üle, töö ja treening originaalses 16 harjutustüübist koosnevas süsteemis. Inspiratsioon tähendab katkematu ja takistamatut energia liikumist aktiveerunud intuiitiivses mõtetegevuses.

Nagu viitab ansambli nimi, tullakse lavale justkui ettevalmistamatult, vaid esinejate koosluses ja järjekorras kokkuleppinult. Ometi jääb kuulajale mulje, et koostöö on küllalt detailselt täpsustatud, niivõrd terviklikku arendust ja kontseptsiooni ilmutas iga osa. Eriti tundeintensiivselt esines P. Lehto, kelle pooltlaud-poolkõneldud laadi orgaanilisusega suutis võistelda vaid pianistide teineteiselt impulsse koguv loomistöö.

Siit edasi ammutati klaverist kõik võimalik ja natuke enamgi: küll teda taoti nuuga altpoolt, peksti rusikate ja küünarnukkidega pealtpoolt, kisti ja patsutati seestpoolt, moonutati heli live-elektroonikaga ja riietati kõigele lisaks nahkkleit (!). Tegutsejaiks Patrick Scheyder Prantsusmaalt, Rein Rannap ja Lepo Sumera.

R. Rannapi põhiline improviseerimislaad on tuntud juba tema Ameerika-eelsest perioodist, selle süvenemistähenemisprotsessidega tutvuti suvisel kontserdil, aga Rannap suutis siiski millegagi üllatada - ülemhelilauluga! Meenutagem D. Hykes'i "Harmonic Choir'i", kes oma müstilise kahehäälsusega rabas meid paar aastat tagasi. Nüüd siis "oma mees" ka!

Uhena vähestest nüüdisaja pianistidest seob P. Scheyder kõikidel oma kontsertidel tavalist interpretatsiooni improviseerimisega. Tema laadis on ülekaalus klastrilisus ja mootorika, esimest lugu ilmestasid ka keelteläppimised. Scheyderi põhiliselt aktiivne ja ekspressiivne temperament avaldus kohati ka mediteerivas laadis.

"Öö" kolmandas osas improviseerisid üheskoos A. Knoles, R. Black ja R. Rannap: see oli õhtu leebimas meeleolu väljapeetud hetk, kuid ei läinud eriti peale ilmsete väsimusmärkidega publikule.

P. Scheyderile klaveri ja L. Sumerale live-elektroonika taga jäi viimane "sõnum" - värvikas dialoog naturaalse ja tehnilise klaveri vahel, mis suutis pidevalt üllatada tämbrite pillerkaarega.

□□□

Organist **Christoph Maria Moosmann** alustas kontserditegevust 1982. a. eeskätt Saksamaa, Austria ja Šveitsi linnades, kuid sattus tänu nüüdismuusika harrastamisele hiljem ka Prantsusmaa ja Põhjamaade festivalidele. Meil tema esinemine suurt kõlapinda ei saavutanud; käputäis huvilisi pidas Moosmanni vaid ühe väljakutse vääriliseks. "Süüdi" polnud niivõrd

organist, kuivõrd helitööd, mille konstruktiivsus ja üheplaanimisus ei kutsunud kaasa mõtlema. Paelus vaid J. Cage'i "Suveniir" oma meloodilise ja vormilise lihtsusega; ootuspäraselt vapustas I. Xenakise "Gmeoorh'i" ürgjõulised kõlaorgiad ja ennenägematud tehnilised võtted: manuaalid ja bassid kaeti lauatuukidega, mis läbi mühasid korraga kõik orelil võimalikud helid! Ka glissandot bassidel pole varem kuulnud, samuti seda, et organisti kümmele sõrmele võetakse appi assistendi omad. Muuseas, pea kõigi palade juures vajas esineja kahte abilist!

H. Radulescu "Christie eleisoni" kohta tooks tsitaadi kavalehelt: "Eraldi "registriakende" transpositsioonid, "purustatud kooride" tsoon unikaalsel akordil, mis on ligilähedane spektraalakordile; neli teist spektraalakordi viivad uude tsooni, "üheksa igaviku akordiga" - nagu rosettaken, mis vähehaaval asendub vaikusega"... Kui muusikat püütakse nii "ära seletada", jääb see kuulajale küll seletamatuks.

Kõige tehnikalistikumad tahtsid olla H. Holligeri 5 pala orelile ja helilindile. Näiteks põhinesid "Perpetuum mobile" I ja II ärajätmis- ja juurdepanemisvõttel: esimeses asendusid noodid üksikhaaval pausidega, kuni kõik oli ammendatud, teises mängis organist helilindile lisaks neid ärajäetuid - algul üksikuid noote, hiljem juba kogu partiid. Mõnus nipp, ainult et isegi informeeritud kuulaja ei suutnud sellest eristat rõõmu tunda!

□□□

Rotermanni uhkelt restaureeritud Soolalaos toimusid 25. novembril kolme lühiooperi esilavastused. Suure ruumi etenduseks kohaldamise probleemid olid kavalalt lahendatud ja kõik lavastused muljetavaldavad - müts maha Peeter Jalakase ees! Aeg-ajalt oli toimuv sedavõrd kõitev, et muusika NYJD-Ensemble'ilt O. Eltsi juhatusel ununes hoopiski. Kaunis lünkliku mälestuse kohaselt tundus professionaalseimana R. Kangro "Reeturi" partituur - mis seal imestadagi, tegu ju oskusterikkaima autoriga. Hoogu ja uljust ilmutas A. Mattiiseni "Dispuut"; kõige tõsisema ja nüüdislikumana - paraku liialt hüplevana vokaalpartiides - jäi meelde M. Vihmandi muusika ooperis "Lugu klaasist", mille libreto V. Sørenseni ja Ch. Anderseni järgi koostas Vihmandi ise. Hea ja kurja nägemine läbi võluprillide või "halli udu" - nii võiks õige lühidalt kokku võtta sisu, mille laulsid kuuldavaks Annika Tõnuri, Villu Valdma ja Allan Vurma ning mängisid-jutustasid nähtavaks Aita Vaher, Sven Kuntu ja Olari Elts. Kasutati monitore ja videot, kusjuures elav näitleja suhtles videotegelesaga ja toimis lavalt lahkudes ekraanil edasi!

"Dispuudi" kohta ütlesid autorid A. Mattiisen ja E. Vetemaa: "kriminogeensete ühiskonnaliikmete kromosoomse gamituuri muutmise võimalusist, tuginedes mutageensetele faktoritele" ja tulid loo lõpul järeldusele, et inimese geneetilist kromosoomset gamituuri võib mõjutada vaid embrüonaalsel tasandil, ei hiljem! Ooper oli pidevas aktsioonis, publiku hulgas veel enne tegelikku algust duetti

launud noor ja vana teadlane (Mati Turi ja V. Valdma) ühtvalu väga energilised, Meheröstija (Kristina Paškevičius), Nünfomaan-maniakk (A. Vaher) ja Pangaröövel (S. Kuntu) asjakohaselt värvikad. Kriminogeenset elementi "mõjutati" telerites tõsiefektselt, laval oli tuld ja suitsu..., ent see kõik jättis vähe ebaleva tunde.

"Reeturis" (libreto L. Tungal) keerleb tegevus Pauli plastikusse kiindurid peni ja T. A. Edisoni koera ümber, kes intelligentsuse analüsaatori näidu kohaselt olnud inimestest hulga targem. Jahmatavad lavastusvõtted: meesinglite "taevast" laskumine, teleri-koer nõõri otsas, Edisoni kutsu suurel ekraanil ja muud nipid viitasid autorite soovile rahvast naerutada, ei palju enamasti ühti!

Unikaalse koosseisuga "Het Trio" on uut muusikat mänginud ja salvestanud juba 13 aastat. Amsterdami ja Utrechti konservatooriumi professorit Harry Sparnaay'd peetakse maailma parimaks bassklarnetistiks, oma alal on tublid ka flööst Harrie Starreveld ja pianist René Eckhardt.

Õhtu kesksel kohal oli L. Sumera uus teos "Scenario", kus autor on "saanud kirjutada muusikat", milles "rütm, kõlavärvid, meeleolud jm. omandavad erilise tähendusi...". Sumeralik isepäisus ja fantaasialopsakus on liidus põneva pillikooslusega andnud toreid tulemusi. Kindlasti ei pakkunud selletaolist peent mängurõõmu näiteks P. Perezani "Öö nägu"; R. de Mani "Gramvousa" helidehoitrukses läks aga hoopis kaduma iga instrumendi individuaalsus. Põõraselt virtuoosselt ja plahvatuslikult kulges J. Harvey "Mäss".

Kontserti mitmekesisust sooloonumbrid - R. Eckhardtilt kõlas Th. Loevendie ostinaatne "Strides", H. Starreveldi ja helilindi koostööst Shuya Xu "Taiyi II" kallal õhkus mahedust ja sellist habrast helimaailmisust, mida sellel festivalil võimaldati vähe kuulda. H. Sparnaay duett helilindiga oli muidugi meisterlik, tuues S. Burgersi "Pastiche'i" tagasihoidlikke väärtusi maksimaalselt esile.

□□□

Lõppkontserdi esimene pool oli äärmiselt mitmetahuline - R. Remme demonstreeris multimeedia-etendust "Gen Ision", "Weekend Guitar Trio" improviseeris, Duo Lisa Karrer-David Simons (USA) esines üksi ja koos "Tunnetusüksusega".

Lavaesisele ekraanile projitseeritud "Gen Ision" videode muusikaline pool tuli kvartetilt "Öömuusikud", T. Vavilovilt (elektrikitarr), T. Trassilt (orel) ja R. Remmelt (süntesaator, elektroonika). Kuidas kellelegi, mulle meeldis kõige enam IV osa - roheline voogamine - keerlemine. Tublit tööd oli kogu etenduse kordaminekuks teinud Tallinna Balletikooli IV kursuse õpilased ja liikumisjuht A. Remme ning eeskätt muidugi kaamerat hoidnud ja kogu montaažitöö sooritanud R. Remme.

"Weekend Guitar Trio" asutaja ja juhtfiguuri Robert Jürjendaliga eesotsas on saanud paari tegutsemisaasta jooksul tohtu rahvusvahelise tunnustuse osaliseks

"Het Trio" Vasakult Harrie Starreveld, Harry Sparnaay, René Eckhardt
Harri Rospu foto

— mainigem vaid I preemiat augustis Lausanne'i konkursil. Seda põhiliselt improvisatsioonile baseeruvat muusikat ei oska žanrifitseerida ega kritiseerida - saalis oli palju neid, kes plaksutasid vaimustunult, aga ka neid, kes jäid ükskõikseks.

Vokalist L. Karrer ja *Word-instrumentalist* D. Simons on ühtlasi heliloojad, kes arvustajate arvates ennustavad juba praegu ette kunsti tulevikusuundi. Kohati vulgaarsuseni küündivast klounaadist hell-liigutava tüürlisuseni ulatuv amplituud võimaldab sõna ja vokaali hästi valdaval Karreril esitada üpris mitmesuguseid nüüdisaegsete ja muistsete kultuuride ristumisilminguid demonstreerivaid lavanumbreid. Simonsi instrumentarium koosneb unikaalsetest ja euroopavalistest pillidest ning digitaalsest samplertehnikast.

1988. a. moodustatud vaba hetkemuusikat viljelev "Tunnetusüksus" olevat ainus omataoline kollektiiv kogu Baltikumis. Ta on teinud koostööd mitmete kuulsustega Euroopas ja ka Karrer-Simonsiga.

L. Karrer püüdis ühisesinimisel laulda eesti keeles ja omas maneeris "Uni tuleb" ("Sõjahällilaul") ja "Kui mina olin veel väikene mees". Kummaline kultuuride süntees omas ühtpidi mingit mörkjat külgetõmbejõudu, kuid tõukas teistpidi eemale. Ega J. Liiv ometi hauas ümber pööranud oma peadpööritava helikaosesse mässitud tähendusriikka luuletuse aegu?

Lõppkontserdi teine pool algas T. Tulevi "Woo'ga", mis oli ilmselgelt festivali kõige malbenäolisem teos. Kontrasti pakkus põhjanaabrite kuulsuse - muide, saalis viibinud - M. Lindbergi rahutu lainetuse küüsis möllav "Marea", mida peetakse siiski teetähiseks helilooja lähenemisel klassitsistlik-romantilisele harmooniakäsitlusele. Viimistluselt ja majesteetlikkusest kahtlemata mõjuavaldav helitöö!

Väärilise punkti pani NYYD '95-le **Raschér Saxophone Quartet**, kes sündis 1969. a. saksafonisti ja pedagoogi Sigurd Raschéri soovist kasutada "noort" ja teatud mõttes diskrimineeritud pilli

traditsioonilises kontsertmuusikas. Praegusesse koosseisu on algupäevist jäänud veel tema tütar Carina Rasché ja Bruce Weinberger. Ansambel on ära võlunud nii mõnegi helilooja - L. Berio, I. Xenakise, S. Gubaidulina jt., kes on kinkinud selle repertuaari hulga pühendusi.

T. Keurise kontserdis on soleeriva kvarteti partiid väga kujundlikud, andes igale pillile tema eripärasest lähtuvaid soololõike ja põimides nende tämbriid põnevasse tervikusse. Tore, et niisugune jõuliselt komponeeritud teos, mille õnnestumisele andsid oma panuse "Estonia" ooperiorkester ja Paul Mägi, oli jäetud viimaseks mälestuseks festivalist. Paraku lõppes NYYD '95 siiski Bachiga - kvarteti lisapala näol. See fakt oli kogemata kinnituseks, et olgu uudismuusika avangardistlike eksperimentide ja tehniisistlikkusega kuidas on - klassikaline helilooming oli, on ja jääb!

□□□

Oktoobri viimasel päeval mängis **ERSO Nikolai Aleksejevi** juhatusel. Venemaa uue dirigentide põlvkonna keskel on Aleksejev üks väljapaistvamaist, seda kinnitavad mitmed konkursivõidud ja tööle kutsumine Zagrebi.

Alustati E. Mägi "Bukoolikaga", mille kammerlikkus ja napid vahendid olid oma eestlaslikust tagasihoidlikkusest hoolimata N. Aleksejevile üsnagi mõistetavad. Muidugi sai ta end täierinnalisemalt avaldada D. Šostakoviči 8. sümfoonia valu, kannatusi ja traagika ülevust edastavas väljendusfaasis.

Matti Helina (Soome) mängis meeldivalt C. Reinecke Flöödikontserdi D-duur.

□□□

Novembrikuus kees Estonia Talveaias nagu ikka vilgas elu - kokku 15 mitmenäolist kultuuriüritust, üks huvitavam kui teine! Lausa eksklusiivseks kujunes aga 7. novembri õhtu **Aare Sussi** ja tema poegadeaga.

Võrumaa mees A. Suss läks pärast Muusikakooli õppima Moskva Gnessinite nim. Instituuti V. Homenko klassi ja lõpetas samas ka aspirantuuri. Ta tuli tagasi, et töötada ERSOs ja võita vabariiklikul

(Järg 20. lk.-l)

Eesti noorele dirigendile rahvusvaheline tunnustus

Lähimaks paigaks Eestile, kus lausa igal aastal toimub rahvusvaheline kooride konkurss, on ilmselt Austrias. Viinis alustati 12 aastat tagasi meeskooridega ja seitsmendal korral laiendati osavõtuõigust ka teistele kooriliikidele. Konkurss kannab nime "Franz Schubert" ja toimub tema surmapäevale kõige lähemal nädalavahetusel, seega alati ka peaaegu samaaegselt. Eestist on osavõtjaid olnud pidevalt ja viis koori nendest on laulnud ennast ka auhinnalistele kohtadele: Tehnikaülikooli Akadeemiline Meeskoor 1988 (jagati I kohta), Teaduste Akadeemia Meeskoor 1989 (II koht), Tallinna Tehnikaülikooli Kammerkoor 1991 (I koht), Rapla segakoor "Cantus" 1991 (III koht) ja Tallinna Vanalinna Poistekoort (nüüd Tallinna PK) 1992. II koht.

Käesoleva aasta konkursist 16.–17. novembrini oli osa võtma sõitnud 4 meeskoori ja 8 segakoori seitsmelt maalt: Saksamaalt, Norrast, Rumeeniast, Slovakkias, Valgevenest, Lätist ja Eestist. Meilt osalesid "Estonia" Seltsi Segakoor (juh. Peeter Perens jun.), Kaarli Kiriku Kontsertkoor (Ene Üleoja) ja EKE Inseneride Meeskoor (Saari Tamm).

Konkursi esimesel päeval tuli laulda varem väljakuulutatud repertuaari, põhiliselt Schuberti ja Orffi. Teise päeva repertuaari valik oli vaba. Auhindamisel võeti arvesse kahe päeva kogumulje ja koorid seati paremusjärjestusse sõltumata nende liigist, kuid tõsteti esile ka iga liigi parim. Naiskoore miskipärast seekord kohale ei ilmunud. Žüriis oli triumviraat Austriast, Ungarist ja Saksamaalt.

SAARI TAMM

Kui veel mõni aasta tagasi võis analoogilistel konkurssidel kuulda palju modernset ja eksperimentaalset koorimuusikat, siis nüüd näib see periood möödaks olevat.

Kooride kunstiline tase oli küllalt kõrge. Kuigi konkurss on taidluskooridele, võivad üksikud lauljad olla elukutselised muusikud või selleks pürgijad. Seetõttu koosnesid näiteks Minski meeskoor ja Rumeenia segakoor niisugustest lauljatest (muusikaakadeemia segakoor!) ja kaks Slovakkias tegutsevat segakoori (muusika)-õpetajatest. Ei saa ju viilimängijale keelata kooris laulmist tema vabal ajal. Aga puht harrastusmuusikul on temaga raske võistelda.

Poolprofessionaalsed pärisidki kõrgeimad kohad, üldvõitjaks krooniti lausa suurepäraste vokaalsete

võimetega *Capella Transylvanica* Rumeeniast, kes võitis loomulikult ka parima segakoori preemia. Teiseks tuli Slovakkias tegutsev ungarlaste segakoor *Vass Lajos*. Kolmanda koha ja parima meeskoori auhinnad määrati *EKE Inseneride Meeskoorile*, kelle kava valmistas ette ja juhatas konkursil 1993. aastal Tallinna Muusikaakadeemias prof. Ants Üleoja juures lõpetanud SAARI TAMM, kes oma algteadmised koorijuhtimises oli saanud Tartus Vaike Uibopuu juures.

Kui auhinnad (lisaks veel preemia Fr. Schuberti laulu parima esitamise eest Lohneri meeskoorile Saksamaalt) pärast võitjakoorige kontserti *Schubertkirche* altaril välja jagati, lisati EKE laulumeelestele veel üks eriauhind firmalt *Blauguss*. Diplomil oli vaid koori ja tema dirigendi nimi, kuid selle olemuse avamisel kiitis žürii koori noort dirigenti, kes oli meiega tõepoolest teinud noorusliku energiaga väga palju tööd.

Järgmine Viini konkurss toimub 1996. aasta novembris, aga nii selle kui ka ülejärejmise võistluse täpsed ajad ja kohustuslikud palad on juba välja kuulutatud.

Ehk on osalemine niisugusel rahvusvahelisel jõukatsumisel üheks stiimuliks, mis aitab veidigi pidurdada meie laulukooride ilmset taandarengut. Ja võib olla mõnele teisele noorele dirigendile eneseteostamise heaks paigaks rahvusvahelisel tasandil.

TOIVO OJAVESKI,
EKE Inserteride Meeskoori laulja

RAM viib ellu oma strateegilist plaani

Mullu oktoobris "Muusikalehes" avaldatud ümarlauavestluses RAM-i meestega ütles peadirigent Ants Soots koori tulevikuplaanidest rääkides muuhulgas, et oluliseks väljundiks võiksid olla vokaalsümfoonilised suurvormid. "Koos orkestriga esinemine kontsertidel on selline koht, millele peaksime kõvasti vajutama."

Käesoleva aasta lõpul käib selle strateegilise kursi elluviimine täie hooga ja edukalt. Vähem kui 1,5 kuu jooksul on 3 sellist esinemist: D. Šostakoviči 13. sümfoonia kontsert ja lindistamine tuntud firmale "Deutsche Grammophon" koos Göteborgi sümfooniaorkestriga Neeme Järvi juhtimisel 12.–18. novembrini Göteborgis, 7.–8. detsembril kaks A. Schönbergi "Gurrelaulude" kontserti koos Aarhuse sümfooniaorkestriga Taanis ning R. Wagneri "Jüngrite õhtusöömaaja" ettekandmine 21.–22. detsembril Tallinnas ja Tartus.

Neist esimene oli kõige vastutusrikkam ja ühtlasi kõige lihtsam. Kõige vastutusrikkam selles mõttes, et esmakordselt lauldi Neeme Järvi käe all tuntud plaadifirma CD-le, mindi n.–ö. ülemaailmsesse kataloogi, mis eeldatavasti toob õnnestumise puhul kaasa uusi kutseid. Kõige lihtsam sellepärast, et tegemist on vaid ühehäälsel bassikoosseisu lauluga (võeti kaasa ka mõned teised tenorid, et kõrgemad kohad tuleksid paremini välja). Teiseks on see vanematel lauljatel juba n.–ö. veres. Viimase 2,5 aasta jooksul on seda kolm korda ette kantud: Saksamaal Maksim Šostakoviči juhtimisel, Leedus Sombetskise dirigeerimisel ja Taanis Eri Klasi juhtimisel. Lääne-Euroopas on selle teose puhul koori eeliseks veel hea vene keele oskus. On nähtud Hamburgis välja antud noote, kus sõnad on kirjutatud ladina tähtedega.

Kõik läks hästi: kontserdi arvustus oli hea, lindistamisel polnud

Eesti Filharmoonia Kammerkoor, Tallinna Kammerorkester ja Tõnu Kaljuste Ameerika Ühendriikides

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tallinna Kammerorkester koos dirigent Tõnu Kaljustega viibisid 29. oktoobrist 8. novembrini oma esimesel ühisel kontsertturneel USA-s. Kammerkoor üksinda oli enne seda viibinud sellel maal kaks korda: 1990. aastal Kalifornias ning 1991. aastal kesk- ning põhjaosariikides. Sõidu eesmärgiks oli lisaks kontsertidele erinevates linnades osaleda ka ÜRO viiekümenda aastapäeva pidustuste kultuuriprogrammis. Reis üle ookeani sai teoks tänu hr. Andres Tarandi valitsuse toetavale suhtumisele, kes eraldas valitsuse reservfondist lennukipiletite raha. Ameerikapoolseks kontsertide korraldajaks oli firma *New World Classics* eesotsas oma direktori Kerby Lovalloga. Selle muide ka kuulsad inglise meeslauljad *The Hilliard Ensemble* USA-sse viinud firma huvitatuse üks põhjus oli kindlasti Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri poolt sisse mängitud Arvo Pärdi autoriplaadi "Te Deum" suur müügiedu ja "Grammy" auhinna esitamine 1995. aasta alguses.

Kontserte oli kokku kaheksa. Kuna lennuliin üle Atlandi algas Kopenhaagenist, siis peeti otstarbekaks anda reisi esimene kontsert Taanimaas kauni pealinna *Holmens*-kirikus. See oli ka üldse esimene Kammerkoori kontsert Taani publikule.

Olulisemad etteasted toimusid New Yorgis. Esiteks juba eespoolmainitud juubelikontsert ÜRO peamajas umbes paarisajakohalises Dag Hammarskjöldi auditoriumis. Diplomaatidest,

New Yorgi eestlastest ja Eesti sõpradest publikule lauldi Veljo Tormise laule: esitati valik "Unustatud rahvaste" tsüklistest, lisaks "Mängulaulud" ja osa "Jaani lauludest".

ÜRO aastapäeva puhul toimus New Yorgis muudki. ÜRO maja paljudes soppides võis leida erinevate maade poolt kingitud taieseid. Eestit esindas Anu Raua Kihnu seelikute moodustatud "Emapuu"; hiinlased olid iidses elevantluunikerustehnikas kujutanud hüdroelektrijaama ehitust. Töö oli nii filigraanne, et puudel olid lehedki ükshaaval välja töödeldud. Armeenlastelt meenus nende traditsiooniline kivist väljaraiutud rist - hatshkar. Juubeli puhul esitles veel Mark Soosaar oma filmi Ernst Jaaksonist, Neeme Järvi mängis New Yorgi Filharmoonikutega spetsiaalselt ÜROle kirjutatud Eino Tambergi "Pidufanfaare".

Teine New Yorgi kontsert toimus kuulsas *Lincoln Centre*'is paiknevas Alice Tulli saalis. Olime esimene selles kompleksis esinev Eesti kollektiiv. Manhattani südames Broadwayl asuvas kunagises USA presidendi Abraham Lincolni auks nimetatud keskuses asub mitmeid kontserdi-, teatri- ning näitusesaale, nende hulgas *Metropolitan Opera*, New Yorgi Riigiteater, *Juilliard School*, samuti New Yorgi lavakunsti raamatukogu. Keskuse vahetus läheduses paiknevad mitmed plaadi-, noodi- ja raamatu-kaubamajad.

Kontserdi programmis oli vaid Arvo Pärdi ning J. S. Bach'i muusika. Kõlasisid "Te Deum", "Magnificat" ja "Kollaaž B A C H" Pärdilt ning motetid "Der Geist hilft unser

Schwachheit auf" ja "Singet dem Herrn ein neues Lied" Bachilt. Enne kontserti toimus soovijatele sisukas kontserditeemaline loeng. Lektoriks oli vene muusika asjatundja Harlow Robinson. Pikka aega Moskva ning Peterburi arhiivides Sergei Prokofjevi elu ning loomingi vastu huvi tundnud ameeriklane paistis väga hästi kursis olevat ka omaaegse Eesti NSV poliitilise ning kultuurilise õhustikuga ning Arvo Pärdi elusaatusega selles. Lincolnkeskuse kontsert kulges võrreldes ülejäänutega vast kõige väljapeetumalt. Publikumenu oli kõigil kontsertreisi etteastumiskordadel erakordselt soe. Publik aplodeeris püsti seistes eranditult kõigi kontsertide lõpus, kuigi püstitõusmine esinejate tänamiseks ei pidavat ka eestlastel suhteliselt avatumate ja impulsiivsemate ameeriklaste puhul olema just igapäevane.

Tiiptasemel kontserdielu hoidmine on teatavasti üsna kulukas. Isegi täissaalid ja kohati kuni paarisajadollarilised pileti hinnad ei suuda katta kõiki väljaminekuid. Seetõttu on Ameerikas üsna tavaline, et kavalehtedelt võib lugeda pikki sponsorite nimekirju koos annetuse suurusega. Lincoln Centre'i puhul algasid numbrid 150 tuhandest toetuseks loovutatud dollarist ja alla kolme tuhande dollariga toetajaid ei peetud vajalikuks nimeliselt enam mainida. On üsna levinud, et sellistest ka materiaalses mõttes muusikaelule "õla allapanijaist" kujuneb omaladadne klubi, mis kutsub pärast õnnestunud kontserti muusikud intiimsemale koosviibimisele klaasi šampust jooma ja sundimatult vestlema.

Meile said selline vastuvõtt osaks pärast Minneapolise kontserti.

Esineti veel Hartfordis, Chicagos, Ann Arboris ja Decaturis. Kontserdipubliku hulgas võis tavaliselt kohata ka eestlasi, kes hiljem tulid oma muljeid jagama. Nende hulk ei olnud aga kusagil suur, võib-olla paarkümmend inimest.

Kuna vahemaad on Ameerikas väga pikad ja esinemisest graafik pingeline, siis ei jäänud praktiliselt aega kohaliku kultuurieluga tutvumiseks. Vestluses *New York City University* muusikaprofessori, hea Eesti tundja ja Veljo Tormise muusika uurija Mimi Deitziga selgus, et omad tõusud ja mõõnad on riiklikus kultuuripoliitikas selliselgi suurel maal nagu Ameerika Ühendriigid. Praegu pidavat olema suhteliselt vaene periood, kui kärbitakse riiklikke toetussummasid ja näiteks suletakse riigi subsidiumitest elavates ülikoolides erialasid, koondatakse ka õppejõude. Vähem kannatavad muidugi erakapitalil põhinevad õppeasutused.

Meie vastuvõtuga ja turnee korraldusega võis küll rahule jääda: olime lülitatud taseme poolest tugevatesse kontserdisarjadesse, saalid olid täis ja publik asjatundlik.

Kindlasti on nüüd maailmas rohkem neid inimesi, kellele ütleb midagi sõna "Eesti" ning kes ehk meenutavad muusikaelamust 1995. aasta sügisel.

ALLAN VURMA,
Eesti Filharmoonia Kammerkoori laulja

Neeme Järvil kordagi koori puhul vaja tagasi võtta. Ning mis peamine - nii Järvi kui "Deutsche Grammophon" tundsid huvi koori repertuaari ja tulevikuplaanide vastu ning said ka vastavad materjalid. Ainuke negatiivne moment oli selles, et lindistamise teisel päeval ütles üles bass-solistist ukrainlase, praegu Lääne-Euroopas edukalt laulva ja 1997. aastaks "Metropolitan Operaga" lepingu sõlminud Anatoli Kotšerga hääl ning temaga saab Neeme Järvi töö lõpule viia alles kevadel. Selle võrra pikeneb aeg, kuni "Deutsche Grammophon" saab kätte oma Šostakovitši sümfooniade täiskomplekti (13. oli jäänud viimaseks, kuna kaua ei leitud kvaliteetset meeskoori) ning sellega koos pääseb RAM suurfirma kataloogi ja plaadiga "Lääne muusikamaailma". Selle eest toodi aga Rootsist kaasa mitmeid muhedaid tähelepanekuid. Kasvõi selle, kuidas Göteborgi orkestri mehed proovil heitsid RAM-i poole imestunud pilke, kui nad kuulsid esmakordselt imemadalat häält ja keelpillimehed hakkasid järele katsuma, kas see ikka on nende pillidel ka olemas. Leidsidki üles: alumine do.

A. Schönbergi ja R. Wagneri teosed on hoopis raskemad pähklid, juba helikeele poolest. Nad on kirjutatud kolmele meeskoorile (A. Schönbergi oopuse lõpus on lisatud ka naishääl) ning RAM saab sellest üle oma koori koosseisu kolmeks jaotamisega. Tee seekordseks Taani sõiduks tegi lahti mullune edukas esinemine seal Šostakovitši 13.-ga. Dirigent on seekord teine - M. Tabachnik. Ei välistata võimalust, et ka Wagneri "Apostlitega" saab n.-ö. harjutamiseks enne välismaal kontserti andmas käia, kui saabub kuskilt kutse seda lindistama tulla.

Suurvorme meeskooridele pole küll palju, aga neid on veelgi. Rootsist kataloogi sirvides leiti ka tühje kohti. Teisigi lugusid tahetakse hakata varakult ette valmistama. Et siis, kui peaks tulema kutse lindistamiseks, vastata: "Palun väga. Meil on see lugu selge." Seejuures pole vaja eriti karta konkurentsi. RAM on Euroopa ainuke professionaalne meeskoor.

T. LUUNJA

Kas eesti noored heliloojad ei tee tõesti midagi?

13. novembri "Postimehes" on üks meie radikaalsematest noortest literaatidest hr. Andrus Laansalu üpris sarkastiliselt moel tõstatanud huvitava teema: noor akadeemiline heliloojaskond Eestis ja selle tegevuse(tuse)ga seonduvad probleemid. Alljärgneva sooviksin "Muusikalähe" lugejatele esitada oma nägemuse neist asjust ja ühtlasi oleks see ka vastuseks mõnelele kiisimustele, mis on jäänud hr. Laansalu artiklist õhku rippuma.

Olen nõus tema väitega, et meie noorema põlvkonna akadeemiline helilooming kipub varju jääma võrreldes noorte kunstnike, kirjanike ja teatritegijate loominguaga. Samas aga tundub mulle, et "Postimehe" artikli autor ei püüagi analüüsida põhjusi, miks on see nii. Ta taandab kõik probleemid noorte heliloojate loidusele, mis ei ole aga sugugi ainupõhjus.

Kõigepealt oleks vaja enesele tunnustada, et probleemid, millega noor komponist puutub kokku oma loomingu realiseerimisel, on tublisti erinevad võrreldes noorte luuletajate ja kunstnike omadega. Kui jätta välja arvutimusosaka valdkond, siis heliloojad, erinevalt teistest, loovad interpretidele. Selles mõttes on nad võrreldavad noorte draamakirjanikega, keda aga teatakse veel vähem kui noori heliloojaid. Prosaistide ja luuletajate käes on ajakirjad "Vikerkaar" ja "Noorus", osalt ka "Looming". Need ei jõua avalikkuseni aga mitte üks kord aastas nagu Eesti Muusika Päevad. Noored näitlejad on enamasti mõnes teatris palgale võetud, see tähendab, et nende loomingu on ka nende töö. Tahan sellega öelda, et noorte heliloojate loomingu suhtes valitseva vähese eelvuse põhjuseks pole mitte nende autorite saamatus oma asjade ajamisel. Pigem on neil piltlikult väljendudes kivimüür püsti ees, millest mõnel üksikul õnnestub aeg-ajalt siiski läbi murda.

Kujutlegem aga end nüüd 20-30 aastat ajas edasi. Missugune pilt võiks avaneda siis, vaadates 90-ndate aastate keskepaiga noort akadeemilist heliloojaskonda?

Kas mitte niisugune, päris põnev ja mitmekesine?

Paljude poolt on püütud järele aimata Pärdi ja Sumera stiilile omast minoorset diatoonilist mõtlemist. Oli autor, kelle muusikas oli omapäraselt sünteesitud džäss ja akadeemilise elemendid. Oli üks ajastu moevooludest mittehooliv

naishelilooja, kes oma uudsete eksperimentidega siis veel polnud eriti esile kerkinud. Oli üks noor komponist, kes oma veidi ehk närvilise ja kergestierutava natuuri tõttu ei suutnud kuidagi kohaneda selle valdavalt maadvõtnud diatoonilise mõtlemisega, mis oli üks tolle ajastu muusika arengut pidurdav tegur. Tema loomingu on aga nüüdseks oma rütmilise mitmekülgsuse kätte õppinud paljud 2020-ndate aastate noored autorid. Oli terve vennaskond päris noori ja algajaid muusikakirjutajaid, kes olid kogunenud oma õpetaja käe alla. See õpetaja oli kujundanud välja terve noorte heliloojate plejaadi veel enne seda, kui need noorukesed jõudsid astuda Eesti Muusikaakadeemiasse.

Miks siis A. Laanaru praegu kirjutab, et noorte muusikat ei ole ja mina kui muusikakuulaja olen temaga nõus umbes 70 protsenti? Sest ma tean, et umbes niisuguse protsendi moodustab noorte heliloojate loomingu sahtlissekirjutatu või ainult kuskil nurjataguses kohas oma finantsidega käputäie kuulajale ettekantu.

Osalt on see arusaadav, sest kunstiliselt ebaküpsid näpuharjutusi polegi tarvis publikuni viia. Kuid on ka teisi põhjusi, mis pole seotud õpilastööde madala kvaliteediga. Arvan, et seda võivad tunnustada nii mõnedki heliloojad, kellel "õpipoisi-aastad" juba seljataga.

Küllalki üldlevinud ja pidurdav on meie kultuuri- ja muusikapolitika levinud arvamus, et eesti muusika ja eriti selle kõige uuem pool, jättes välja mõned üldtunnustatud erandid, on midagi suhteliselt väheväärtuslikku ja madalat.

Olles mullusel hoajal ERSO toimetaja tean ma väga hästi, kui vähe võeti kavva üldse eesti heliloojate uudisloomingu, eriti noorte oma. Ma tean ka põhjust: sel juhtumil kaoks Eestis nii nagu Lätiski niigi väiksearvuliseks kahanenud süvamuusika publik ära ja saalid jääksid tühjaks. Ükski kainelt mõtlev dirigent või muusikaorganisatsioon ei sõanda niisuguses olukorras riskida. Need ajad, kui ERSO kandis ette kompositsiooni eriala lõpetajate töid, on jäänud seljataha.

Samas on mitte ainult publikul, vaid ka kontsertorganisatsiooni juhtidel tendents arvata, et kõik, mis tuleb Läänest, on hea ja tipptasemel. Siit ka juhtumised la Nachum Erlich või "KORSO imelikud seiklused" Saksamaal möödunud aastal. Noortel heliloojatel ei jää seetõttu muud valikut, kui pöörduda oma

interpretidest koolivendade ja -õdede poole. Siis peab ta aga tihti oma loomingu fantastiat kammitsema. Iial ei või teada, kas isegi mõni tehniliselt mitte raske koht pole noorele pillimehele ülejõukäiv.

Noorte heliloojate-interpretide ühissettevõtmisi on aga muudelgi põhjustel üpris keeruline läbi viia. Postmodernismile pürgivas Eesti kultuurimaastikus, kus iga noor helilooja püüab olla originaalne, on kohati väga raske leida endale mõttekaaslasti noorte interpretide hulgas. Samuti jääb viimastel vähe aega koostööks, kuna nende oma õppeprogrammi intensiivsus seda lihtsalt ei võimalda. Pealegi ei ela enamik muusikaõppijaid praegu lahedalt. Kui ka noor interpret ja helilooja n.-õ. teineteist leiavad, saab nende koostöö rajaneda aga vaid entusiasmil, sest algaja autori teose ettekandmine ei too midagi sinise.

EMA juhtkonna poolt pole siiani märgata olnud erilisi pingutusi, mis soodustaksid uutest tingimustes noorte heliloojate-interpretide koostööd. Miks mitte teha noorte heliloojate teoste mõningases mahus ettekandmine kohustuslikuks EMA kammermuusika osakonna noortele interpretidele? Või kas poleks mõeldav üliõpilaste kontserttegevuse organiseerimise noori heliloojaid kasvatavate õppejõudude pidev kaasamine? Võib-olla on midagi eeskujuväärtvat selles, kuidas Eesti Meestelaulu Selts hoolitseb poistekooride eest.

Üheks alternatiivseks väljapääsuviimaleks, mida ka aktiivselt kasutada, on osalemine välismaistel konkuressidel ning samuti Eestis asetleidvatel kompositsiooni võistlustel. See aga samaneb rohkem õnneloosile. Tõsi, tulemus selles osas on: A. Kruusimäe võit Rochesteri koori poolt korraldatud võistlusel, M. Manki korduvad esikohad kodustel lauluvõistlustel jne.

Sellised konkursid piiravad aga samuti loomevabadust. Näiteks (olgu mu arvamus ekslik) pole Eestis tihti asetleidvatel kooriloomingu võistlustel ja ilmselt ka praegu RAM-i korraldataval samalaadsel üritusel mingit edulootust dodekafoonilises tehnikas kirjutatud kooriteosel, sõltumata selle kunstilisest kvaliteedist.

Realistlik ja järeleproovimist väärt tundub olevat hr. Laansalu ettepanek taotleda toetust Kultuurkapitalilt. Näeksin oma vaimusilmas sellist võimalust, et Kultuurkapitalilt saadud rahadega organiseerida aastas umbes 2-3 üritust, kus kõlaks enamasti noorte autorite muusika. Seda võiks teha omalaadne minikontsert-

organisatsioon, kes saaks neile kontsertidele osalema meelitada ka tippinterpreete. Siis ei oleks noorte heliloojate üritused enam ehk sellised "koolipoisikontserdid" nagu praegu. See aitaks lahendada ka probleemi saali üürist, mida siiani on kinni makstud omast taskust. Igal kontserdil võiks osaleda üks solist, ansambel või kollektiiv, kellega on leping tehtud eelnevalt, 4-5 kuud varem. Selline organisatsioon peaks olema täiesti sõltumatu "Eesti Kontserdist" kui monopolsest asutusest. Kunstilise taseme sõelaks võiks olla sõltumatu žürii, kes valib laekunud töödest kontserdil ettekandmiseks 7-8 teost. Ent seoses abitaotlusega Kultuurkapitalilt ei maksaks hellitada liialt suuri lootusi, kui alles jäävad teised eelpoolloetletud takistavad tegurid.

"Postimehe" artikli autor küsib, kas on kassetid ja plaadid valmiskirjutatud ja lintimängitud noorte autorite teostega. Kui külastada plaadikauplusi, märkame, et vähemalt 4/5 müüdavatest plaatidest moodustab levimuusika. Samasugune on suhe ka süva- ja levimuusika kuulajate osas. Need kaks žanrit pole haardepinna poolest võrreldavad. Seetõttu leiame poodidest harva ka süvamuusikaplaate kodumaistelt tuntud autoritelt.

Sellega on suurel määral vastatud ka hr. Laansalu poolt tehtud etteheitele, et loiid ja ennasttäis noored akadeemilised heliloojad ei võta eeskujutavalt majanduslikult ehk raskemateski tingimustes töötavatest intensiivikatest noortest levimuusikutest. Tema jutul sellest, et noored süva- ja levimuusikud on eraldunud omaette getodesse ja see on halb, näib minu jaoks iva sees olevat. Mulle endale näiteks tuleks kindlasti kasuks põhjalikum tutvumine free-jazziga, mida ma tõepoolest vähe tunnen.

On aga meeldiv kogeda, et noorema põlvkonna heliloojate probleemid on tähelepanu äratanud Eesti ühe soliidsema päevalehe toimetuses. Sellised probleemiasetused suudavad ehk tippinterpreete ja "Eesti Kontserdi" otsustajaid panna kasvõi veidigi vaatama asju teise nurga alt. Loodetavasti tuleb nii ka uusi ideid olukorrast välja pääsu otsimiseks. Kõik see oleks aga Eesti muusikale ainult kasuks.

AARO PERTMANN

Äge Korneliussen peab Eestit oma teiseks kodumaaks

Septembrikuu "Muusikalehes" lubatud intervjuu Äge Korneliussenilt on nüüd võetud. Jutuajamine kujunes päris pikaks ning Norra dirigent kordas küsimustele vastates tihti samu mõtteid. Tema jutu leitmotiiv oli, et puhkpillimuusikat tuleb tõsiselt võtta (nagu igasugust muusikat, ka levimuusikat) ja et see pole mingi teisejärguline värk. Tal on jäänud mulje, et ka Eestis kiputakse mõnikord puhkpillimuusikat alahindama, kuid siin on palju noori andekaid puhkpillimängijaid.

Ning üldistatumalt: "Eesti on saanud Norra kõrval minu teiseks kodumaaks. Mul on siin palju häid sõpru, kellega koostöö toredasti laabub. Ma olen kuulnud paljusid Eesti orkestreid kapelle, kellest on jäänud hea mulje. On ka halbu muljeid, aga need on mattunud heade alla. Ning Otsa-koolil on kindel koht mu südames." Ä. Korneliussen oli ka minu teada esimene eesti keelt mitteoskav välismaalane, kes tellis endale "Muusikalehe". Kuigi ta elab ja töötab Oslost 20 km eemal, ei olevat tõlkija leidmine probleem.

Aga alles see oli, 1990. a., kui Ä. Korneliussen tegi Norra poliitikute delegatsiooni koosseisus esmakordselt ringsõidu läbi Baltimaade, teadmata enne neist, ka Eestist, mitte midagi. Miks on ta kolmest riigist just Eestiga sõlminud tihedad sidemed? Vastus: "Eesti on mentaliteedilt Põhjamaadele kõige lähemal."

Nüüd märksõnade kaupa:

Suvisest Põltsamaa muusikalaagrist meie jutuajamine algas. Selgus, et see, mida septembrinumbris kirjutas Ä. Korneliusseni õpetamise meetodist T. Soosõrv, on teadlik sihiseadmine: "Õpilane ja õpetaja peavad olema samal tasandil. Põhimõte "õpilane on allpool" on nonsens. Ei tohi sõimata ja sõimata, et sa teed valesti, tuleb selgitada."

Edasi: "Ma ei pea ennast ainutargaks. Ma töotan koos toredate ja teadjate Eesti kolleegidega, mõni neist on üle 60 aasta vana. Me kõik juhime sõbralikult tähelepanu üksteise mõõdalaskmistele."

Järgmiseks kaheks aastaks tahab Ä. Korneliussen võtta endale Põltsamaa suvelaagris 3 noort eestlasest assistenti-dirigenti ning seejärel muretseda neile kutse Norra suveseminarile. Finantseerimisküsimuses oli meeldiv eeljutuajamine Haridusministeeriumi kantsleri Siimuga ja lõplikult selgub asi siis, kui eelarve on valmis.

Siit läks jutt edasi kahes suunas.

Õpetamisest üldse. On mõistlikum korraldada noorte puhkpillimängijate õpetamist välislektorite poolt Eestis kui välismaal. Pole karta, et noored välismaale jäävadki. See ei tähenda, et välismaal õppimas ei peaks käima. Sellel õppeaastal õpib Norras näiteks Jaan Õuna vanem tütar.

Ei ole otstarbekas, et noortele puhkpillimängijatele organiseeritakse koordineerimatult kursusi mitmest keskusest ja need võivad ajaliselte ühte langeda. Põhimõte "Igaüks enda eest" ei kolba, puhkpillimängijaid on selleks liiga vähe. Tuleb arendada koostööd. Sama probleem on Norras, kus on kaks puhkpillimängijate organisatsiooni, kes mõnikord mõttetult dubleerivad üksteist.

Raha on valus probleem ka rikkas Norras. Selle kättesaamise eest nii riigilt, omavalitsustelt kui sponsoritelt tuleb võidelda.

Pillid on Norras muidugi paremad kui Eestis, uute muretsemiseks on tingimused lähedamad. Kuid ka Norras mängitakse üle 20 aasta vanu pille ja neid ei tule ära visata.

Odavate elektronpillide vaimustus on nüüd jõudnud Norrast ka Eestisse.

Ä. Korneliussenil on neid kodus samuti olemas, kuid ta peab neid abivahenditeks ja kasutab suhteliselt harva.

VOP on Eestis unikaalne, Norras on selliseid olemas ainult kommunide tasemel. VOPis mängivad vanad dirigendid on mõnevõrra ajast maha jäänud, neil on Norraga võrreldes teine tagapõhi. Läänes on viimastel aastakümnetel, seehulgas puhumistehnika osas, paljuski edasi arenenud. VOP tuleks säilitada, kuid pisut reorganiseerida.

Ä. Korneliussen koos G.Otsa kooli neiuga oma maa lippude all 1994. aasta laulupeol

Sõjaväeorkestrid. Ä. Korneliussen on sõjaväeorkestris alustanud ja tunneb neid hästi. Norras on sõjaväeorkestrid samuti väikesearvulised, kuid tahavad mängida ka sümfoonilist muusikat. Selleks ühinevad tavaliselt 3 orkestrit. Küsimusele, kas ta on ka Eesti orkestritele sellest rääkinud, vastab ta: "Jah, olen. Aga vastatakse: "Meie oleme armee", "Meie jälle politsei" jne." Ometi oleks võimalik nüüd uuel baasil taastada midagi orkestri "Tallinn" taolist kasvõi ühekordsete projektide kaudu.

Seejuures tuleks dirigentide valikul lähtuda mitte ühest põhimõttest. Suure ühendatud puhkpilliorkestri dirigentideks võivad saada väiksemate orkestrite dirigendid, võib kutsuda päris sümfooniaorkestrite dirigente. Võivad olla noored, võivad olla vanad. Noortel on energiat, vanadel kogemusi. Noor dirigent peaks meeeldi õppima vanadelt, vanad meeeldi andma näpunäiteid noortele. Seda põhimõtet on ta jälginud noorusest peale, kui uute palade õppimisel tuli palju tööd teha ja vanemate kolleegide õpetussõnad kulusid marjaks ära. Peab olema koostöö, hea üksteise aitamise vaim.

Eesti puhkpillimuusika ei ole halb. Juba 60 aastat tagasi on kirjutatud häid lugusid. Eesti muusikat tuleb rohkem mängida, rohkem arranzeerida. Tuleval aastal sõidab Norrasse Otsa-kooli puhkpilliorkester ja Ä. Korneliusseni sooviks on, et vähemalt poole kavast moodustaks eesti muusika.

Ä. Korneliussen on oma orkestriga ka mänginud eesti muusikat, mille noote on talle andnud peamiselt Leho Muldre ja Heldur Saade ning soovitanud seda teha ka oma Norra sõpradele.

Kas midagi on ka Eestist eeskujuksvõetavat?

"Kaks asja kindlasti. Esiteks Eesti laulupeod, mille käigus esinevad ka puhkpilliorkestrid. Need on teil unikaalsed, ärge laske neil vaibuda!

Teiseks uldhariduskoolis eraldatakse õppeplaanides koht ka muusikale. Norras on lugu keerulisem: matemaatika, füüsika ja muu tõrjuvad muusika kui õppeaine tunniplaanist välja, vaid klassiväliseks tegevuseks, mis muidugi pole kellelegi kohustuslik. Ärge teie küll asja nii kaugele laske minna, sest muusikal on noore inimise kujundamisel tähtis koht."

Nii et muresid jätkub nii siin kui Norras? Kuidas neist üle saada?

"Ärge unustage kungi huumorit. Inimene peab ka naerma!"

Diktofoni hoidis ja sinna räägitut sorteeris
Herbert Vainu

Põltsamaa suvekursustel. Fotol esiplaanil veel Tiina Keel - Otsa kooli puhkpilliosakonna juhataja.

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

Algus ML nr. 9/10 (1994)

IX lend

Üheksas oli mitmel moel eelnevaist lendudest erinev: oma pianistlikkusega - üle poolte lõpetasid klaveriklassi, feminiinsusega - 2/3 lennust moodustasid tüdrukud, ka sihikindlusega - kõik jätkasid konservatooriumis ja töötavad käesoleval ajal muusika alal! (Küllap võib nende hulka arvata ka Merle Talviku, kes hoiab ühena ülal Linnateatri muusikalist poolt.) Ja veel - selles lennus õppisid esimesed MKK-i oboemängijad Olev Ainomäe ja Leho Läte.

Muidugi polnud lennu 1973. aasta koosseis hoopiski enam see, mis 1962. aastal, sest kolmeteistkümne alustanuga liitus aastate jooksul pea samapalju muusikuspürgijat; 8. klassis aga "likvideeris" õppenõukogu otsustavalt kõik viiuliõppurid - kes uksest välja, kes teisele erialale -, jättes ainsaks uustulnuka Taivo Niitväe.

Minu vestluskaaslaste trio vedas oma jutuga aeg-ajalt üsna erinevatesse suundadesse: "kõrgelennulise luigena" nägi kooliaastaid kõige rõõmsamalt **OLEV AINOMÄE**, tõsiselt ja maailma (loe praegust MKK-i) parandada püüdnult vaagis "haugi kombel" asja **JÜRI TAMVERK**, hinnanguid tollal toimunud tiris "vähja moodi" tagurpidi **TARVO NIITVÄGI**. Nii kujunes IX lennu meenutustest küllalt mitmepalgeline, ei eriti roosiline ega ka lausa porikarva pilt.

Alustasime traditsiooniliselt sellest,

kuidas jõudis keegi MKK-i.

O. Ainomäe on neist ainus, kes alustas I klassis, aga hoopis viiuliga.

O. Ainomäe: "Viiul on ilus ja kasulik pill, teeb kõrvad lahti, sellelt on hea edasi minna ükskõik mis suunas. Minu jaoks oli harjutamine küll üks sadomaso - heliredelid ja etüüdid lausa sunnitöö. Isa püüdis mind ennastsalgavalt aidata, pitsitades ettenäitamisel oma karukäpa 1/4-viuli grifile ja virgutades mu ilumeelt koguni vibraatoponnistusega. Mind püüdsid päästa tervelt kolm õpetajat: E. Pedaste, E. Lippus ja M. Teearu... 6 aastat püüdsid, aga tulemusteta. Ainult üks kord harjutasin 1,5 tundi tingimisel, et saan telekast põnevat filmi vaadata! Kui see piin otsustati lõpetada, uuris isa hoolega, millist pilli on Eestis kõige rohkem vaja. Selgus, et oboed ja fagotti. Otsus langes oboe kasuks, sest see mahtus põuetaskusse!

Tol ajal algas oboeõpetus küll päris tühjalt kohalt ja ma ei mäleta saanud olevat mingit põhjaneva metoodikaga õpetust. H. Värvi oli tore inimene, ta käis meil külas, ajasime mõnusat juttu... Muide, ega hiljem Moskva professori midagi põhilist paika pannud, seal arendas mind hoopis mõjusamalt andekate kaasõpilaste seltskond, kogu konservatooriumi loominguline atmosfäär. Nii et oma töö ja mõtlemine oli peamine. Nüüd ma tean, et kõik on saavutatav, aga õppeaastail tegelesin lihtsalt paljude valedel asjadega."

J. Tamverk: "Mina tulin 8. klassi, oskamata õieti klaverit mängida ja

seetõttu tuli mul prof. B. Lukki n.-ö. ära kasutada käsitööoskuse omandamisel. Muidugi olid MKK-il nii plussid kui miinused. Kontseptuaalselt polnud see humanitaarkool ega omanud ka sellist aurat, mis ümbritses näiteks 7., ka mitte legendaarsusele pretendeerivat direktorit, nagu näiteks 2. Keskkool. Minu meelest oli kool kunstlikult kokku pandud.

Plusspoolele jäid aga väga tugevad erialaõpetajad, tippheililoojad ja teoreetikud.

T. Niitvägi: "Rakveres leiti, et mul tasub edasi õppida MKK-is. Kahjuks oli see hariduse osas mahavisatud aeg. Kool oli eesmärgistamata. Tänu vaid sellele, et õpilasi võidi valida, sattusid sinna isiksused, kellest lähtus inspiratsioon, initsiatiiv, fantaasia. Üheski teises koolis poleks midagi sellist saanud toimuda, see kõik arendas meeletult. Nii et ma ei kahetse, praegu on mul julgust võtta ette mõndagi ebastandardset.

Mul oli küll kõva ja metsik õpetaja H. Aasa, igav ei hakanud, eriti kui tüdrukud kukkusid tema sürrealistliku sõnapruugi tõttu pillima. Aga kardan, et kokku sattusid kaks kõva kivi, mis ei pidavat head jahu jahvatama. Ma ei saanud lõpuni aru, millist väärtust omab harjutamisprotsess kui niisugune ega kunagi tunda vaimustust ühe asja väljatulemise üle. Kui karateestki tehakse rituaal, nii et treening muutub eetiliseks tegevuseks, mitte pelgalt eesmärgiks omaette, suutmaks lüüa puruks 25 kivi, siis seda rohkem vajaks väärtustamist pilliharjutamine.

Leian, et kool pidanuks organiseerima kokkupuuteid elava musitseerimisega, panema õpilased kasvõi mängima koos tegevinterpreetidega - meil oleks siis olnud piinlik halvasti mängida. Mina pole näiteks kuulnud oma õpetajat mängimas, tema kvartetis tegutsemine oli seks ajaks juba lõppenud.

Hinded kujunesid mul psüühiliste mõjutusvahendite, mitte teadmiste abil. Näiteks mängisin erialas 3 aastat sama kontserti. Viimasel korral ei tulnud õpetaja eksamile - teised ei tohtinud siis "kahte" panna!

Selle etapi oma pillimängu ajaloos püüan ära unustada, muidu ei saaks ma enam muusikuna tegutseda. Julguse minna viiuliga lavale olen omandanud iseseisvalt, sest konservatooriumist olin sunnitud ära tulema, osalt ka "Hortuses" mängimise pärast."

Kui eeltoodu ja palju muudki oli välja öeldud, hakati üksmeelselt leidma põhjendusi-mööndusi. Süüdistati tollast järgalt direktiivset haridussüsteemi, linna piiril paiknevat, õppetööks sobimatut koolimaja, ebaühtlast pedagoogilist kaadrit jpm.

JT: "Siiski - miks vaeleidi näiteks tulisel selle üle, kas R. Rannap peab

Nii nägi IX lend välja 10. klassis: I rida vasakult Merle Talvik, Tiina Uska, Mirjam Tõnisson, klassijuhataja T. Vallman, Liivi Remi, Merike Sandrak ja Juta Erik. II r. Irene Ruuse, Tiiu Nikman, Tiiu Nõu, Marina Ignatjeva, Merike Torn, Marika Rabinson ja Helina Arumeel, III r. Olev Ainomäe, Heiti Riismäe, Tõnu Rein, Leho Läte, Jüri Tamverk, Taivo Niitvägi ja Arvo Ülenõmm.

ikka käima kehalises või mitut puhku tuleb Tamvergil füüsika "ühte" parandada, aga polnud kuulda mingist konfliktist juhtkonna ja Haridusministeeriumi vahel, taotlemaks mõnede ainete asendamist teiste meile vajalikumatega. Ometi ähvardas mitmeid andekaid õpilasi just reaalinete tõttu väljaviskamisohu.

Ainus positiivne võitlus käis muusikaliste ja üldainete õpetajate vahel, aga sellist ideoloogiat, kes nendest kahest poolusest kujundanuks kooli näo ja seisnuks vastu mõneleegi direktiivlollusele, paraku polnud. On lõpmatult kahju, et meile ei antud ladina keelt, logistikat, kunstiajalugu, mitut keelt...

Samas leiti, et ehk soodustasid "rasked tingimused" eredate isiksuste esilekerkimist ja hakati järjekordselt rääkima VIII lennust, kelle poole kiigati tookord aupaklikult ja kes tagantjärele mõeldes toimis koolipildis ühe positiivsema tegurina. Üksmeelselt leiti olevat toreda, et need ambitsiooniderikkad, kuigi juhtkonna poolt taunitud ideedega noored mehed julgesid minna oma põnevat teed pidi.

Käänates jutu otsustavalt teisale, provotseerin vestluskaaslast paljastama oma koolipoisitempe.

OA: "Meil vahetusid ühtelugu solfiõpetajad: VIII kl. oli tugev ja nõudlik R. Ratassepp, siis tuli P. Kuusk, proff omal alal, kuid õpetada ei osanud. X-XI klassis juhendas meid aga üks naisterahvas, kellega sai palju nalja. Näiteks püüdis ta läbi viia nn. kiirdiktaati, läks aga selle ettemängimisel mitu korda segi, nii et "kiirest" sai meile mõnusalt korduv "aeglane".

Teine kord tuli Jüril solfedžeerida; mina istusin ta selja taga ja laulsin kõva häälega, Jüri ainult maigutas suud, sedagi ebasünkroonselt - klass vaevles vaoshoitud naerukrampides, aga õpetaja ei saanud pettusest aru!

Muide, me otsisime üles oma mängupüstolid, ronisime läbi akna solfi tundi paraja hilinemisega, hõikasime "käed üles" ja olime õpetaja ehmumise üle väga õnnelikud!"

J. Tamverk torkab vahele tõsisemat: "Nii solfis, harmoonias kui literatuuris puudus meil süsteem; selle asemel, et jätkata uuel õppeaastal kevadel poolelijäänust, alustati sageli hoopis mujalt. Vähesed, kel õnnestus õppida H. Otsa juures, olid muidugi omadega mäel."

OA: "Üldklaveri saatearvestuseks leidsime kord viimasel minutil ühe Schuberti laulu, mille klaveripartiiga võis kuidagi toime tulla, solisti ei jõudnud enam otsida, Taivo aitas välja: laulis mulle saksa keeles ja Lehole vene keeles, et oleks justkui teine laul või nii... Hiilgavalt see meil ei lõppenud, ent "kolmed" saime kätte."

JT: "Üksjagu võllanalja sai Tartu Kunstikoolis poistepundiga esinemisel - kõik meie kena klassikalise kava noodid olid maha ununenud ja viimasel

hetkel seda kurba fakti avastades ei jäänud muud üle kui mängida "kaasaegset muusikat" kellegi Strutškovi (!?) sulest. Selles "partituuris" kõlasid üheaegselt Straussi oboe-kontsert, Stravinski klaverikontsert ja paar klassikalist tükki. Suures pabinas unustasime kokku leppida, kes kus algab ja kes millal selle nalja lõpetab, aga otsa ta sai!

Mäletatavasti palusime veel rongis kohatud Andres Mustonenilt, kes sel ajal kompositsiooni-ga rinda pistis, kähku midagi meie kava täiteks "luua"!

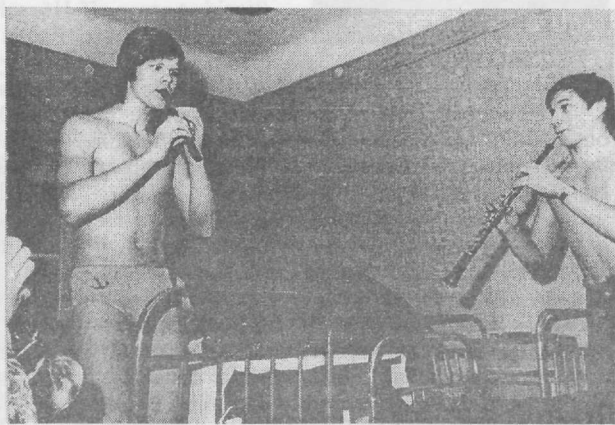
AO: "Kui kooli katlamaja talvel õhku lendas, suunati meid üheks aastaks TEMT-i. Mis seal siis muidu käia, pandi autoõpetus ka tunniplaan! Taivol tuli järelevastata ühes autogaraažis - öline õpetaja ronis auto alt välja ja torkas poisile sünge metallijuraka nina alla: mis asi see on? Kahju, et autojuhtimist ei õpetatud, mootorist pole aga midagi meeles, see ei huvitanud meid. Kontrolltöös kirjutasime kokkulepitult õlipumba asemel aina õhupumbast.

Oma geograafiaõpetajat F. Krönströmi hindasime kõrgelt. Ta oli huvitat mees, käis oma nõudlikkusega küll närvidele, aga andis sellest ainest suurepärase ettekujutuse. Ühel 1. aprillil otsustasid meie naiivsevõitu tüdrukud teha Krönströmile aprillinalja - keerasid klassiukse lukku. Mees katsus ühe korra, rõhus teise ja kolmandal olid pilpad taga! Tüdrukud seletasid itsitades, milles asi, aga Krönström ütles: "Näh, ma arvasin, et uks käib natuke raskelt."

Teine koloriitne kuju oli ajalooõpetaja O. Raadik, ta tegi vana aja väga köitvaks. Raadiku vastamakuks oli terve rituaal: vastama tuleb see, kes avaldas kirjalikku soovi, nimega... esimene täht A, teine täht I... jne. Pinge tõusis klassis viimase piirini.

L. Kukats proovis meist aga teha maksku mis maksab TPI kandidaadid: kui konsi ei pääse, tulevad pillimeestest tehnikamehed."

TN: "Kas mäletate meie ühiselamut pioneeride toas, seal oli ju absoluutne sigade pesa. Jätsime kappi mälestuseks ühe pooliku pudeli keefiri ja käisime kolme aasta jooksul aeg-ajalt vaatamas, kuidas see muutis värvi, kasvas usse ja lõpuks mumifitseerus.

Taivo ja Olev ei suutnud suusalaagriski muusikast puhata.

See pikajuukseline Oleviga tõttvaataja on Jüri!

Kahjuks ei omandanud me ühiselamus distsipliiniraasugi, ma ei oska senini oma aega ratsionaalselt jagada. Kuuenda hommikutunnin tagusime pinks. Õppetöö algas aga mingil ebamäärasel ajal 11.50, kuidas oli võimalik sinna täpselt jõuda?"

Huvitun, miks pole veel sõnagagi mainitud klassijuhatajat ega klassikollektiivi?

TN: "T. Vallman oli ajalooõpetaja, heas mõttes tõeline daam ja väga kena inimene, aga meie suhtes küllalt reserveeritud. Klassi kui kollektiiviga ta ei tegelnud - tööpäeva lõppedes võttis kähku kodutee jalge alla. Ega lapsed armasta, kui neile valetatakse, paraku ei jäänud tal vaesekeesel lähimineviku analüüsimisel muud üle kui luisata. Muidugi oleks võidud meile klassijuhatajatunnis mõndagi teisiti seletada, aga noh..."

JT: "Küll olin kade oma õele Merikesele (V lend) nende klassijuhataja H. Ainomäe korraldatud vahvate pidude, matkade, kokkutulekute pärast. Neil on kontakt ja ühiskeel Ainomäega senini alles!"

AO: "Meie klass polnud omavahel eriti seotud. Klassiõhtuid korraldasime - muide klassijuhatajate - kodudes, sinna kõik ei tulnud. Meie seitsmesel poistepundil oli see-eest palju omavahel rääkida-vaielda ja ühiselt ette võtta, tüdrukuid kaasa ei kutsutud. Eks me olime parajad irvhambad, kui üritatigi koostööd, pilasime selle soovi juba eos.

Meil muidugi polnud niisugust kunstilist õhkkonda nagu VIII lennul.

70 aastat tagasi

DETSEMBER 1925

13. detsembril 1925 pidas oma esimest peakoosolekut Eesti Akadeemiline Heli-kunstnike Selts. Esimeheks valiti prof. Artur Kapp, liikmeteks professorid Jaan Tamm ja Artur Lemba ning Raimund Kull ja Juhan Aavik. Seltsi hakkasid kuuluma kõik meie tähtsamad kutselised muusikud, nagu Johannes Paulsen, Miina Härma, Aleksander Läte, Heino Eller, August Nieländer, Theodor Lemba, Adolf Vedro jt. Taheti kirjastada noote ja muud muusikakirjandust, välja anda oma ajakirja, korraldada teaduslikke ettekandeid ja loenguid.

Eesti muusikaalul tuli samas aga üle elada ka mitu ebameeldivat kaotust. Eelmisel kuul oli Eestist ära läinud prof. Alfred Glehn, nüüd lahkus Argentiinasse Mihkel Lüdigi. Tallinna Kõrgema Muusika-kooli direktorina olid tal rahaasjad enda omadega lootusetult segamini läinud. Ka tuli tal loobuda Kaitseliidu orkestrijuhikohast, kus ta viimasel ajal oli töötanud.

Saladuslikul moel sai Sveitsis surma Tartust pärit eesti heliloojate loomingut esitanud, ka "Estonias" Tatjanaa esinenud lauljatar Zinaida Jurjevskaja (vt. lähemalt ML 1992, nr. 5, lk. 6).

Detsembris suri ka üks parimaid Tallinna Kon-servatooriumi klaveri-õpetajaid Alice Segal. Tema õpilaste hulgas olid juba tol ajal tunnustatud pianistid Hans Schumann, Vanda Saarman,

Sigrid Antropoff-Hörschel-mann, Vladimir Padva ja Hermann Bieck.

"Estonias" tuli lavale F. Lehári operett "Kollane jakk". See oli idamaine lugu nagu "Geišagi". Igavalt mõjusid pikad dialogid. Hiina diplomaadi ja ministri osa täitis ilmeke mängu ja rahuldava lauluga Alfred Sällik, tema abikaasa Grete oli lavaliselt hea, kuid hää l polnud tal korras. Graatsilise tantsuga paistis silma Made Päts-Jakobson. Nagu ikka, olid omal kohal koomikud Eduard Kurnim ja Agathon Lüdigi.

Viimane lavastas sel kuul ka Viljandi "Ugalas" Kalmáni opereti "Hollandlanna". Ega see tal kerge olnud. Orkester oli puudulik, kooris polnud kuuld meeshääli. Kuidagi ei saanud hakkama aristokraatide mängimisega. Solistid tulid aga kuidagi siiski oma osadega toime ja publik jäi rahule.

1. detsembri kommunistide putši ohvrite mälestuseks korraldas lauluselts "Ilo" "Estonia" kontserdisaalis Beethoveni C-duur Missa ettekande. Koori ja "Estonia" orkestrit juhatas Dionyssy Orgussaar, solistidena olid kaastegevad Mathilde Lüdigi-Sinkel, prl. H. Jurikson, hr-d Põlluaas ja Hansen. Arvukas koor laulis rütmikindlalt, raskusi oli sopranitel kõrgete nootidega. Ebasobiv oli partii ka pr. Lüdigile. Hr. Põlluaas hiilgas pikkade nootidega, kuid tema hääles ilmnas kalduvus forsseerimisele. Benno Hansen tundis end aga nagu kala vees. Hr. Orgussaar juhatas suure energiaga, mille juures tema liiga laiajooneline dirigeerimis-löök ahvatles orkestrit ja koori

tugevate kõlavärvide esitamisele. Rahvast oli sellel kontserdil rohkesti.

Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu segakoor, "Estonia" sümfooniaorkester ning solistid prl. Lippand, pr. Hellat-Lemba ning hr-d Karl Ots ja Karl Viitol tõid kuuldavale Verdi "Reekviemi". Juhatas Arkadius Krull.

Viljandis oli 13. detsembril sealses Jaani kirikus vaimulik kontsert. Esinesid pr. H. Rossman (sopran), hr. E. Rossman (orel) ja hr. A. Herman (bariton). Bachi Toccata ja Fuuga d-moll kanti ette "kergesti ja kaunisti", nagu märkis ajaleht "Sakala". Väga kenasti kõlasid ka aaria Händeli oratooriumist "Jooseph" pr. Rossmani ja Tšaikovski legend "Kui laps veel oli Jeesus Krist" hr. Hermani esituses. Koos esitasid lauljad dueti Haydni oratooriumist "Loomine". Kirik oli aga külm ja kuulajaid polnud kuigi palju.

Tallinnas äratas tähelepanu erakorraline sümfooniakontsert, mille peanumbriks oli Tšaikovski V sümfoonia. Dirigeeris Juhan Aavik, kes seda teost varemgi samas juhatanud. Tema tõlgitsus jättis kõige parema mulje. Sama võis öelda ka Tšaikovski Klaverikontserdi kohta, mida solist prof. Orlov ka oli siin juba varem esitanud. Seekord oli tema mängus tunda mingit väsimust. See võis aga tulla sellest, et ta enne selleksamal kontserdil pidi veel pika ja väsitava pr. Vinogradova Klaverikontserdi nr. 2 maha mängima, kuigi noodist. Artur Lemba märkis mürgiselt, et "kuna seda kontserti kunstnikule vist esimest ja viimast korda ette kanda tuli, siis oli õige, et ta

omale vaevaks ei võtnud sarnast kompositsiooni eksperimenti peast välja õppida". Pr. Vinogradova Klaverikontsert nr. 2 olnud parem kui nr. 1, kuid selle põhielemendid olnud võetud Borodini II Sümfooniast ja Glazunovi Viulikontserdist, 2. osa olnud igav, kõige nõrgem aga finaali, milles aimati järele džässbändi, kusjuures klaveripartii tuletas meelde trummilöömist. Autori menu sellel kontserdil oli aga sellegipoolest suur.

1925. aastal oli jäänud seljataha. Vahepealne majanduskriis oli muusikaalule mõjunud pidurdavalt, kuid juba tulid ilmsiks ka esimesed tõusumärgid. "Estonia" oli taastanud oma sümfooniaorkestri, pealegi suuremas koosseisus kui enne. "Estonias" hakkas tööle Juhan Aavik. Ka Tartu oli saanud endale suvkes sümfoonia-orkestri, mis esialgu paistis olevat päris lootusetu ettevõtmine. Viljandis, Pärnus, Haapsalus, Võrus ja Kuressaares tegutsesid vähemad suve-orkestrid, rääkimata asja-armastajate orkestritest, mida leidis kõikjal üle Eesti.

Lõppev aasta oli olnud edukas kooridelegi. Tallinna ja Narva koorid said oma sisemistest kriisidest üle. Juurde oli asutatud palju maakoo-re. Oli korraldatud mitu maakondlikku laulupidu, väiksematest rääkimata. Eriti edukas oli olnud Türi laulupäev. Eesti muusika oli rikastunud Artur Kapi I sümfooniaga, mis kanti Tallinnas ette helilooja 25. tööjuubelil.

MATI MÄRTIN

Pigem olime spordifännid: seal Oleski-tädi korteri kohal sooritasime "pealelööke" nii mõjurikalt, et mõnele määrati aasta lõpuni harjutamiskeeld kooliruumes! Kui maha arvata klassi eesrindlase Tõnu Reinu harvad improviseerimised vahetundidel, täitis neid peamiselt sulgpall ja lauatenis. Sport oli ainus ala, millega panime VIII lennule ära, nii otseses kui kaudses mõttes: mäletate, kuidas me nendega ükskord võrkpalli mängisime - ei Rannap ega Mustonen saanud pallile eriti pihta!"

"Olgu nüüd palliga kuidas oli, aga kui nad pilli mängisid ehk meetri võrra meist paremini, siis mõtlemisega olid kilomeetri võrra eespool," ei saanud J. Tamverk veel kord suhu võtmata jätta oma eelkäijaid ja tahab pisut rääkida klassivennast Tõnust: "Tal oli perfektne kõrv ja "viied" pidevalt nii klaveris kui üldainetes. Pealegi hinnati Tõnu kui kõva koorilauljat, trompeti ja teiste

puhkupillide mänguoskusest rääkimata."

AO: "Spordiarmastuse, aga ka igas muus mõttes jätsid unustamatu mälestuse muidugi suusalaagrid ja suvised matkad. Neid kippusime mõnikord poistekambaga pikendama... Ükskord tegime matkates indiaanifilmi. Äрни (Arvo Ülenõmm) oli kiilaks aetud - võitles vist kõõma vastu - ja kaetud sõjamaalingutega. Teda tuli stsenariumi kohaselt üles puua. Nöör oli ohutustehnikat järgides seotud ümber kere. Äрни rippus, kaamera käis, aga just siis vuras sellesse üksikuna näivasse paika auto. Pagesime kähku pöösastesse, Äрни lükkas ähmiga paku jalge alt, auto peatus hetkeks, aga situatsioonitragika sundis "pealesattunuid" kibekähku edasi sõitma! Filmi tegime siiski valmis ja mõned õudusekraniseeringud veel hiljemgi."

JT: "Mulle tundub, et suhtlusest õpikaaslastega üldainete baasil oli

tunduvalt tähtsam suhtlus erialaklassiga. Ivo Sillamaa (X lend) on jäänud senini mu heaks sõbraks, samuti Jüri Alperen (XI lend), hästi saime läbi ka Kalle Randaluga (XI lend). Mul on neist suurepäraseid mälestusi. Alperen tõi igasse tundi ühe uue suurvormi, näiteks Mussorgski "Pildid näituselt", mängis selle pooleldi lehest n.-ö. üldjoontes ära ja kui B. Lukk tahtis järgmises tunnis alustada sellega tööd, selgus, et Alperenil on kaasas juba uus suurvorm - Schumanni "Fantaasia"!"

Randalu mängis oma suhteliselt lühikeste ja väledate sõrmedega kuidagi veheldes, see kutsus Lukis esile protesti. Vaidlus kestis senikaua, kuni Lukk ei suutnud enam Kallele ette näidata, milles on tema rahulike sõrmede eelised! Me kuulasime pidevalt üksteise tunde, see oli põnev ja kasulik - kahtlemata üks dominantidest koolielu hindamisel."

(Järgneb)

Pool sajandit meestelaulu

50

Sõltuvalt kirjatoimetaja oskustest ilmub sügisei tehnikaülikooli teadetehvliitele kas tõsisem või humoorikam teade selle kohta, et akadeemilisse meeskoori võetakse jälle laulurebaseid. Tagasiulatavalt rehkendades saab öelda, et tulijaid on olnud keskelt läbi terve väikese koori jagu - paarkümmend meest aastas. Kroonikaraamatunumeratsioon on ületanud tuhande piiri. Eriti märkimistvääriv on tõsiasi, et mida aasta edasi, seda suurema muusikalise pagasiga on nad olnud. Siit järeldus: õppigu mehehakkis lühikeste pükste kandmise ajal viulit, klaverit või trummi - hiljem kõlbab sellesisuline algharidus marjaks ära. Kuidas elukäik mehel ka ei kulgeks - saab tast ärimees, tehnokraat, bürokraat või ka diplomaat (väikese rahva puhul on kõik võimalik) - küll on hea, kui vähemalt ühe kauni kunsti vallas on mingisugunegi silmaring. Eluvõitluses on see täiesti vahe relv, kui nii äärmuslikult tohib iseloomustada nii üllast valdkonda.

Võetakse noormeest rebaseks ja siis see

algab; algab kasvatamine ja kasvamine meeste keskkonnas. Tuleb kahjuks tõdeda, et vaatamata tema puhul kasutatud kõlavatele epiteetidele, ei suuda keskariduse süsteem poisilaste kasvatamises veel meistertasemeni jõuda. Teame: mõnes klassis on üle poole perekondadest lahutatud; enamik õpetajatest on daamid... (kurvad kolm punkti). Äärmuslikud tulemid: noorsandil on meri põlvini; teine - jätke vaid mind rahule, las ma veeteerin!

Puht meeste keskel pannakse asjad karmikäeliselt kähku paika; on tunda enamuse enesestmõistetavust. See maksab. Hiljem on mehed seda ka ise tunnistanud.

See on meekoori esimene õigustus ja väärtus.

Teine on laul.

Kuna tegemist on ikkagi võimeka muusikakollektiiviga, on aastate jooksul läbi võetud mahukas noodimapp alates piitsavarre lugudest suurvormideni välja. Tutvutakse paremikuga selles vallas, nende

õilsa filosoofiaga, seal leiduva dramatismi ja galantse romantikaga. Neile tasakaaluks on lauldud serenaade, jooma-, rivi-, jõulu-, laulupeo-, kiriku-, aga ka patriootilisi laule - kõike on ette tulnud! Teejuhiks selles vallas on olnud Arno Kallikorm, Harald Uibo, Ants Üleoja, Jüri Rent jt. Kõik head mehed!

Kui argitasemel kohtuvad mõne tuntud koori laulja ja võõras selles valdkonnas, siis üheks käibeküsimuseks on: reisite ka?

Sellest valdkonnast võiks esitada päris pika nimekirja maadest, kus on käidud, konkurssidest, millistes osaletud ja kui hästi, aga - peale silmaringi avardamise, enesetunde tõstmise, Eesti tutvustamise, suurte kulude jm. - tahaks ka siin esile tuua kirjatüki alguse momendi: koori iga liige kasvab uue ümbruse, aga ka üksteise najal; kui ikka ollakse nädalate kaupa üksteise kõrval, küll siis hõõrutakse maha iseloomu mõningad teravad nukid ja kogutakse materjali sinna, kus seni on olnud väike lohuke. Nii isikuil kui kooril.

Lihntne on kiita head koori!

Jäägu siintoodu koori juubeli tagasihoidlikuks äramärkimiseks. Enam soovijad saavad lisa juubeliks ilmunud esimesest tõsisemast kooriraamatust Eestis "TAM 50". Seal on kirjas peaaegu kõik, mis kooris on toimunud poolsajandi jooksul: kes seal on laulnud, millal ja mida, mälestusi, fotosid jm.

Kes aga muusikaliste konservide vastu huvi tunnevad, neil on võimalik omandada käesoleval aastal välja antud kolm CD-d. Kas ka kohalik rekord?

Koori motoks on K. E. Söödi luuletus:

*Laul, see olgu me tunnete kaja.
Armus ja truuduses südamelööök,
Tõe ja õiguse kuulutaja,
Priiuse väravas kaitsev mõök.
Edasist vaimujõudu ja energiat!*

TOIVO OJAVESKI,

TAM-i baritonilaulja 1958-1988

TPI AM laulab pärast 1970. aasta üldlaulupidu "rauakooli" naiskoorile (oma pruutidele ja naistele). Juhatab Harald Uibo

VÄLISMAALT

(Algus 6. lk.-l)

Amatöör korraldab meistrikursusi

Šveitsi amatöörteubamängija Klaus Rodiowski on oma instrumendist väga vaimustatud ja saavutanud peaaegu professionaalse taseme. Ta korraldab ka meistrikursusi. Viimane neist leidis aset k. a. oktoobri lõpul entusiastide kodukohas Galleni linnas.

Brass Bulletin, 1995, III

Trompet on naisterahvale paras pill

Londoni Sümfooniaorkester ja korporatsioon "Shell" korraldasid noortele puhkpillimängijatele konkursi stipendiumi saamiseks. Esikoha ja 6000 naelsterlingit sai trompetimängija Angela Whelan (20 a.) Šotimaalt. Ka teine koht poole väiksema stipendiumiga läks Šotimaale - teubamängijale Robin Haggartile.

Brass Bulletin, 1995, III

Lauljannal on õigus fänne pikali paisata

Orlando kohus Floridas jättis rahuldumata kahe mehe hagi lauljanna Courtney Love'i, Kurt Cobaini lese vastu kehavigastuste tekitamises ühes Orlando ööklubis. Mehed olid sisse võtnud kohad esireas, mis C. Love oli broneerinud oma naisfännidele. Õigluse jaluleseadmiseks oli lauljanna hüpanud lavalt alla ja paisanud mehed pikali. Kohtu arvamuse kohaselt on artistil õigus kehalisteks kontaktideks oma kuulajatega.

DPA/ETA

"Mis saab fadost?"

küsis selle Portugali bluesi-taolise laulu üks kuulsamaid esitajaid, 55-aastane Carlos do Carmo.

Esimesed teated fadode laulmisest kitarri saatel trubaduuride poolt pärinevad XII-XIII sajandist. Portugal oli siis veel Araabia ülevõimu all ja araabiapärasust on fadodes säilinud siiani. Samuti minoorseid toone,

tõlkes tähendabki fado saatust. Portugallaste saatust pole kerge olnud ning fadodes on kajastunud sotsiaalsed probleemid.

Fado muutus elurõõmsamaks ja sai eriti populaarseks pärast Salazari diktatuuri kukutamist 1974. a. Nüüd on saabunud fadode jällegi rasked ajad. Noorust on haaranud rock ning tavernide arv, kus lauldakse fadot, väheneb pidevalt. Kuulajateks on aga peaaegu ainult välismaised turistid. Kuigi viimasel ajal on rõõmstaval kombel ehtsate fadode vastu hakanud huvi tundma ka päris noored inimesed, üle 25-aastased aga enam mitte.

Do Carmot teeb murelikuks see, et heliloojad uusi fadodis üldse ei loo, noortele kirjutatakse ainult rockstiilis. Seega kaob ka traditsioon kajastada fadodes just ajastule iseloomulikke sotsiaalseid probleeme, praegu näiteks narkomaaniat ja AIDSi. Võõristust äratav lauljas ka see, et kui noored estraadilauljad põimivadki tänapäeva estraadimusiikkasse fadolikke motive, siis esitavad nad seda muusikat elektronpillide ja löökriistade moodsa saatel. Nii läheb vanaaegsetele fadodele iseloomulik võlu kaduma.

Reuter/ETA

MEISTER MEISTRIST

Kalju Sarniti meenutusi August Teppost

120

Üks suvine lubadus on siiani lugejate ees täitmata. Suvest on saanud talvepoolne sügis. Pilli-meistri Kalju Sarniti juures käisin siis, kui August Teppo 120. sünniaastapäevale pühendatud üritustest on põhjust rääkida minevikus. Sel aastal oli Sõreste kandis hea õuna-aasta ja nii saab vanameister oma külalistele pakkuda mahlaseid Eestimaa õunu ja võluda oma pillist kauneid viise.

Mälestustega on kord juba nii, et aastatega lisandub neile küll värve, kuid kontrastid kaotavad oma teravuse. Jääb sõnum. Räägib Kalju Sarnit: "See oli Saksa okupatsiooni aastatel. Olin 15-aastane poisike. Teppo oli siis juba niivõrd tuntud ja kuulus mees... Võtsin südame rindu, üks ma olin onu pilli sättinud ja asja vastu huvi suur. Teppo oli kinnine ja jutuvaene mees - ime, et ta minusugust poisikest võttis üldse kuulda. Teppol õpilasi kui selliseid polnud, niisugust mõtetki polnud. Teppo oli omapärane, rahva jutu järgi ei põlanud ta paljuks. Riiasit jalgsi pillikeeli toomas käia. Pilli tegemist polnud ta kusagil õppinud, tal oli looduse poolt antud suurepärase anne. Ta laskis mul paar lugu mängida. Mida ma mängisin, enam ei mäleta. Aga ju ma nii mängisin, et Teppo otsis välja keeltetalangu, murdis sealt

veel keeli lisaks. Murdis ja andis mulle: tehku ma uued keeled. Ma olin onu pillil keeli vahetanud. Järgmine kord, kui Teppo juurde läksin, põksus süda põues. Meister vaatas töö üle, kümnest keelest tunnistas kaheksa heaks, vaid kaks murdiski katki. See oli alguse kohta väga hästi. Teppo ütles: kuule poiss, sust võib veel asja saada.

Kalju Sarnit mõtleb, neid aastaid saab tagasi ju viiskümmend. Teppoga puutus kokku Kalju Sarnit neli-viis korda. Vanameister ei keelanud õpipoisil oma instrumente vaadata. Usalduslik suhe nende kahe vahel tekkinud aga pärastpoole, kui mõlemad olid tõmmanud paar lugu lõõtsa. Kas õpetaja ka tasu nõudis algajalt? Kalju Sarnit: "Ei mingit tasuvahekorda küll polnud. Ma mäletan, et Teppo õpetas: lõõtsas puhul tuleb klapi peal lallatleda ja vingerdusi teha. Teppol oli üldse väga tugev Võru murre..."

Kalju Sarnit räägib juhtumit, kus maamees viinud vana akordioni Teppo kätte. Teppo uurinud ja proovinud pilli. Kuulanud ja öelnud, et see pill pole ühegi koha pealt timmis. Võtnud pilli parandamiseks, seadnud akordioni keeled nii nagu lõõtsalgi. Maamees ei jäänud tehtuga rahule, öelnud: "Kuule Teppo, sa oled minu

pilli ära raisanud." Kalju Sarnit naerab selle "raisanud" peale... Teppo pillid olnud au sees vanameistri eluajal, siis olnud üksjagu ka võlts-tepposid, mida pakuti Teppo pillide pähe. Kalju Sarnit kinnitab, et Teppo pillidel olnud küllaltki primitiivne graveering.

Kalju Sarnit pajatab lugusid ja on tunda, et pole pillimeistril sellist elurõõmu kui mõni aeg tagasi. Pillimeistri hing on haige.

Kalju Sarnit: "Ma ei ole saanud vastust küsimusele, miks Teppo 120. sünniaastapäeva üritustel minust täielikult mööda mindi. Ma pean vist tänuks olema, et mind sinna üldse kutsuti. Miks ei peeta vajalikuks rääkida teppo-lõõtsapilli edasiarendamisest, peale standardsete mažooride on neil nüüd ka minoorne helistik, 12 bassiklappi, soliidne välimus ja suured mänguvõimalused. Miks vaikitakse maha, et Sarniti teppo-pillid on muusikakoolides võetud õppeprogrammi juba 1985. aastast. Siia juurde võin lisada, et minu valmistatud teppo-pillil esines hiljuti Henn Rebane televisioonis ja andis väga kõrge hinnangu pillile ja meistrile. Ma ei nõua oma nime rõhutamist. Ma tahan ainult, et minu valmistatud teppo-pillid saaksid

avalikustatud ja ausalt r a h v a l e teada antud.

Olen teinud 60 teppo-lõõtsapilli ja kui neid varjatakse, siis kaob A. Teppo üritus lähemate aastate jooksul ära, kuna Teppo originaalid on tänaseks otsas. Mulle jäävad arusaamatuks vaenulikul repliigid minu pillide aadressil. Neid võrreldi läikiva triikrauaga ja peeti vastupidavuselt ühe-pulma-pilliks. Ma ei hakka kellegi ees uhkeldama diplomite ja ekspertiisikomisjoni otsustega pillide kvaliteedi kohta. Ma jätan igauhele õiguse ise otsustada. Kuid kelle huvides toimub see farss?"*

Aga elu läheb edasi. Sõrestes on tõepoolest väga maitsvad õunad. Kalju Sarnit ütleb, et tal poleks põhjust häbeneneda, kui vanameister Teppole oma lõõtsapille peaks näitama. Ja Kalju Sarniti lõõtsa nutab ja naerab mängides nii, nagu see meie elu kahekümnenda sajandi lõpus parasjagu on. Oleme pillimängu lummuses veel hiljemgi, kui suund on Sõrestest Põlvale võetud.

KAJA GRIGORJEV

* Vt. ka ML 1995, nr. 2, lk. 16-17.

TALLINNA KONTSERDIELU - NOVEMBER

(Algus 8-11. lk-l)

keelpillimängijate konkursil esikoht. Juba siis kirjutati, et A. Sussi virtuositeet on laitmatu ja toon avara dünaamilise diapasoniga. Ega meie väikeses vabariigis olnud niisuguse mastaabiga pillimehel suurt peale hakata, pealegi jäi Moskvasse maha abikaasa pojaga. A: Suss kolis tagasi "suurde pealinnas". Üleliidulise Raadio ja TV Sümfooniaorkester ning Suur Teater võtsid eesti kontrabassimängija avasüli vastu. Nüüd on tema eesti keelt vaevalt mõistvatest poegadest saanud tähelepanuväärne muusikud.

Ühiskontserdi avas viiuldaja Anton Suss (1978), Genssinite nim. Erimuusikakooli abiturient, kes kammerorkestri "Gnessinite Virtuosisid" solistina on jõudnud juba käia Šveitsis, Jaapanis, Prantsusmaal ja mujal. Tema kohati õpilaskusest märgistatud esituses (J. S. Bach'i Adagio ja fuuga g-moll, N. Paganini Cantabile ja Kapriis nr. 16) oli tunda väga head kooli, tõsist suhtumist ja veel täielikult õidepuhkemata musikaalsuse võluvut arooni.

Tšellist Paul Suss (1971) on aga juba väljakujunenud, laia ampluaaga kunstnik, kelle tõlgitsuses kõlasid stiilipuhtalt ja köitvalt nii osad J. S. Bach'i VI soolosiidid, F. Francoeuri Sonaat kui meeoleolukad väikevormid. Sellist puhast, paindlikku ja varjunditerikast tooni saab tšellistidelt paraku harva kuulda.

Aare Suss imponeeris kerguse ja üleolekuga N. Paganini "Variatsioonides ühel keelel" ja G. Rossini Duetis tšellile ja kontrabassile. Isa ja poja koostöö selles mõnuses suurvormis oli üllatavalt adekvaatne, pannes õhtule tähendusliku ja kaudu mäletatava punkti.

□□□

Heino Kaljuste 70. sünniaastapäeva tähistati lõpmata kaunilt 18. novembril Niguliste kirikus. Otsekui muusikalise eestpalvena suurepäraselt lavastatud kontsert oli välja peetud pidulikus ja hardas meeolus, mis sai alguse küünaldega lauljate tulekust C. Debussy "Valsi" helide saatel (flöödil V. Maripuu) ega lõppenud neidude lauldes lahkumisega saalist - nad

saatsid heliseva spaleerina kuulajaid riiehoiuni ja andsid kaasa sõnulsetamatult hella mälestuse.

Oleme harjunud, et "Ellerhein" ja Tiia Loitme käivad aina kuskil ja võivad auhindu ega mõtle eriti sellele, millist tööd ja vaeva nõuab laulmine kõikjal Eestile aina au tegeval tasemel. Sel õhtul näitas E. Kanepi, E. Tammsalu, J. Tiigi, K. Kõivumäe ja K. Miku soleerimine, kuivõrd kõrge on koori vokaalne tase, tänu muidugi hääleseadjale E. Lepale. Vaevalt oskas H. Kaljuste 1951. a. Pioneeride Palees lastekoori kokku pannes arvata, kuhu kord välja jõutakse tema käe all ja aina edasi T. Loitme juhendamisel.

Paika ja pühendust arvestavalt lauldi valdavalt klassikalisi ja religioosse suunitlusega helitöid, alles päris lõpu eel käisid kuulajajast vihurina üle V. Tormise põnevalt komponeeritud "Talvemustrid". Kui maestro lesele kingiti lilli, kõlas H. Kaljuste seatud "Tütre tänu". Kõige liigutavam oli siiski H. Kaljuste pojapoja Andrese kaunis viiulisoolo Tõnu Kaljuste klaverisaatel andmaks teada, et peres elavad muusikutradsioonid üha edasi.

INES RANNAP

Paljusid orkestreid juhatanud ja väga perinevat muusikat kirjutanud Paul Hindemith on XX saj. käekirjaga helilooja. 100 aastat tagasi sündinud Hindemith jõudis üle elada 20-ndate tarbemuusika moeoolud, natside "halva muusika näitused" ja emigrandiaastad USA-s. Ta oli suurema osa oma elust üks maailma enim mängitavatest elavatest heliloojatest.

Paul Hindemith (15. XII 1895 - 28. XI 1963) kuulub nende heliloojate hulka, kellele oleks olnud raske vältida muusiku elukutset. Hindemithi vanaisa Carl Wilhelm ei olevat sallinud oma poja Robert Rudolfi püüdlusi muusikuks saada, seetõttu tegi Paul Hindemithi isa kõik, et anda pojale hea muusikaline ettevalmistus. Isa juhendusel pandi 1905. a. kokku Frankfurdi lastetrio, kus Pauli 5-aastane vend Rudolf mängis tšellot, 7-aastane õde Toni aga klaverit. Paul ise mängis selles ansambelis viiulit. Konservatooriumi-aastatel lõi Paul Hindemith koos sõpradega "Uriani" nimelise seltsi, kus tegeldi aktiivselt muusikaga. 1922. a. tuli tema initsiatiivil kokku veel üks selts. Selleks oli Maini-äärse Frankfurdi Muusikaühing ("Gemeinschaft für Musik").

Selle põhikirjas oli otse öeldud: "Me tahame luua uue vahekorra kuulaja ja interpreedi vahel. Hakkame esitama põhiliselt uut ja vana muusikat väikesele ja valitud publikule." On tähelepanuväärne see koht, kus räägitakse "uue ja vana" muusika mängimisest. Oli ju Hindemith ise heas mõttes tõeline renessansi- ja barokkajastu muusika "fänn". Muusikaühingu esimesel kontserdil sai kuulda Francis Poulenci "Neegrirapsoodiat" ja selliste kaasaegsete moodsate heliloojate, nagu Igor Stravinski ja Sergei Prokofjevi kammerteoseid. Maini äärse Frankfurdi suhteliselt vabameelse kunstimaitsena pinnas oli niisuguse muusika jaoks igati soodustav.

Juba 1920. aastal mängiti Hindemithi teoseid Donaueschingeni kammermuusika-päevadel. Sel ajal tunti tulevast kuulsat heliloojat kui "Amari" keelpillikvarteti aldimängijat ja kammermuusikanädalate korraldustoimkonna liiget. 1923. aastast alates töötas Hindemith Frankfurdi ooperiteatris

Frankfurdi lasteorkester koos vanematega 1905

Paul Hindemith - 100

aldirühma kontsertmeistrina. Donaueschingeni kammermuusikanädalate üheks eesmärgiks oli tõsta esile uusi noori autoreid. 1925. a. võitis heliloominguvõistlusel esikoha soome helilooja Aarne Merikanto. 1925. aasta paiku muutus Frankfurdi Muusikaühing tarbemuusika keskuseks. Seda teisenemist on raske mõista, kui ei teata moeoolusid, mis tungisid 20-ndatel aastatel hoogsalt muusikakunsti. Tekkis suur nõudmine ajaviite- ja tantsumuusika järele. Bertold Brecht kirjutas selle kohta nii: "Muusika tegemine on parem kui muusika kuulamine". Või teiste sõnadega: "On parem teha kui tunda". Umbes sel ajal katkes ka Donaueschingeni kammermuusikanädalate korraldamine. 1927-1929 jätkati sellelaadsete ürituste läbiviimist kuurortlinnas Baden-Badenis.

Hans Eiser, Paul Hindemith ja Berthold Brecht Baden Badenis 1929

Natside ajal sattus Hindemith ebasoosingusse. 1938-ndal aastal Düsseldorfis korraldatud halva muusika näitusel oli ka tema loominguga jaoks koht varutud. Sama kohtlemise osaliseks said näitusel tuntumatest autoritest veel Igor Stravinski, Kurt Weill ja Alban Berg. Muusikateaduse valdkonnast olid esindatud Paul Bekker, Theodor W. Adorno, Ernest Bloch, Adolf Weissmann ja Alfred Einstein. Halbade muusikaraamatutena olid näitusel eksponeeritud A. Schönbergi "Harmooniaõpik", H. Erpfini "Uurimusi uue muusika kõlatehnikast", P. Hindemithi "Lehre vom Tonsatz" ja mitmed teised praeguseks tuntuks saanud teosed.

Hindemithi muutumine "halvaks heliloojaks" on üsnagi huvipakkuv. Veel 1933. aastal kirjutas ringkonnakomissar Hinkel temast kui autorist, kelle muusika iseloom sobib kokku rahvussotsialistlike ideedega. Hindemith sai selle kirjutise tõttu jätkata pedagoogitööd Berliinis ja katsetusi elektronmuusika eksperimentaalstuudios.

Konflikt sai alguse 1934. a. pärast ooperi "Mathis der Maler" esietendust. Hindemithi enese poolt kirjutatud libreto käsitles kunstniku ja ühiskonna vahekordi ja viitas väga selgesti 1933. a. sündmustele, sealhulgas ka raamatute põletamise kampaaniale. Kuna Hindemith oli "puhastverd aarialane", ei saadud temast juuti teha. Temast vabaneti sel teel, et saadeti ta saksa kultuurisaadikuna Türgimaale muusikaelu edendamaks. Helilooja sõbrad jätkasid võitlust tema aitamiseks. Palju kära tekitanud ooperilibreto saadeti Richard Straussile. See omakorda andis teksti

100

Goebbelsi enda kätte, et propagandaminister ise võiks veenduda teose kõrgetes eetilistes väärtustes. Selle kõige tulemusena naasis Hindemith 1935. aasta sügisel Berliini. 1937. a. keeldus helilooja osalemast Regensburgi Walhalla-templis toimunud Anton Bruckneri - Hitleri lemmiksümfonisti - monumenti avamistseremoonial. (Huvipakkuvam kui Hindemithi keeldumine on see, et natsid teda sinna üleüldse kutsusid.)

1938. aastal sai Hindemithil "möödt lõplikult täis" ja ta lahkus Šveitsi ning sealte edasi USA-sse. Neist aegadest pärineb üks ta mõtteavaldusi, mis kõlas umbes niimoodi: "Tean vaid kahte olulist asja: hea muusika kirjutamine ja puhast südametunnistus. Mõlema eest olen kandnud hoolt." USA-s leidis saksa helilooja enese jaoks sobiva paiga Yale'i Ülikoolis New Havenis. Seal sai ta jätkata oma muusikalist tegevust.

Sõjajärgsel Saksamaal tekitas Hindemithi muusika vastukäivaid tundeid. Paljude vanemate kolleegide jaoks oli ta keskne kuju. Darmstadti suvekursustel 1946.-1948. a. oli helilooja väga hinnatud osaleja, aga alates 1949. aastast sai temast vanamoelisuse sümbol. Tollasest Darmstadtist oli saanud radikaalsete kunstivoolude keskus. Juba 1949 kuulis Hindemith oma sõpradelt, et Darmstadti oli "kogunenud suur hulk noorukeid, kes olid valmis tõstma Arnold Schönbergi aukohale ja tõukama Hindemithi troonilt." Oma esteetilistest nägemustest ja ka modernismiprobleemidest kirjutab Hindemith 1952 raamatus "Komponist in seiner Welt". Noorte kolleegide suhtumist ei mõjutanud aga kuidagi ka see tõsiasi, et Hindemith oli elavatest heliloojatest üks maailma enim mängitud autor. Kuigi helilooja ka viimastel eluaastatel jätkas loomingulist tegevust, oli tunda märgatavat produktiivsiooni vähenemist ja enesega diskuteerimise jälgede meeoleolusid. See, kui võrd tugevad olid uus-Viini koolkonna mõjud, kajastub kasvõi Stravinski loomingus, kes 50-ndatel aastatel, olles ise 70-aastane, hakkas kirjutama dodekafoonilist muusikat.

Hindemith jätkas sõjaajal ja -järgsel ajal oma tegevust ka dirigendina. Tema lemmikheliloojateks olid W. A. Mozart ja M. Reger. Kuid ka uus-Viini koolkonna autorite teosed kuulusid tema kontserdikavadesse. Vanast muusikast eelistas ta XII sajandi heliloojaid (Pierre d'Attainant'i, Claudio Monteverdi, Giovanni Gabrielit). Nende teoste ettekandmisel taotles ta võimalikult autentset lähenemist.

Oma elu viimast kontserti juhtas Hindemith 1963. aasta kevadtalvel Viinis. Kuigi Paul Hindemith pole kunagi olnud üliradikaalne helilooja, oli ta aastakümneid üks kesksemaid kujusid XX sajandi kirevas muusikapildis just oma heliloomingu poolest.

TOMI MÄKELÄ

artikli ajakirjast "Rondo" lühendatult tõlkinud Aaro Pertmann

Tänapäeva Soome rahvamuusika

Soomes tegutseb kaks üleriigilist rahvamuusikaorganisatsiooni: Soome Rahvamuusika Liit (*Suomen Kansanmuusiikkiliitto*) ja Soome rootslaste vastav *Spelmanförbundet*. Esimesel on 2500, rootslaste omal 400 liiget. Rahvapillimehi arvatakse Soomes olevat 8000.

Rahvapillimuusika on põhiliselt taidluslik. Elukutselisi rahvapillimängijaid koguneb paarikümne ümber. Sibelius Akadeemia rahvamuusika osakonnas õpetatakse professionaalseteks rahvamuusikuteks. Teistes muusikaõppeasutustes seda ei tehta. Kuid harrastusmuusikutel on võimalik saada siiski küllalt rohkesti koolitust, esijoones talvel kultuuriülikoolides. Mõnesid taidlusansambleid peetakse professionaalsetega tasemelt võrdselt.

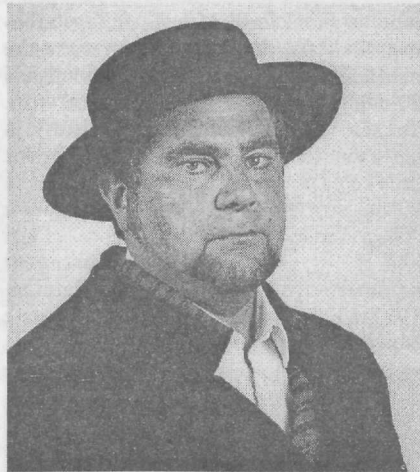
Rahvamuusika noote ja helisalvestisi on võimalik rohkesti muretseda. Umbes 60% esitatavast rahvamuusikast on seatud ja poliüfooniline. Selleni püütakse jõuda ka Rahvamuusika Liidu kursuste kaudu. Juba mitu aastat on esitatud põhiliselt seatud rahvamuusikat. Varasem kuulmise järgi mängiv pillimees hakkab olema haruldane. Nooremad on õppinud muid muusikaliike ja siirduvad osaliselt rahvamuusikasse. Neljas maakonnas (läänis) tegutseb oma rahvamuusika maakonnaorkester. Mitmest vallast on kogutud kokku nootitundvad pillimehed. Suurim orkester on Kesk-Soomes. Selle juhataja Osmo Nieminen oli sügisel Eestis hõimupäevadel. Ülejäänud rahvamuusika orkestrid on Uusimaa, Satakunta ja Lõuna-Põhjamaa läänis.

Ühenduses Lõuna-Põhjamaa Spelidega viiakse Kauhajoel läbi

Kauhajoe rahvapillimees Aalto Ojaniemi

Seppo Kalliomaa, Soome Rahvamuusika Liidu esimees

professor Jorma Panula suvised dirigeerimiskursused, kus tulevastele dirigentidele õpetatakse rahvamuusika seadmist ja dirigeerimist. Sel suvel tegid kursuse läbi seitse tulevast dirigenti, harjutusorkestriks *Panula-opisto* õpilisorkester.

Soome Rahvamuusika Liidul on 18 maakonnaorganisatsiooni. Igaüks tegutseb neist oma piirkonnas iseseisvalt. Igal maakonnal on oma traditsioonid ja need erinevad teiste omadest tunduvalt. Näiteks Lõuna-Põhjamaal on põhiinstrumentideks kaherealine löötspill ja viul, mängitakse palju polkasid. Mängitakse kärmelt, peenutsemata, "Otsekuu rebides rehe seinast väikesi peerge", öeldakse selle mängustiili kohta. Piirkond on tuntud ka paljude laulude poolest.

1996. aasta on Soomes rahvamuusika- ja -tantsupeo aasta. Soovime, et sel aastal leiaks iga soomlane oma muusika. Peoaasta läbiviimiseks on loodud lai organisatsiooniline võrk ja üritusi tuleb üpris palju. Eeskujuna võetakse Rootsist, kus selline peoaasta õnnestus eriti hästi.

Soomes organiseeritakse igal aastal 40 erinevat rahvamuusikaüritust, neid külastab kokku pool miljonit inimest. Suurim on nädal aega kestev *Kautinen Folk Musik Festival* - 3000 esinejat ja 100 tuhat pealtvaatajat. Teisel kohal on *Etelä-pohjalaiset Spelit* - 12 000 esinejat ja tänavu 30 tuhat pealtvaatajat. Kolmas suurem on Rovaniemis peetav *Jutajaiset* - 1200 esinejat, 20 000 pealtvaatajat. Nende kolme ürituse läbiviimiseks saadakse toetust ka riigilt.

Soome Rahvamuusika Liidu talvine üritus on *Samuelin Poloneesi* - 500 esinejat ja paar tuhat pealtvaatajat.

Möödunud suvi oli rahvamuusika jaoks edukas, pea kõigil üritustel saavutati publikurekord. Leiti, et rahvamuusika tase on paranenud ja ürituste programmipoliitikas peeti silmas ka vanade kuulmise järgi

mängivate pillimeeste kaasatõmbamist.

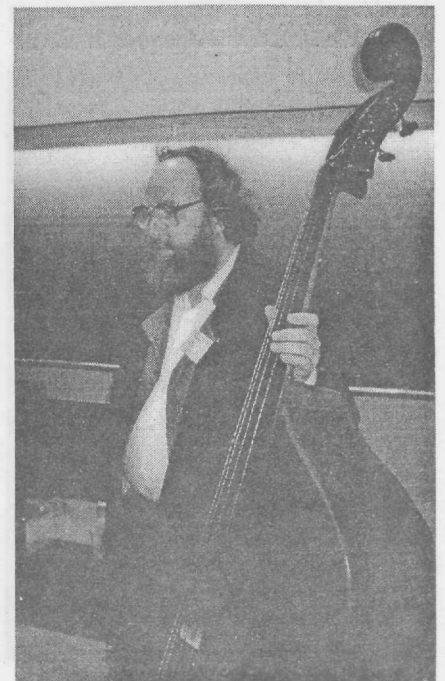
Soome Rahvamuusika Liit sõlmis 1989. a. esimese koostöölepingu Eesti vastavate liitudega ja seda uuendati mullu. Koostöö Baltimaadega on tihe - liitude, otse maakondade ja eri organisatsioonide vahel.

Olen tähele pannud, et on olemas muusikalisi erijooni Eesti ja Soome rahvamuusika vahel, kuigi esitatakse ka samu palu. Mõned Soome rahvamuusikaansamblid mängivad ka tantsumuusikat - valsse, tangosid, humpasid, sottiise ja fokse. Aga ansamblite repertuaaris on ka rohkesti vaimulikku muusikat, tuleb ette nende poolt kogu jumalateenistuse muusikalise osa ettekandmist. Paistab, et polkasid on meie rahvamuusikas rohkem kui Eesti omas.

Minu ansamblit *Kauhajoen Pelimannit* juhatab juba neljandat aastat tallinlane Paul Oja. Ta on teinud palju seadeid rahvamuusikast ja on praegu väga hinnatud pillimees. Tema uus seadete kogumik on olemas ka Eesti Rahvusraamatukogus. Esimese välismaalasena on ta saanud meie liidu pronksise pillimehemärgi.

Meie maade rahvamuusika vahel on üks oluline erinevus. Juba alates 1913. aastast on meil olnud palju rahvamuusikaalaseid võistlusi nii ansambelite kui pillidele. Neist uusim on *Tämmöyskilpailu*, kus löötspillimängija peab ühekorde kuulamise järgi saatma tundmatut pala, ja noorte võitlus, kus tuleb ühendada laul, tants, suuline esinemine ja pillimäng.

Soovin head jätku meie maade rahvamuusikatööle ja parimad tervitused teile, eesti rahvamuusika sõbrad!

Eesti mees Kauhajoel Paul Oja

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

Raamatud
 Naaber, Enda. Vikerkaar saladus: raamat Heli Läätest: [kogumik]. - Kuressaare, 1995. - 166 lk.

Olaf Printits trüüksõnas ja kontserdilaval. - Tartu, 1994. - 37 [1] lk.

Arvo Pärt 60: muusikafestival: 21. august - 11. september. - [Tallinn], 1995. - 18 lk.

Saaremaa laulupeo esimene sajad, 1894-1994: sõnuseid kooridest, koori- ja orkestrijuhitidest ning laulupidudest: 1. osa - Kuressaare, 1994. - 80 lk.

Saaremaa 45. laulu- ja tantsupidu: 23.-25. juuni 1995. Teatmik. - [Kuressaare, 1995]. - 55 [8] lk., ill.

Eduard Tubina heliplaadimaailmas: ilmub Eduard Tubina 90. sünniaastapäeva puhul. - Tallinn, 1995. - [31] lk.

Casimir, Torsten. Musikommunikation und ihre Wirkungen. - Wiesbaden, 1991. - 328 S.

The composer speaks: composers and their colleagues discuss Australian music. - Sydney, 1991. - VI, 198 p.

Conservatorio di Musica "S. Cecilia" Roma: annuario dell'anno accademico 1973-74. - Roma, 1974. - 223 p. - Incl. bibliogr.

Commican, Brendan. Mozart's death-Mozart's requiem. - Belfast, 1991. - V, 361 p.

Ertel, Thomas F. Alban Bergs "Lulu". - Wien, 1993.

Evers, John, Glück in Scheiben. - München, 1990.

Ferene Parkas catalogue des oeuvres. - Pully, 1994. - 55 p.

The Guinness who's who of country music. - London, 1993. - 473 p.

The Guinness who's who of seventies music. - London, 1994. - 457 p.

The Guinness who's who of sixties music. - London, 1994. - 349 p.

The Guinness who's who of stage musicals. - London 1994. - 382 p.

Hiller, Albert. Trompetenmusik aus drei Jahrhunderten (ca. 1600-nach 1900), Bd. 1: 17. Jahrhundert, die Anfänge. - Köln, 1991.

Junkkari, Olli. Mieskuorolaulun luvattu maa. - Tampere, 1995.

Osaka Philharmonic Orchestra: 1995/96 subscription concert ser., Festival Hall, Osaka program. - Osaka, 1995. - 17, 7 p.

Keskinen, Vesa. Mozartista Leskiseen: helsinkiläisten musiikkimaut. - Helsinki, 1994.

Lichtenwanger, William. The music of "the star spangled banner": from Ludgate Hill to Capitol Hill. - Washington, 1977. - 36 p.

Nagel, Ivan. Autonomy and mercy. - Cambridge etc., 1991. - 148, 2 p.

Norske musikkorps: 1.-2. - Oslo, 1990.

RAAbits: Impulse und Materialien für die kreative Unterrichtsgestaltung; Musik. - Losebl. - Ausg. - Stuttgart, 1993. - ca. [380] B1.

Stages: 75 years with the Detroit Symphony Orchestra and Orchestra Hall. - Detroit, 1994. - 94 p.

Tan, Sooi Beng. Bangsawan: a social and stylistic history of popular Malay opera. - Singapore etc., 1993.

Aho, Kalevi. Einojухани Rautavaara sinfonikkona / als Sinfoniker / als Symphonist. - Helsinki, 1988. - 139 s.: nuott.

Dictionnaire de la musique. - Rev et corr. éd. - Paris, 1990. - XI, 882, 1 p.

Eng, Steve. A satisfied mind: the country music life of Porter Wagoner. - Nashville, 1992. - 464 p.

Ghezzo, Márta A. Epic songs of sixteenth-century Hungary: history and style. - Budapest, 1989. - 232 p.

Heintze, James R. American music before 1865 in print and on records: a bibliodiscography. - Brooklyn (N. Y.), 1990. - XIII, 248 p.

Historische Lieder aus acht Jahrhunderten. - Hamburg, Kiel, 1989. - 229 S.

Järnefelt, Richard. Lyhyt opastus luovempaan soittamiseen pianolla. - Helsinki, 1990. - 21 s.

Poroila, Heikki. Yhtenäistetty Joseph Haydn: ohjeluelletto. - Helsinki, 1993. - 98 s.

Schaefer, John. New sounds. - London, 1990. - 301 p.

Weill, Kurt. The Threepenny Opera. - Cambridge etc., 1990. - XV, 229 p.

Vössotski, Vladimir. Ja verju v našu obštšuju zvezdu...: Posvjaštšenija. - Kohla-Järve, 1993. - 104 s.

Grigorjeva, Inga. Muzõkálnaja kulturna ingermanlandskih finnov vtoroi polovinõ XIX i XX stoletii. - St. Peterburg, 1995. - 223 s.

Tolstõi, Dmitri. Dlja tševo vsjo eto bõlo: Vospominanija. - St. Peterburg, 1995. - 622, [1] s. Noodid

Gross, R., Järg, K. Mänguvihik: Tuntut lastelaulude seaded klaverile. - Tartu Õpetajate Seminar, 1995.

Kõlar, L. Muusikalised mängud: Võimalusi laste loovuse arendamiseks. - Tallinn: Koolibri, 1995.

Laulame, mängime / Koost. M. Tamra, S. Avvik, H. Ottender. - Eesti Muusikaõpetajate Liit, 1995.

Mitchell, P., Small, J. The piping of Patsy Touhey. - Dublin, 1986.

Rebane, H. Minu akordion: kergetaimd palu noorele akordionistile. - Tallinn: Rebane, 1995.

Regi, A. Klarnetimängu õpetus algajale. - [Tallinn]: Muusika, 1994.

Sepp, T. Plokkflöödi õpik: esimene klass. - Tallinn: Kõge, 1995.

Sisask, U. Messu no 3: eestiläinen messu: sekakuorolle & uruille. Finland, 1995.

Tomms, V. Hamletilaulud: 2-le meeskoorile. - 1995.

Tomms, V. Helletused: meeskoorile ja sopranile. - 1995.

Tomms, V. "Kalevalan" alkusanat: mees- ja segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Katkuaja mälestus: meeskoorile. - 1995.

Tomms, V. Kolm eesti mängulaulu: segakoorile. - 1991.

Tomms, V. Laevas lauldakse: segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Lauja: meeskoorile, orele ja löökpillidele. - 1995.

Tomms, V. Laulusild: segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Maarjamaa ballaad: meeskoorile. - 1995.

Tomms, V. Mõrjsja hüvastijätt: segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Neli eesti hällilaulu: segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Nagemus Eestist: meeskoorile. - 1995.

Tomms, V. Piikse litaania: meeskoorile, solistidele ja trummile. - 1995.

Tomms, V. Seitseteist eesti pulmalaulu: segakoorile. - 1995.

Tomms, V. Suomalais-ugrilaisia maisemia: lastekoorile. - 1995.

Tomms, V. Varjele, Jumala, soasta: meeskoorile. - 1995.

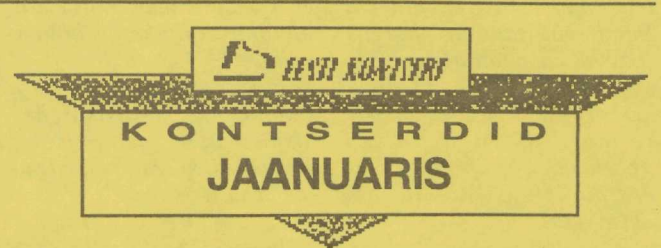
Tomms, V. Väinämõise tarkusõnad: meeskoorile. - 1995.

Kõik need Tommsise noodid on välja antud Soomes Fazeri kirjastuse poolt.

Heliülevõtted
Kompaktplaadid
 Auto hit. - 1995.
 Björk (lauja). Post. - 1995.
 Hildegard von Bingen. Diadema / Arr. by V. Ivanoff: Perf. by VOX, ens. - Hamburg, 1990.
 [Gregooriusse jõulukoraalid] = Canto Noël / Perf. by Coro de monjes del Monasterio Benedictino de Santo Domingo de Silos, dir. F. Lara. - 1994.
 Liivakell / Esit.: T. Mägi, laul, ans., Eesti Raado estr. ork., juh. T. Kõrvits. - Tallinn, 1995.
 Take 6 (ansambel). Join the band. - 1994.
 Tiit (lauja). Magusad huuled. - 1995.
 Tobias, Rudolf. Joonase lähetamine = Des Jona Sendung = Jonah's mission: Oratorio / Perf. by: Soloists, Chors, Estonian State Symphony Orchestra, cond. N. Järvi. - 1995.
 Ummamuudu (ansambel). Meie elu. - Tallinn, 1995.

Helikassetid

Aastaajad akordioniga 3. Sügisserenaad / Esit.: H. Jõgoja, akordion, Suveniir, ans. - 1995.
 Kohtumispaiik Jazzkaar. Brit-Est projekt / Esit.: T. Unt (b), M. Jennings (ts), A. Jurva (dr), R. Humphries (fig), T. Lauk (p). - Tallinn, 1995.
 Martin, Philip, Songs and piano music / Perf. by: P. Price Jones, soprano, P. Martin, piano.
 Parksepp, Valdur (akordion). Ja igal õhtul algab see...
 Suvetih 95 / Esit.: Tiit, lauila, Hovey Covery, ans., 2 Quick Start, ans., Nancy, lauila, Kuldne Trio, ans. jt. - Tallinn, 1995.
 Uus, Marika (lauila). Armastan valgust. - Tallinn, 1995.
 Vanemõde (ansambel). Estraad. - Tallinn, 1995.
 Viimane valss / Esit.: A. Rinne, lauila, Suveniir, ans. - 1995.

1. I kell 18.00 Estonia Kontserdisaal - UUSAASTAKONTSEERT. Otseülekanne ETV-s. ERSO. Dirigent Arvo Volmer.
7. I kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - NELJA KLAVERI KONTSEERT. Ralf Taal, Kai Ugandi, Tanel Joamets, Marko Martin, Eesti Filharmoonia Kammerkoor, dirigent Olari Elts. G. Antheil, I. Stravinski.
- 9.-14. IKITARRIMUUSIKA PÄEVAD. Üritus leiab aset "Eesti Kontserdi" ja Eesti Kitarriseltsi ühisel korraldamisel. Esinevad duo Hill/Wiltchinsky (Inglismaa), Soome kitarritrio, Per Skareng (Rootsi), Magnus Andersson (Rootsi), Rémi Boucher* (Kanada) koos ERSOga, Heiki Mätlik, Tiit Peterson jt.
- *vt. kontserdid 11.-13. I
11. I kell 19.00 Estonia Kontserdisaal, 12. I kell 19.00 Põlva Kultuurikeskus - ERSO, dirigent Jüri Alperen, kitarr Rémi Boucher (Kanada). Tšaikovski, J. Rodrigo.
13. I kell 18.00 Tartu Ülikooli Ajaloomuseum - kitarr Rémi Boucher (Kanada).
16. I kell 19.00 Mustpeade Maja Olavi saal - flööt Neeme Punder, klaver Ivo Sillamaa. Beethoven, Schubert.
18. I kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - JOHANN WOLFGANG GOETHE MUUSIKAS. ERSO. Dirigent Tamas Vetõ (Ungari), kaastegev RAM. Liszt, Erkel.
20. I kell 16.00 Väravatorn - Hortus Musicus, ansambli juht Andres Mustonen.
20. I kell 18.00 Tartu Ülikooli aula, 21. I kell 16.00 Estonia Kontserdisaal - EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR.
20. I kell 15.00 Narva, kell 19.00 Jõhvi, 23. I kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal, 24. I kell 19.00 Pärnu Raekoda, 26.-27. I Saaremaa linnus - metsosopran Leili Tammel, bass Mati Palm, klaver Taissa Filippova, Peep Lassmann. Ravel, De Falla, Schönberg, Tubin, Normet.
25. I kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - Eesti Kontsert 55, MAAILMA MUUSIKALISED PEALINNAD - PARIIS. ERSO, dirigent Tõnu Kaljuste, klaver KALLE RANDALU, orel Ines Mäldre. Saint-Saëns.
30. I kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - CARL NIELSEN STRING QUARTETT (Taani).
31. I - 4. II VII BAROKKMUUSIKA PÄEVAD.

GUINNESSI REKORD

Suurimat orkestrit dirigeeris 17. juunil 1872. a. Johann Strauss noorem (1825-1899). Kohal oli 987 mängijat (sealhulgas 400 esimest viulit). Koorina laulis kaasa 20 000 inimest. Pidustus toimusid USA-s Massachusettsi osariigis.

Neile, kes kurdavad, et Tallinna kioskitest ei saa osta "Muusikalehe" üksiknumbreid

"Muusikalehe" üksiknumbreid on müügil kõigis AS Lehemee kioskites, AS Rinder kioskites kesklinnas (raekoja, Laste Maa ja Mereklubi juures, G. Otsa ja Maneeži tänavas). Kui neis kioskites vastatakse eitavalt, pöörduda toimetuse poole. Peale selle veel "Eesti Kontserdi" valvelaas ja kontserdisaali kioskis, Estonia Teatri piletööride käes, EMA valvelaas ja helikabineti, Otsa kooli valvelaas, noodikaupluses "Muusik" (Kaarli puisteteel EMA vana hoone kõrval, ka selle Tartu osakonnas). Neid võib saada ka AS Balbi kontorist (Narva mnt. 5, II korrus) ja toimetusest Kotzebue 2 (Balti jaama lähedal, sukavabriku kõrval).

Toimetus

Tosin küsimust meie lehe lugejaile

1996. a. "Muusikalehe" sisukamaks muutmiseks tahaksime kuulda Teie arvamust, lugupeetud lugejad.

1. Milline peaks olema Teie arvates "Muusikalehe" koht teiste muusikakirjutavate Eesti väljaannete hulgas (päeva- ja nädalalehed, sh. "Kultuurileht", "TMK", muusikaliste organisatsioonide väljaanded, näit. Eesti Koorühingu "Küpress")? Kas eraldi "Muusikalehte" on üldse vaja?

2. Kas Teid rahuldab "Muusikalehes" proportsioon (professionaalne ja taidlussüvamuusika, rahvamuusika; eesti ja välismaa muusika; pikemad ja lühemad lood jne.)? Mida võiks olla rohkem, mida vähem, mida lisada, mida ära jätta? Kuna nüüd on olemas brošüür "Eesti Kontserdi" hooajast, kas on enam vaja avaldada iga kuu eebreklaami?

3. Kas peate vajalikuks jätkata rubriikide "Regionalia" ja "Eestist" kaudu maakonnalehtede andmete põhjal ülevaate andmist kogu Eesti muusikaelust eelmise kuu kohta? Kas on õnnestunud jaotus: "Regionalia" - lühiinfo, "Eestist" - pisut pikemalt tähtsamate ja huvitavamate sündmuste kohta?

4. Kas Teid rahuldab teabe ja probleemse proportsioon? Millist teavet, milliste probleemide lahkamist soovite rohkem?

5. Milliseid "Muusikalehe" pidevaid autoreid hindate, keda

peate sisutihheteks? Miks? Keda sooviksite veel näha "Muusikalehe" autorite hulgas?

6. Millist lugu "Muusikalehes" peate 1995. a. eriti õnnestunuks, millist eriti ebaõnnestunuks, koguni vääraks?

7. Kas olete nõud kaasa lööma "Muusikalehe" sisukamaks muutmisele? Võimaluse korral lisage kohe oma kaastöö.

8. Teie arvamus "Muusikalehe" kujundusest. Kas suurendada šrifti ja vähendada vastavalt mahtu? Fotod ja muu illustreeriv materjal "Muusikalehes"?

9. Kas Teie tähelepanekute põhjal loetakse "Muusikalehte" raamatukogudes ja kas Teie tellitud/ostetud lehte loevad ka teised? Millised on nende arvamusd?

10. Kas Teie arvates oleks mõttekas korraldada "Muusikalehe" üksiknumbrite jaemüüki ka väljaspool Tallinna? Pärast "Ajakirjanduslevi" üle-eestilise süsteemi sisulist lakkamist on seda väikesetiraazilisel väljaandel raske korraldada. On Teil ettepanekuid, kuidas seda teha?

11. Mida Teie soovite veel lisada?

12. Teie lühiandmed: vanus, sugu, tööala (kui mittemuusik, siis seos muusikaga), haridus - üldine ja muusikaalane, mis ajast "Muusikalehe" lugeja.

Vastuste eest ette tänades

Toimetus

Ristsõnast toimetusele rohkem peamurdmist kui lahendajaile

"Muusikalehe" eelmises numbris avaldatud ristsõnamõistatuse vastus on **Alfred Karafin**, üldtuntud 1935. a. eestistatud nime **Alfred Karindi** järgi. Õigeid vastuseid saabus toimetusse õigeaegselt tunduvalt vähem kui eelmisel korral - ainult 8. Ei tea, kas oli mõistatus raskem või ei kutsunud auhind lahendama - kellel tasuta tellimus 1996. aasta "Muusikalehele" juba olemas, sellel puudus motiiv.

Auhindade jagamise osas oli aga toimetusel peamurdmist tunduvalt rohkem kui eelmine kord ja lõpuks otsustasime - meie arvates mõjuvatel põhjustel - reglementi rikkuda. Üks vastaja oli võrdlemisi ebaloetavalt kirjutanud oma nime, aadress puudus. Kuigi toimetus arvab, kellega tegemist, jätsime ebakorrekse vormistamise pärast selle vastuse kõrvale. Kaks õigesti vastajat - L. Lepik Tallinnast ja M. Kallastu Nuiast - olid eelmine kord juba tasuta tellimuse välja teeninud. Milleks neile kaks lehte? Kahel õigesti vastanud on eelmiste auhinnasaajatega sama aadress. Ei usu, et Tartus Vaksali 3-19 elav Jüri Meier ei annaks oma lehte lugeda temaga samas korteris elavale Mari Meierile. Sama lugu on Kadi ja Pelle Ritsinguga. Neile õigesti vastanuile saadame aga

lohutuseks välismaist muusika-alast kirjandust, tõi, mõnevõrra vanaaegset.

Jäi järele 3 õiget vastust. Kuna lubatud oli 3 tasuta tellimust, polnud vaja loosimist korraldada. Ning toimetuse arvates on lõpptulemus õnnestunud. Üks auhinnasaaja on **K. Pulk** Kõrgessaarest Hiiumaalt - ainuke õige vastaja kahe ristsõna peale Moonsundi arhipelaagist. Teine - **Cathy Sommer** Pärnust - on samuti ainuke sellest suurest linnast. Tallinnast ja Tartust on neid olnud hulgi. Kolmas - **Riina Metsküla** Elvast - saatis toimetusele ka südamliku kirja koos sooviga, mida ta tahaks meie lehes veel näha. Vastame sellele järgmine kord, kui oleme saanud vastused ka selles lehes avaldatud "Tosinale küsimusele meie lehe lugejaile".

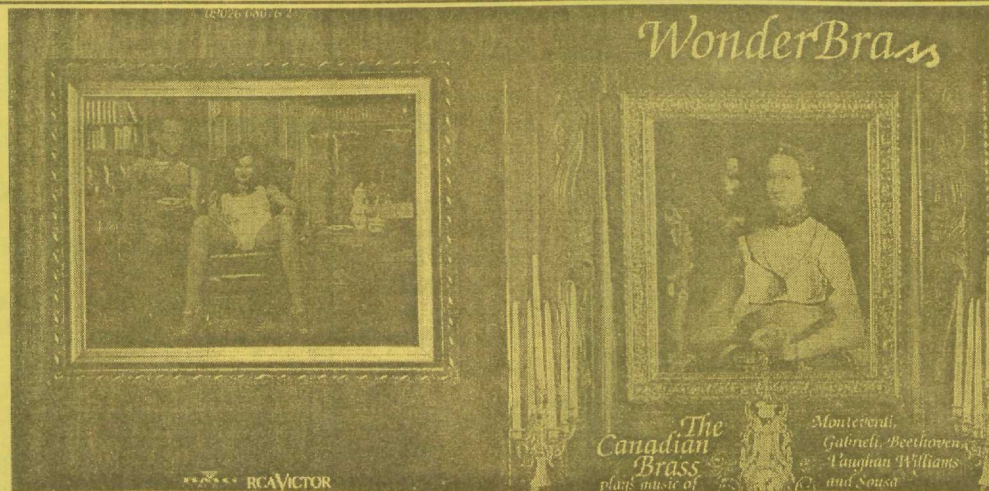
Selle toreda lahendusega aga ei ole lõppenud toimetusepoolne peamurdmine. Enda arvates märkisime me täiesti õigesti eelmisest ristsõnaloost kokkuvõtet tehes (ML nr. 10, lk. 6), et oma kaastöö paberilepanek ei võta meie lugejailt rohkem aega kui ristsõna lahendamine. Millegipärast on need ikka visad laekuma. Armsad lugejad, milles asi?

Toimetus

Puhkpilliorkestrist tehti rinnahoidjate reklaamija

Kuulus Kanada puhkpilliorkester oli oma Euroopaturnee lõpul väga üllatunud, kui talle pakuti signeerimiseks tema sissemängitud kompaktplaadi ümbrist. Fantaasiarikas kujundaja oli võtnud aluseks kuulsa naiste aluspesu firma "Wonderbra" reklaami, lisanud firma nime lõppu kaks ss-i, mis eestikeelses tõlkes annaks välja "Imebrassi".

Brass Bulletin 1995, III

Peatoimetaja: Mart Vainu. Korrespondent: Aaro Pertmann. Väljaandja AS BALBI Tallinn 34 (EE0034) pk 996. Teisipäeval ja neljapäeval 9.00—11.00 tel. 52 51 24. Honorari saab kätte Tallinn, Narva mnt. 5 II k., tuba 2 (tel. 43 77 33 või 43 77 51). Ka väljaspool Tallinna elavad inimesed saavad need pealinna külastades sealt kätte. Postiga honorare ei väljastata.

Muusikaleht

EESTI RAHVUSRAAMATUKOOL